A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (második tanács)

2011. július 12.*

A T-132/07. sz. ügyben,

a **Fuji Electric Co. Ltd,** korábban Fuji Electric Holdings Co. Ltd, a Fuji Electric Systems Co. Ltd jogutódja (székhelye: Kawaszaki [Japán], képviselik: P. Chappatte és P. Walter solicitors)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik kezdetben: F. Arbault, később: X. Lewis, J. Bourke és F. Ronkes Agerbeek, végül: N. Khan és F. Ronkes Agerbeek, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: J. Holmes barrister)

alperes ellen

az EK-Szerződés 81. cikke és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/F/38.899 – „gázszigetelt kapcsolóberendezések”-ügy) 2007. január 24-én hozott C (2006) 6762 végleges bizottsági határozat részleges megsemmisítése iránt előterjesztett kérelme, valamint a Fuji Electric Holdingsszal és a Fuji Electric Systemsszel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránt előterjesztett kérelme tárgyában,

* Az eljárás nyelve: angol.

A TÖRVÉNYSZÉK (második tanács),

tagjai: I. Pelikánová elnök (előadó), K. Jürimäe és S. Soldevila Fragoso bírák,

hivatalvezető: K. Andová tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. február 9-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

1 A jogvita előzményei lényegében kitűnnek a Bizottság által az EK-Szerződés 81. cikke és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/F/38.899 – „gázszigetelt kapcsolóberendezések”-ügy) 2007. január 24-én hozott C (2006) 6762 végleges bizottsági határozatban (a továbbiakban: megtámadott határozat) tett alábbi megállapításokból.

1. *Az érintett termék*

2 A gázszigetelt kapcsolóberendezéseket (a továbbiakban: GIS) a villamosenergia-hálózatokon áramló energia ellenőrzésére használják. Olyan erősáramú berendezésekről van szó, amelyeket a kulcsrakész villamossági alállomások fő alkotórészeként használnak.

3 Az alállomások olyan segéderőművek, amelyek az elektromos áramot alakítják át. A transzformátoron kívül az alállomások alkotóelemei az ellenőrző rendszerek, relék, akkumulátorok, töltők és a kapcsolóberendezések. A kapcsolóberendezés feladata a transzformátor túlterheléstől való védelme, és/vagy az áramkör és a meghibásodott transzformátor izolálása.

4 A kapcsolóberendezés lehet gázszigetelt, légszigetelt vagy vegyes szigetelésű, amennyiben a két előző technikát kombinálja. A GIS-t a kulcsrakész villamossági alállomások integrált részeként vagy ezen alállomásokba beépítendő alkatrészekként világszerte értékesítik. A GIS ezen alállomások teljes árának 30–60%-át teszi ki.

5 A megtámadott határozat a 72,5 kV vagy annál nagyobb feszültségű GIS-projektekre (a továbbiakban: GIS-projektek) vonatkozik, amelyek magukban foglalják a GIS-t mint önálló termékeket, az azokhoz kapcsolódó valamennyi szolgáltatást is beleértve (szállítás, felszerelés, próba, szigetelés stb.), és a GIS-t magukban foglaló kulcsrakész villamossági alállomásokat, amelyek tehát a GIS-t és az alállomás más elemeit foglalják magukban: mint a transzformátorok és az azokhoz kapcsolódó valamennyi szolgáltatás (szállítás, csatlakoztatás, felszerelés, szigetelés stb.).

2. *Az érintett vállalkozások*

6 A Fuji Electric Holdings Co. Ltd (a továbbiakban: FEH) a Fuji-csoport holding társasága, amely négy operatív leányvállalatot irányít, köztük a Fuji Electric Systems Co. Ltd-t (a továbbiakban: FES). A Fuji-csoport termékek széles skáláját gyártja és értékesíti, köztük GIS-projekteket is. A Fuji-csoport GIS-szel kapcsolatos tevékenységeit főként a FEH és a FES végezte.

7 2002. október 1-jén a Fuji csoport a GIS-ek területén folytatott tevékenységeit átruházta egy közös vállalatra, a Japan AE Power Systems Corp.-ra (a továbbiakban: JAEPS), amelynek törzstőkéjében 30%-os részesedéssel rendelkezik, a fennmaradó részesedés 50%-ban, illetve 20%-ban a Hitachi Ltd. és a Meidensha Corp. tulajdonában van.

3. *A közigazgatási eljárás*

8 2004. március 3-án az ABB Ltd társaság értesítette a Bizottságot a GIS-projektek ágazatában fennálló versenyellenes magatartásokról, és bírságmentesség iránti szóbeli kérelmet terjesztett elő a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló 2002. február 19-i bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.; a továbbiakban: engedékenységi közlemény) értelmében.

9 Az ABB által bejelentett magatartások a GIS-projektek értékesítésének világszintű összehangolásában valósultak meg, ami a piacok felosztását, a kvóták elosztását és a piaci részesedések fenntartását, a GIS-projektek e célra kijelölt gyártók számára történő elosztását, és a közbeszerzési eljárások annak érdekében történő manipulálását (összejátszás az ajánlattétel során) foglalta magában, hogy a szerződéseket e gyártóknak ítéljék oda, az el nem osztott GIS-projektekre vonatkozó összetett

megállapodásokon keresztül az árak rögzítését, a kartellben részt nem vevő társaságokkal kötött licenciaszerződések megszüntetését és érzékeny piaci információk cseréjét foglalta magában.

10 Az ABB a bírság alóli mentesség iránt szóban előterjesztett kérelmét 2004. május 7-én szóbeli észrevételekkel és okirati bizonyítékokkal egészítette ki. 2004. április 25-én a Bizottság feltételes mentességet adott az ABB-nek.

11 Az ABB nyilatkozatai alapján a Bizottság vizsgálatot indított, és 2004. május 11-én és 12-én helyszíni ellenőrzéseket végzett a GIS-ágazatban tevékenykedő több társaság telephelyein.

12 2004. május 14. és 25. között az Areva-csoport együttműködött a Bizottsággal, és az engedékenységi közlemény alapján különböző okirati bizonyítékokat, valamint információkat adott át.

13 2004. július 30-án az a csoport, amelynek a VA Technologie AG volt az anyavállalata (a továbbiakban: VA Tech-csoport), együttműködött a Bizottsággal, és az engedékenységi közlemény alapján különböző okirati bizonyítékokat, valamint információkat adott át.

14 2004. szeptember 9-től a Hitachi-csoport, illetve a JAEPS képviselői szintén együttműködtek a Bizottsággal, és az engedékenységi közlemény alapján okirati bizonyítékokat, valamint információkat szolgáltattak.

15 2004. október 4-én a FEH és a FES válaszolt a Bizottság által az [EK] 81. és az [EK] 82. cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 18. cikke alapján nekik címzett tájékoztatáskérésre (a továbbiakban: a 2004. október 4-i tájékoztatáskérésre adott válasz). Ugyanezen a napon az ABB is válaszolt a Bizottság tájékoztatáskérésére.

16 2004. november 4-én a Mitsubishi Electric System Corp. (a továbbiakban: Melco) az engedékenységi közlemény alapján „bizonyos, a GIS[-projektek] piacával kapcsolatos megállapodásokban való részvételének összefoglalójával" összefüggésben kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz.

17 2004. november 5-én az Areva-csoport válaszolt a Bizottság tájékoztatáskérésére.

18 2006. április 20-án a Bizottság kifogásközlést fogadott el, amelynek a FEH-en és a FES-en kívül címzettje volt az ABB, az Alstom részvénytársaság, az Areva részvénytársaság, az Areva T & G AG, az Areva T & D Holding SA, az Areva T & D SA (a továbbiakban együtt: az Areva-csoport társaságai), a Hitachi és a Hitachi Europe Ltd (a továbbiakban együtt: a Hitachi-csoport társaságai), a JAEPS, a Melco, a Nuova Magrini Galileo SpA, a Schneider Electric SA (a továbbiakban: Schneider), a Siemens AG, a Toshiba Corp., valamint a VA Tech-csoport öt társasága, köztük a VA Technologie.

19 2006. június 30-án a FEH és a FES a kifogásközlésre válaszul az előírt határidőn belül benyújtották észrevételeiket a Bizottsághoz. A kifogásközlésre adott válaszuk mellékleteként több nyilatkozatot, illetve dokumentumot nyújtottak be, amelyeknek bizalmas kezelését kérték. Hasonlóképpen, az ABB, az Alstom, az Areva-csoport

társaságai, a Hitachi-csoport társaságai, illetve a JAEPS, a Melco, a Schneider, a Siemens AG Österreich, a Siemens és a Toshiba az előírt határidőn belül írásban válaszoltak a kifogásközlésre.

20 2006. július 12-i levelükkel a FEH és a FES együttműködtek a Bizottsággal, és az engedékenységi közlemény alapján különböző okirati bizonyítékokat, valamint információkat szolgáltattak.

21 2006. július 14-én az ABB a „kifogásközlésre adott válasz[hoz] kiegészítést" küldött a Bizottságnak.

22 A Bizottság 2006. július 18-án és 19-én meghallgatta azokat a társaságokat, amelyeknek elküldte a kifogásközlést.

23 2006. augusztus 25-én a Bizottság észrevételeik megtétele érdekében az eljárásban részt vevő felek rendelkezésére bocsátotta FEH és FES kifogásközlésre adott válasza nem bizalmas változatának kivonatait, a FEH-nek és a FES-nek az engedékenységi közlemény szerinti 2006. július 12-i kérelmét, az ABB-nek a kifogásközlésre adott kiegészítő válaszát és kiegészítő dokumentumokat.

24 2006. szeptember 11-én a FEH és a FES benyújtotta az ABB-nek a kifogásközlésre adott kiegészítő válaszával kapcsolatos észrevételeit.

25 2006. szeptember 29-én kelt levelükkel a FEH és a FES benyújtottak a Bizottságnak egy újabb, egyik korábbi alkalmazottjuktól, M. H.-tól származó tanúvallomást.

26 2006. november 10-én kelt levelükkel a FEH és a FES közölte a Bizottsággal a Hitachi-csoport társaságai, illetve a JAEPS 2006. szeptember 29-i levelében a Bizottságnak címzett, a JAEPS belső irányítására vonatkozó megjegyzéseivel kapcsolatos észrevételeit.

27 2006. november 14-én kelt levelében a Bizottság további észrevételeket kért a FEH-től és a FES-től több olyan bizonyítékkal kapcsolatban, amelyeket a végleges határozat szempontjából relevánsnak ítéltek. A FEH és a FES a 2006. november 21-i levélben válaszolt.

4. *A megtámadott határozat*

28 2007. január 24-én a Bizottság elfogadta a megtámadott határozatot, amelyről a 2008. január 10-i Hivatalos Lapban tettek közzé összefoglalót (HL C 5., 7. o.). A határozatot 2007. február 9-én közölték a FEH-hel és a FES-szel.

29 A FEH-en és a FES-en kívül a megtámadott határozatot megküldték az ABB-nek, az Alstomnak, az Areva-csoport társaságainak, a Hitachi-csoport társaságainak, a JAEPS-nak, a Melcónak, a Nuova Magrini Galileónak, a Schneidernek, a Siemensnek, a Siemens AG Österreichnak, a Siemens Transmission & Distribution Ltd-nek (a továbbiakban: Reyrolle), a Siemens Transmission & Distribution SA-nak, a Toshibának és a VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG-nek.

30 A Bizottság a megtámadott határozat (113)–(123) preambulumbekezdésében megállapította, hogy a kartellben részt vevő különböző vállalkozások – néhány piac

kivételével – világszinten összehangolták a GIS-projektek elosztását azon szabályok szerint, amelyekben különösen a becsült történeti piaci részesedéseiket nagyban tükröző kvóták fenntartása érdekében állapodtak meg. Kifejtette, hogy a GIS-projekteket egy közös „japán" és egy közös „európai" kvóta alapján osztották el, amelyeket aztán a japán, illetve európai gyártóknak maguk között kellett elosztaniuk. Egy 1988. április 15-én Bécsben aláírt megállapodás (a továbbiakban: GQ-megállapodás) állapította meg a GIS-projekteknek vagy a japán gyártóknak, vagy az európai gyártóknak való elosztását lehetővé tevő szabályokat, és azok értékének a megfelelő kvótába való beszámítását. Továbbá a megtámadott határozat (124)–(132) preambulumbekezdésében a Bizottság kifejtette, hogy a kartellben részt vevő különböző vállalkozások íratlan megállapodást kötöttek (a továbbiakban: közös megállapodás), amelynek értelmében a GIS-projektek egyrészt Japánban, másrészt a kartell európai tagországaiban – együttesen a GIS-projektek „anyaországaiban" – a kartell japán, illetve európai tagjai részére voltak fenntartva. A GIS-projektek az „anyaországokban" nem voltak a két csoport közötti információcsere tárgyai, és azok nem kerültek a csoportok kvótáiba beszámításra.

31 A GQ-megállapodás tartalmazott továbbá a két gyártói csoport közötti, a kartell működéséhez szükséges – többek között az említett csoportok titkárai által biztosított – információcserére, az érintett közbeszerzések manipulálására, valamint az el nem osztható GIS-projektekkel kapcsolatos árak rögzítésére vonatkozó szabályokat is. A GQ-megállapodás 2. melléklete értelmében e megállapodás – az Egyesült Államok, Kanada, Japán és 17 nyugat-európai ország kivételével – az egész világra kiterjedt. Ezenkívül a közös megállapodás értelmében az anyaországokon kívüli európai országokban létező GIS-projektek is az európai csoportnak voltak fenntartva, mivel a japán gyártók kötelezettséget vállaltak arra, hogy Európában nem nyújtanak be GIS-projektekre vonatkozó ajánlatokat.

32 A Bizottság szerint a GIS-projektek európai gyártók közötti elosztását egy ugyancsak Bécsben 1988. április 15-én aláírt, „E-Group Operation Agreement for GQ-Agreement" című megállapodás (a továbbiakban: EQ-megállapodás) szabályozta. A Bizottság megjegyezte, hogy a GIS-projektek elosztására Európában ugyanazok a

szabályok és eljárások vonatkoztak, mint a többi országban. Konkrétan az Európában létező GIS-projekteket ugyanúgy be kellett jelenteni, nyilvántartásba kellett venni, el kellett osztani, azokban meg kellett állapodni, vagy azokra minimál árszintet kellett kijelölni.

33 A Bizottság a megtámadott határozat (142) preambulumbekezdésében megállapította, hogy a GQ-megállapodásban és az EQ-megállapodásban, valamint a kartell megszervezésének és működésének érdekében a kartell különböző tagjai – az európai tagok esetében számokból álló, a japán tagok esetében betűkből álló – kóddal kerültek azonosításra. Az eredeti kódokat 2002 júliusától számokkal helyettesítették.

34 A megtámadott határozat 1. cikkének g) pontjában a Bizottság megállapította, hogy a FEH megsértette az EK 81. cikket és az Európai Gazdasági Térségről szóló Megállapodás (a továbbiakban: EGT-Megállapodás) 53. cikkét, mivel egy sor megállapodásban és összehangolt magatartásban vett részt az EGT-ben a GIS-projektek ágazatában az 1988. április 15. és 2004. május 11. közötti időszakban, a megtámadott határozat 1. cikkének h) pontjában pedig megállapította, hogy a FES ugyanebben az időszakban részt vett a jogsértésben. Egyébiránt a megtámadott határozat 1. cikkének k) pontjában a Bizottság megállapította, hogy a JAEPS a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszakban vett részt ugyanebben a jogsértésben.

35 A megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértések tekintetében a Bizottság a FEH-hel és a FES-szel szemben a megtámadott határozat 2. cikkének d) pontjában 2 400 000 euró bírságot szabott ki, amelynek megfizetéséért azok egyetemlegesen felelősek, valamint a megtámadott határozat 2. cikkének f) pontjában 1 350 000 euró bírságot szabott ki, amelynek megfizetéséért a JAEPS-szel és a Hitachival egyetemlegesen felelősek.

Az eljárás és a felek kérelmei

36 A Törvényszék Hivatalához 2007. április 19-én benyújtott keresetlevelével a FEH és a FES előterjesztette a jelen keresetet. Abban többek között jelezték, hogy a keresetlevél, annak mellékletei és a Hivatalhoz benyújtott iratok bizalmas információkat tartalmaznak, amelyeket harmadik személyekkel szemben bizalmasan kell kezelni.

37 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (második tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról határozott, és a Törvényszék eljárási szabályzatának 64. cikkében foglalt pervezető intézkedések keretében bizonyos kérdéseket intézett a felekhez, valamint felhívta őket dokumentumok benyújtására. Az utóbbiak az előírt határidőn belül válaszoltak.

38 A Törvényszék Hivatala által 2010. január 26-án nyilvántartásba vett levélben a FEH és a FES bizonyos észrevételeket tett a velük 2010. január 11-én közölt tárgyalásra készített jelentéssel kapcsolatban azzal az időponttal összefüggésben, amelyben a GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeiket a JAEPS-re ruházták át, valamint azzal, amikor részesedést szereztek a JAEPS-ben.

39 A Törvényszék a 2010. február 9-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előadásait és a kérdéseire adott válaszait. A FEH és a FES többek között kifejtette, hogy a tárgyalásra készített jelentésre tett észrevételeikkel nem állt szándékukban a Törvényszéktől esetleg olyan jogalap alapján döntést kérni, amely azon alapul, hogy a megtámadott határozat ténybeli hibákat tartalmaz, mivel a 2002. október 1-je és 2003. szeptember 30. közötti időszak tekintetében a JAEPS anyavállalataként betudta a FES-nek az előbbinek a GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységekkel összefüggésben a jogsértésben való részvételét. A Törvényszék a tárgyaláson elfogadott új pervezető intézkedés keretében felhívta a FEH-et és a FES-t a keresetlevélben előterjesztett bizalmas kezelés

iránti kérelem tárgyának pontosítására (lásd a fenti 36. pontot). A FEH és a FES észrevételeit és a fent említett pervezető intézkedést rögzítették a tárgyalásról készült jegyzőkönyvben. 2010. február 23-i levelében a FEH és a FES az előírt határidőben pontosította bizalmas kezelés iránti kérelme tárgyát.

40 A szóbeli szakaszt 2010. március 3-án lezárták.

41 2010. november 25-i végzésével a Törvényszék újból megnyitotta a szóbeli szakaszt, és az eljárási szabályzat 64. cikkében foglalt pervezető intézkedések keretében új kérdéseket intézett a felekhez. Ez utóbbiakat felszólította különösen arra, hogy jelöljék meg azon következményeket, amelyek a jelen ügyben a Bíróság C-407/08. P. sz., Knauf Gips kontra Bizottság ügyben 2010. július 1-jén hozott ítéletének (EBHT 2010., I-6375. o.) 87–92. pontjából fakadnak. A felek a Törvényszék kérdéseire az előírt határidőben válaszoltak.

42 A szóbeli szakaszt 2011. január 10-én lezárták.

43 2011. június 22-i levelével a FEH és a FES képviselője dokumentumokkal alátámasztva tájékoztatta a Törvényszéket, hogy 2011. április 1-jétől a FEH-be történő beolvadása következtében a FES megszűnt, és a FEH maga is társasági nevet változtatott, amely így Fuji Electric Co. Ltd lett (a továbbiakban: felperes). A második tanács elnökének 2011. június 29-én hozott határozatával ezt a levelet csatolták az ügy irataihoz, amelyről a Bizottságot tájékoztatták.

44 A felperes, korábbi nevén FEH és a FES jogutódja, keresetében azt kéri, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozat 1. cikkének g) pontját annyiban, amennyiben az megállapítja, hogy a FEH-nek betudott jogsértés 2000 szeptembere után is folytatódott;

– semmisítse meg a megtámadott határozat 1. cikkének h) pontját;

– semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkének d) pontját annyiban, amennyiben az megállapítja a FES egyetemleges felelősségét a kiszabott bírság megfizetése tekintetében;

– semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkének f) pontját annyiban, amennyiben az megállapítja a FEH és a FES egyetemleges felelősségét a kiszabott bírság megfizetése tekintetében;

– csökkentse a FEH-re és a FES-re kiszabott bírság összegét;

– kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

45 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet mint megalapozatlant;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

46 Bár a FEH és a FES együtt nyújtotta be a jelen keresetet, érdekeik annak keretében nem voltak azonosak, és csak részben feleltek meg egymásnak, amint az a keresetlevél azon pontjaiból is kiderül, amelyek a jelen jogvita tárgyát összefoglalják. 2011. április 1-jétől kezdve azonban a FEH és a FES érdekei a felperes személyében egyesültek.

47 A jelen ügyben a felperes lényegében a megtámadott határozat 1. cikke g) pontjának megsemmisítését kéri annyiban, amennyiben a Bizottság a FEH-et a jogsértésért személyesen felelősnek tartja a 2000 szeptemberétől 2002. szeptember 30-ig terjedő időszak tekintetében, valamint kéri a megtámadott határozat 2. cikke d) pontjának megsemmisítését annyiban, amennyiben a Bizottság a FEH-et ezen oknál fogva a FES-szel egyetemlegesen 2 400 000 euró összegű bírság megfizetésére kötelezi. Ezen kereseti kérelem alátámasztására először három jogalapra hivatkozik, amelyek nyilvánvaló mérlegelési hibákra, valamint a tisztességes eljáráshoz való jognak és az ártatlanság vélelme elvének a megsértésére, a bizonyítási teher megoszlására vonatkozó szabályok megsértésére és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkoznak.

48 Egyébiránt a felperes kéri a megtámadott határozat 1. cikke h) pontjának megsemmisítését annyiban, amennyiben a Bizottság a FES-t személyesen felelősnek tartja a jogsértésért az 1988. április 15. és a 2004. május 11. közötti időszak tekintetében, valamint kéri a megtámadott határozat 2. cikke d) és f) pontjának megsemmisítését annyiban, amennyiben a Bizottság ezen oknál fogva a FEH-hel egyetemlegesen 2 400 000 euró összegű bírság megfizetésére, a FEH-hel, a JAEPS-szel és a Hitachival egyetemlegesen pedig 1 350 000 euró összegű bírság megfizetésére kötelezi. E kereseti kérelem alátámasztására a felperes nyilvánvaló mérlegelési hibára hivatkozik a negyedik jogalap keretében.

49 A felperes kéri továbbá a megtámadott határozat 2. cikke f) pontjának megsemmisítését annyiban, amennyiben a Bizottság arra a megállapításra támaszkodott, hogy a FEH-et és a FES-t személyesen felelősnek lehet tekinteni a JAEPS jogsértésben való részvételéért a 2002. október 1-je és a 2004. május 11. közötti időszak tekintetében, valamint amennyiben a Bizottság ezen oknál fogva 1 350 000 euró összegű bírságot szabott ki velük szemben, amelynek megfizetéséért a JAEPS-szel és a Hitachival egyetemlegesen felelősek. Ezen kereseti kérelem alátámasztására a felperes nyilvánvaló mérlegelési hibákra hivatkozik a negyedik és ötödik jogalap keretében.

50 A felperes kéri végül a FEH-hel és a FES-szel szemben a megtámadott határozat 2. cikkének d) és f) pontjában kiszabott bírságok összegének csökkentését. E kereseti kérelmét a felperes a hatodik jogalap keretében előadott érveléssel támasztja alá.

1. *A megtámadott határozat részleges megsemmisítésére irányuló kérelmekről*

51 A felperes a megtámadott határozat részleges megsemmisítésére vonatkozó kérelmei alátámasztásaként öt jogalapra hivatkozik.

52 Az első három jogalap keretében a felperes lényegében előadja, hogy a megtámadott határozat 1. cikkének g) pontját és 2. cikkének d) pontját meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben a Bizottság megállapította, illetve azt a megállapítást vette alapul, hogy a FES megsértette az EK 81. cikket, valamint az EGT-Megállapodás 53. cikkét a 2000 szeptemberétől 2002. szeptember 30-ig tartó időszakban, amely időpontban a Fuji-csoport a GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit átruházta a JAEPS-re. Az első jogalap arra vonatkozik, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibákat követett el, és megsértette a tisztességes eljáráshoz való jogot, az ártatlanság vélelmének elvét és az *in dubio pro reo* elvét azzal, hogy a megtámadott határozatban megállapította,

hogy a FEH a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt” tartott találkozóját követően is részt vett a GQ-megállapodásból eredő kartellben. A második jogalap arra vonatkozik, hogy a Bizottság megsértette a bizonyítási teher megoszlására vonatkozó szabályokat. A harmadik jogalap azon alapul, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét.

53 A negyedik jogalap keretében a felperes előadja, hogy a megtámadott határozat 1. cikkének h) pontját, valamint 2. cikkének d) és f) pontját meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben a Bizottság megállapítja a FES egyetemleges felelősségét a kiszabott bírságok megfizetéséért, mivel azok a jelen ügy tényeinek nyilvánvalóan téves értékelésén alapulnak, amely szerint a FES-t személyesen felelősnek lehet tekinteni a jogsértésért az 1988. április 15. és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében.

54 Az ötödik jogalap keretében a felperes előadja, hogy a megtámadott határozat 2. cikkének f) pontját meg kell semmisíteni, mivel az a jelen ügy tényeinek nyilvánvalóan téves értékelésén alapul, amely szerint a FEH és a FES a JAEPS anyavállalataiként személyesen, valamit a Hitachival és a JAEPS-szel egyetemlegesen felelősnek tekinthető a jogsértésért a 2002. október 1-jétől 2004. május 11-ig terjedő időszak tekintetében.

A megtámadott határozat 1. cikkének g) és h) pontjában megállapított jogsértéssel érintett vállalkozásokkal, valamint a FEH és a FES ezen oknál fogva megállapított felelősségével kapcsolatos előzetes észrevételek

55 A felperes első öt jogalapjának vizsgálatát megelőzően pontosítani kell, hogy melyek azok a vállalkozások, amelyeknek a jogsértésben való részvételét a megtámadott határozat 1. cikkének g) és h) pontjában a FEH-nek és a FES-nek tudták be.

56 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a versenyjog „vállalkozásokra" vonatkozik, és ebben az összefüggésben a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, mint amely a szóban forgó jogsértés szempontjából gazdasági egységet jelent (lásd ebben az értelemben a Bíróság 170/83. sz. Hydrotherm Gerätebau ügyben 1984. július 12-én hozott ítéletének [EBHT 1984., 2999. o.] 11. pontját, a Törvényszék T-234/95. sz., DSG kontra Bizottság ügyben 2000. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-2603. o.] 124. pontját és T-325/01. sz., DaimlerChrysler kontra Bizottság ügyben 2005. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3319. o.] 85. pontját). Az EK 81. cikk (1) bekezdésének – amely megtiltja a vállalkozásoknak többek között olyan megállapodások kötését vagy olyan összehangolt magatartásokban való részvételt, amelyek hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelyek célja vagy hatása a belső piacon a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása – olyan gazdasági egységek a címzettjei, amelyek meghatározott hosszú távú gazdasági célt követő személyi, materiális és immateriális összetevők egységes szervezetét jelentik, amely szervezet hozzájárulhat az e rendelkezésekben említett jogsértés elkövetéséhez (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-6/89. sz., Enichem Anic kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1623. o.] 235. pontját és T-11/89. sz., Shell kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-757. o.] 311. pontját).

57 Az EK 81. cikk alapján hozott határozatok címzettjeinek – a határozatok alkalmazása és végrehajtása céljából – azonban jogi személyiséggel rendelkező jogalanyoknak kell lenniük (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-305/94–T-307/94., T-313/94–T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság, ún. „PVC II" egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 978. pontját, és T-112/05. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2007. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-5049. o.] 59. pontját). Így amikor a Bizottság az EK 81. cikk (1) bekezdése alapján határozatot hoz, meg kell határoznia azt vagy azokat a természetes vagy jogi személyt vagy személyeket, aki(k) vagy amely(ek) felelőssé tehetők a szóban forgó vállalkozás magatartásáért, valamint ez alapján szankcionálhatók, és a határozat címzettje(i) lesz(nek) (lásd ebben az értelemben a fenti 56. pontban hivatkozott Hydrotherm Gerätebau ügyben hozott ítélet 11. pontját).

58 A személyes felelősség elvének megfelelően (a Bíróság 48/69. sz., Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972.,

619. o.] 131–141. pontja, C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 78. pontja, valamint C-280/06. sz., ETI és társai ügyben 2007. december 11-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-10893. o.] 39. pontja; lásd továbbá Kokott főtanácsnok fent hivatkozott ETI és társai ügyben hozott ítéletre vonatkozó indítványának [EBHT 2007., I-10896. o.] 71. és az azt követő pontjait), amely szerint valamely személy csak a saját tetteiért tehető felelőssé (Cosmas főtanácsnok fent hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyre vonatkozó indítványának [EBHT 1999., I-4130. o.] 74. pontja), főszabály szerint a jogsértés elkövetésének időpontjában a vállalkozást irányító személynek kell a jogsértésért felelnie, még akkor is, ha a jogsértést megállapító határozat meghozatalakor az említett vállalkozás más személy felelőssége vagy irányítása alatt áll (a Bíróság C-297/98. P. sz., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-10101. o.] 27. pontja és C-286/98. P. sz., Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9925. o.] 37. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság C-279/98. P. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9693. o.] 79. pontját).

59 Az ítélkezési gyakorlat szerint, ha több személy tartható személyesen felelősnek a versenyjog értelmében egy és ugyanazon vállalkozás jogsértésben való részvétele miatt, az említett jogsértésért egyetemlegesen felelősnek kell őket tekinteni (lásd ebben az értelemben a Bíróság 6/73. és 7/73. sz., Istituto Chemioterapico Italiano és Commercial Solvents kontra Bizottság egyesített ügyekben 1974. március 6-án hozott ítéletének [EBHT 1974., 223. o.] 41. pontját, és C-294/98. P. sz., Metsä-Serla és társai kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-10065. o.] 33. és 34. pontját; a Törvényszék T-9/99. sz., HFB és társai kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1487. o.] 54., 524. és 525. pontját, T-71/03., T-74/03., T-87/03. és T-91/03. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 15-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 62. pontját, valamint a fenti 57. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 57–62. pontját). Ezen ítéletekből kitűnik továbbá, hogy egy és ugyanazon vállalkozás jogsértésben való részvétele miatt személyesen és egyetemlegesen felelősnek tekinthető az a személy, akinek közvetlen felelőssége vagy irányítása alatt állt a vállalkozás a jogsértés elkövetésének az időpontjában, és az a személy, aki – mivel ténylegesen irányítási jogkört gyakorolt az első felett, és meghatározta annak piaci magatartását – közvetve ugyanezen vállalkozást irányította a jogsértés elkövetésének időpontjában (lásd e tekintetben továbbá a Bíróság C-322/07. P., C-327/07. P. és C-338/07. P. sz., Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 3-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-7191. o.] 40., 43. és 44. pontját). Ebből következik, hogy a fenti 58. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot úgy kell értelmezni, hogy az vonatkozik a vállalkozást a jogsértés elkövetésének időpontjában közvetlenül irányító személy és

az e vállalkozást ugyanebben az időszakban közvetve irányító személy személyes felelősségére is.

60 A fenti 56–59. pontban bemutatott ítélkezési gyakorlat analógia útján alkalmazható az EGT-Megállapodás 53. cikkére, valamint a Bizottság által e cikk alapján elfogadott határozatokra is.

61 A megtámadott határozatból, és különösen az „eljárással érintett ágazat" (5)–(87) preambulumbekezdésben foglalt, valamint az „eljárással érintett vállalkozások" (28)–(44) és (482) preambulumbekezdésben foglalt, vagy az utóbbi vállalkozások számára fenntartott „eltérő bánásmód" leírásából kitűnik, hogy a Bizottság a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértésben részt vevő vállalkozások között azonosította egyrészt a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszakban végző személyi, materiális és immateriális összetevők egységes szervezetét (a továbbiakban: első érintett vállalkozás), másrészt a Fuji-csoport, a Hitachi és a Meidensha – JAEPS-re átruházott – GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit 2002. október 1-je és 2004. május 11. között végző személyi, materiális és immateriális összetevők egységes szervezetét (a továbbiakban: második érintett vállalkozás).

62 Ezenkívül a megtámadott határozat (379) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy megállapították a FEH és a FES személyes és egyetemleges felelősségét az 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében az első érintett vállalkozás jogsértésben való részvételéért. A megtámadott határozat (32), (33) és (373) preambulumbekezdéséből levezethető, hogy a FEH és a FES ezzel kapcsolatos felelőssége abból ered, hogy ők „vezették" vagy irányították „többek között" az első érintett vállalkozást ugyanezen időszak alatt, következésképpen közvetlenül érintettek voltak ennek a vállalkozásnak a jogsértésben való részvételében.

63 A megtámadott határozat (380) preambulumbekezdéséből egyébként az is kiderül, hogy megállapították a FEH és a FES személyes és – a Hitachival és a JAEPS-szel való – egyetemlegesen felelősségét a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében a második érintett vállalkozás jogsértésben való részvételéért. Ezenkívül, különösen a megtámadott határozat (380), (385) és (402) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a FEH és a FES ezzel kapcsolatos felelőssége kizárólag abból ered, hogy a Hitachival együtt ők határozták meg közös leányvállalatuk, a JAEPS piaci magatartását, amelynek közvetlen felelősségébe tartozott a második érintett vállalkozás, következésképpen a JAEPS anyavállalataiként közvetve érintettek voltak ennek a vállalkozásnak a jogsértésben való részvételében.

64 A felperes első öt jogalapját a fenti megállapításokra tekintettel kell megvizsgálni. A nyilvánvaló mérlegelési hibákra, valamint a tisztességes eljáráshoz való jognak, az ártatlanság vélelme elvének, az *in dubio pro reo* elvének és a bizonyítási teher megoszlására vonatkozó szabályoknak a megsértésére alapított első két jogalapot célszerűségi és pergazdaságossági okból együtt kell vizsgálni.

A nyilvánvaló mérlegelési hibákra, valamint a tisztességes eljáráshoz való jognak, az ártatlanság vélelme elvének, az in dubio pro reo elvének és a bizonyítási teher megoszlására vonatkozó szabályoknak a megsértésére alapított, első és második jogalapról

A felek érvei

65 Első és második jogalapjával a felperes lényegében azt kifogásolja, hogy a Bizottság számos nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, és megsértette a bizonyítási teher

megoszlására vonatkozó szabályokat azzal, hogy a megtámadott határozat 1. cikkének g) pontjában megállapította a FEH személyes felelősségét az első érintett vállalkozás jogsértésben való részvételéért a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozójától 2002. szeptember 30-ig terjedő időszak tekintetében, amikor a Fuji-csoport átruházta a GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit a JAEPS-nek, valamint azzal, hogy a megtámadott határozat 2. cikkének d) pontjában ezért a FEH-et a FES-szel egyetemlegesen 2 400 000 euró összegű bírság megfizetésére kötelezte. A Bizottság erre irányuló kötelezettsége ellenére nem bizonyította jogilag megkövetelt módon, hogy az első érintett vállalkozás továbbra is részt vett a „GQ-megállapodásból eredő kartellben", amely maga is folytatódott a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően. Ezenkívül a Bizottság érvelése e tekintetben számos, a bizonyítékokra vonatkozó nyilvánvaló mérlegelési hibát tartalmaz.

66 A Bizottság vitatja a felperes érveit, és az első és második jogalap elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

67 Az első és második jogalap érdemének elemzése előtt meg kell határozni az e jogalapok alapjául szolgáló kifogás pontos tárgyát, valamint a megtámadott határozat e kifogással érintett preambulumbekezdéseit, és emlékeztetni kell az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésének bizonyítására, valamint egy vállalkozás ilyen jogsértésben való részvételének bizonyítására alkalmazandó szabályokra.

– Az első és a második jogalap alapjául szolgáló kifogás pontos tárgyáról

68 A jelen ügyben a felperes nem vitatja sem az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben való részvételét az 1988. április 15-től 2000 szeptemberéig tartó időszak tekintetében, sem a FEH személyes felelősségét ezzel a részvétellel kapcsolatban. Egyébiránt nem vitatja azt sem, hogy az első érintett vállalkozást a FEH irányította más társaságokkal együtt a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban.

69 Ezenkívül, bár a felperes gondosan különbséget tesz „a GQ-megállapodásból eredő kartell", amely a Siemens és a Hitachi távozása után ért véget, és a 2002. év közepén kezdődött „új tervből eredő kartell" között, mégsem fejt ki konkrét jogalapokat vagy érveket a Bizottságnak a megtámadott határozat (2), (3), (248), (270)–(299) preambulumbekezdésében foglalt értékeléseivel szemben, amelyek szerint az 1988. április 15. és 2004. május 11. között egymást követő különböző megállapodások és összehangolt magatartások csak egy egységes és közös terv különböző megnyilvánulásai voltak. Következésképpen nem lehet megállapítani, hogy az első és a második jogalap keretében érvényesen megkérdőjelezte volna az említett értékeléseket, és ennélfogva vitatta volna a jogsértés egységes és folyamatos jellegét.

70 Végül a felperes nem vitatja, hogy a második érintett vállalkozás a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszakban részt vett a jogsértésben. Kizárólag a FEH ezzel kapcsolatos bármilyen felelősségét, és ennélfogva azt vitatja, hogy azzal szemben bírságot lehetett kiszabni ezen oknál fogva, mivel a JAEPS piaci magatartását nem ő határozta meg, következésképpen a JAEPS anyavállalataként nem volt érintett a

második érintett vállalkozás jogsértésben való részvételében (lásd a lenti 173. és az azt követő pontokat).

71 Ellenben a felperes kifogásolja, hogy a Bizottság tévesen értékelte a benyújtott bizonyítékokat, valamint megsértette a tisztességes eljáráshoz való jogot, az ártatlanság vélelmének elvét és az *in dubio pro reo* elvét, és megsértette a bizonyítási teher megoszlásával kapcsolatos szabályokat azzal, hogy úgy ítélte meg, hogy a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértés a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban is folytatódott, valamint hogy az első érintett vállalkozás abban továbbra is részt vett, amiért a FEH személyesen felelősnek tekinthető a jogsértés elkövetésének időpontjában e vállalkozás felett gyakorolt irányítás miatt. Álláspontja szerint a Bizottság az ezzel kapcsolatos kötelezettsége ellenére a megtámadott határozatban nem bizonyította jogilag megkövetelt módon és a bizonyítékokkal kapcsolatos nyilvánvaló mérlegelési hibák elkövetése nélkül azt, hogy az első érintett vállalkozás a 2002. október 1-jétől 2004. május 11-ig terjedő időszakban a FEH irányítása alatt továbbra is részt vett a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértésben, amely maga is folytatódott.

72 A Bizottság állítja, hogy a jelen ügy körülményei között a Fuji-csoport társaságainak kellett bizonyítaniuk, hogy az első érintett vállalkozás a szóban forgó időszakban felhagyott a kartellben való részvétellel.

73 A felek érveinek fényében azt kell értékelni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban jogilag megkövetelt módon bizonyította-e, hogy a jogsértés az első érintett vállalkozás részvételével 2000 szeptemberétől 2002. szeptember 30-ig folytatódott.

– A megtámadott határozatnak az első és a második jogalap alapjául szolgáló kifogással érintett preambulumbekezdéseiről

74 A Bizottságnak egyrészt a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértés 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti folytatásával, másrészt az első érintett vállalkozásnak ugyanezen időszakban az említett jogsértésben való részvételével kapcsolatos értékelései a következők.

75 A megtámadott határozat (323) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a megállapodások és/vagy összehangolt magatartások a GIS-projektek gyártói között legalább 1988. április 15-től 2004. május 11-ig tartottak. Az említett preambulumbekezdésben ugyanis az „1998." év említése az „1988." év helyett a megtámadott határozat összefüggései alapján nyilvánvalóan pusztán tárgyi tévedés eredménye, amelyet helyesbíteni kell.

76 A megtámadott határozat (324), (326) és (373) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a FEH és a FES 1988. április 15-től, a GQ- és az EQ-megállapodás elfogadásától és hatálybalépésétől 2004. május 11-ig – a kartell tagjainak a Bizottság helyszíni vizsgálatai által váratlanul félbeszakított utolsó munkatalálkozójáig – vett részt a jogsértésben. A megtámadott határozat (324) preambulumbekezdésében az „1998" említése „1988" helyett ugyanis nyilvánvalóan pusztán tárgyi tévedés eredménye, amelyet helyesbíteni kell.

77 A megtámadott határozat (177)–(216) preambulumbekezdésében a Bizottság a „kartell alakulásáról kronológiai összképet" adott. Ennek keretében a megtámadott határozat (178) és (179) preambulumbekezdésében megállapította a következőket:

„(178) A Siemens 1999 szeptemberében véget vetett a kartell találkozóin való részvételének, 2000-ben pedig a Hitachi és a Schneider/VA Tech is követte. A Siemens távolmaradása különösen destabilizáló volt európai szempontból, hiszen

ez a társaság volt az »Európa-csoport« titkára 1988-tól, valamint a piac főszereplője Európán belül és kívül egyaránt. A kartell tevékenységei mindazonáltal folytatódtak, és az Alstom vette át az Európa-csoport titkárának szerepét. 1988-hoz képest csökkent létszámmal a logisztika egyszerűsödött, mivel többé nem volt indokolt az összetett struktúra.

(179) 2002-ben a Siemens, a Hitachi és a VA Tech újra csatlakozott a kartellhez. […]"

78 A megtámadott határozat (270)–(299) preambulumbekezdésében a Bizottság megjelölte azokat az okokat, amelyeknél fogva úgy vélte, hogy „a megállapodások összessége a jelen ügyben egységes és folytatólagos jogsértés jellemzőit mutatja". A megtámadott határozat (279) preambulumbekezdésében jelezte különösen, hogy „a kartell egyes tagjai előadták, hogy annak alakulása során a kartell jellege 2002-től megváltozott, következésképpen az egységes és folytatólagos jogsértés helyett két elkülönült jogsértést kell megkülönböztetni". A megtámadott határozat (279)–(299) preambulumbekezdésében azonban a Bizottság előadta azokat a tényezőket, amelyek álláspontja szerint bizonyítják, hogy a különböző megállapodások és összehangolt magatartások, amelyek 1988. április 15. és 2004. május 11. között egymást követték, csak egy egységes és közös terv különböző megnyilvánulásai voltak, és kifejtette, hogy erőltetett lenne egy ennyire folyamatos, egységes cél által jellemzett magatartás elkülönült jogsértésekre való szétbontása.

79 A Bizottság a megtámadott határozat (284) preambulumbekezdésében az alábbiakat állapította meg:

„Az ABB magyarázattal szolgált a leírt gyakorlatokra, amely összhangban van a tényekkel és az ügy irataival, az írásbeli megállapodásokat is beleértve. E

vállalkozásoknak azok a nyilatkozatai, amelyek szerint két, egymást követő jogsértés folyt volna, jelentősen eltérnek az első jogsértés végének időpontját illetően (lásd a lenti (290) preambulumbekezdést). Ezek az egymásnak ellentmondó nyilatkozatok eltérnek a helyszíni vizsgálatok során beszerzett okirati bizonyítékoktól is. A mélyebb elemzés alapján megállapítható, hogy ezek az egymásnak ellentmondó nyilatkozatok valójában egyszerű állítások (amelyek közül egyik sem a tényállás megvalósulásának időpontjában keletkezett), amelyeket semmilyen, a tényállás időpontjából származó vagy döntő bizonyíték nem támaszt alá, amely arra mutatna, hogy a GIS[-projektekkel] kapcsolatos kartell a megjelölt időpontok egyikében ért volna véget. Ezek tehát nem ténybeli bizonyítékok, hanem a feleknek a tényekre vonatkozó értékelései, vagy tanúk következtetései, amelyek az érintett társaságok védelmét a jelen ügyben ellátó ügyvédek kívánságára szerepelnek az iratokban. A felek hajlamosak azokat az időpontokat, amikor álláspontjuk szerint a kartell működött, sokkal kevésbé pontosan megjelölni, mint azokat az időpontokat, amikor a kartell állításuk szerint ténylegesen befejeződött."

80 A megtámadott határozat (290) preambulumbekezdése ezenkívül a következőket állapítja meg:

„A Bizottság nem támaszkodhat az Areva[-csoport társaságai], a Melco, a Hitachi[-csoport társaságai] [vagy a] JAEPS és a Toshiba nyilatkozataira azon kijelentéseikkel kapcsolatban, amelyek szerint a kartell először vagy 1997-ben ([az] Areva[-csoport társaságai, az engedékenységi közlemény alapján benyújtott kérelmük szerint, lásd a fenti 12. pontot]), vagy 1999 szeptemberében (Melco [kifogásközlésre adott válasza szerint] és a Toshiba [kifogásközlésre adott válasza szerint]), vagy 1999-ben a Siemens kilépése után (a Hitachi[-csoport társaságai] [vagy] a JAEPS [a kifogásközlésre adott válaszuk szerint]), vagy 2000 szeptembere körül ([a FEH és a FES kifogásközlésre adott válasza szerint) ért véget. E kérdést illetően nyilatkozataik nem hitelesek, mivel kölcsönösen ellentmondanak egymásnak, és – ahogy arra már utaltunk – ellentmondanak

az ügy irataiban szereplő bizonyítékoknak is. A Melco, a Toshiba, a Fuji, az ABB, az Alstom, a Reyrolle/VA Tech és a Magrini/Schneider (később VAS, tehát VA Tech) továbbra is részt vettek többoldalú találkozókon 2000-ben és/vagy 2001-ben (lásd a fenti (191)–(198) preambulumbekezdést). Ezenkívül azok kétértelműek, és nem bizonyító erejűek."

81 A megtámadott határozat(191)–(198) preambulumbekezdésében a Bizottság előadta az ABB, illetve a Fuji-csoport társaságai által előterjesztett bizonyítékokat, amelyek szerinte bizonyították, hogy a kartell folytatódott a Siemens 1999. szeptemberi, a Hitachi és a „Schneider/VA Tech" által 2000-ben követett távozása után, és 2002 márciusától kezdődő fokozatos visszatérésük előtt. Mindenekelőtt a Bizottság a megtámadott határozat (191)–(196) preambulumbekezdésében az ABB által a mentességi kérelmében (lásd a fenti 8. pontot) közölt, a 2000. december 18. és 2001. január 22. között az ABB, a Melco és az Alstom között a találkozókkal és a GIS-projektek elosztásával kapcsolatban váltott faxok sorának megfelelő dokumentumokra hivatkozott. Továbbá a Bizottság a megtámadott határozat (197) preambulumbekezdésében az ABB által a mentességi kérelmében közölt olyan dokumentumra hivatkozott, amely a „bizottsági üléseknek" a 2000 és 2001 közötti időszak egy részét lefedő és 2000. május 12-i dátumot viselő listáját tartalmazta. A Bizottság megállapította, hogy ebből a listából kitűnik, hogy ezen ülések résztvevői a Reyrolle, az Alstom, a Schneider, az ABB, a Melco és a Toshiba voltak, a Siemens és a „JAEPS (Hitachi)" azonban nem, ami egybevágott az ABB-nek a Bizottság tájékoztatáskérésére adott 2004. október 4-i válaszában (lásd a fenti 15. pontot) szereplő nyilatkozatával, „amely szerint e két utóbbi társaság abban az időszakban nem képezte részét a kartellnek". Végül a megtámadott határozat (198) preambulumbekezdésében a Bizottság a FEH és a FES által az engedékenységi közlemény szerinti kérelmükben, és az ABB által a mentességi kérelméhez fűzött 2004. május 7-i kiegészítésben (lásd a fenti 10. pontot) benyújtott dokumentumok összességére hivatkozott, amelyek a kartell tagjai által a kartellen belüli, *[bizalmas]*[1] hivatkozási számú nyolc GIS-projekttel kapcsolatban kötött megállapodásokat említenek, amelyek azt bizonyítják, hogy a kartell aktív volt ebben az időszakban.

1 – Elrejtett bizalmas adatok.

82 A Bizottság a megtámadott határozat (372) és az azt követő preambulumbekezdéseiben megállapította továbbá, hogy az első érintett vállalkozás a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően is részt vett a jogsértésben. A megtámadott határozat e tekintetben a következőképpen hangzik:

„(372) Ahhoz, hogy a felelősséget a Fuji[-csoporton] belül a megfelelő jogalanyoknak lehessen betudni, két időszakot kell megkülönböztetni: a Fuji[-csoport] GIS[-ekkel kapcsolatos] tevékenységeinek a JAEPS-re 2002. október 1-jén történt átruházását megelőző és az azt követő időszakot.

(373) A [FEH] és a [FES] legalább 1988. április 15-től (azon időpont, amikor a Fuji csatlakozott a GQ-megállapodáshoz) 2002. szeptember 30-ig (a Fuji[-csoport] GIS[-ekkel kapcsolatos] tevékenységeit 2002. október 1-jén átruházták a JAEPS-re) részt vett a jelen határozatban leírt, összejátszásra irányuló magatartásban. A [FEH] a [FES] tőkéjének 100%-os tulajdonosa.

A Fuji által előadott érvek

(374) A Fuji elismeri, hogy 1988 és 2000 szeptembere között részt vett a kifogásközlésben leírt kartellben, ezt követően azonban nem. A Fujinak a kartellben való részvétele »legkésőbb 2000 szeptemberében vagy az idő tájt« véget ért. A Fuji sosem vett részt az új tervben, mivel a Fuji ezt követően nem vett részt az európai szállítókkal közös találkozókon, és nem folytatta az információcserét sem.

(375) A Fuji azt állítja, hogy még ha egyes, [általa] benyújtott megállapodástervezetek (lásd a (198) preambulumbekezdést) »megszövegezésük alapján ezen időponton

[2000 szeptemberén] túl is érvényesek, a Fuji 2000 szeptemberét követően nem járhatott el azok alapján, mivel »valamennyi ajánlati felhívás határideje több hónappal azt megelőzően lejárt«. A Fuji ráadásul úgy értelmezte, hogy a korábbi, a GQ-megállapodással kapcsolatos megállapodásoknak a kartell tagjaira nézve már nincs kötelező ereje; a Fuji egyik felsorolt ajánlati felhívást sem nyerte el, és így a megállapodások egyike alapján sem jutott előnyhöz.«

A Bizottság értékelése

(376) Tekintettel arra, hogy a Fuji nem volt tagja az »Európa/Japán« bizottságnak, sem a menedzseri, sem a munkacsoportok szintjén nem találkozott az európai gyártókkal, hanem csak az éves találkozókon. Egyébiránt az éves találkozók nem játszottak lényeges szerepet a kartell gyakorlati végrehajtásában, amint azt közvetve a Fuji is megerősített azzal, hogy elismerte, 2000-ben is részt vett a kartellben (amely év során egyetlen éves találkozóra sem került sor).

(377) A Fuji azon nyilatkozatát, amely szerint 2000 szeptembere környékén kilépett a kartellből, az eljárással érintett többi fél egyike sem erősítette meg, pedig ezt az információt észrevételek megtétele végett számukra megküldték. A Fuji nyilatkozata egyébiránt nem világos, mivel helyenként azt állítja, hogy ez a kartellből való távozás »2000 szeptemberében vagy az idő tájt«, máshol pedig ugyanabban az iratban azt állítja, hogy »legkésőbb 2000 szeptemberében« történt. A Fuji állítja továbbá, hogy »az utolsó megállapodási irat, amelyet [Oz.] megkapott, 2000. szeptember 28-án kelt«, valamint hogy »a Fuji a GQ-megállapodás kartelljével ezen időpontot követően nem lépett kapcsolatba«. Ez azt jelenti, hogy a Fujinak egy »megrendezett« ajánlatot kellett volna tennie egy ügyfélnek annak érdekében, hogy a projekttel kapcsolatban bizonyos mértékű verseny látszatát keltse, de semmilyen bizonyítékot nem nyújtott be arra, hogy felhagyott volna a projekttel, vagy arra versenykörülmények között ajánlatot

tett volna. Ezenkívül [I. H.] állításai szerint a Fuji »kevéssel a Siemens után« hagyta el a kartellt, az azonban bizonyított, hogy a Siemens 1999 szeptemberében lépett ki. Ezt a nyilatkozatot sem erősíti meg az ügyiratban található semmilyen utalás vagy bizonyíték, amely alapján megállapítható lenne, hogy 2000 szeptemberétől valóban nyilvánosan elhatárolódott volna a kartelltől.

(378) Végül, még ha a Bizottságnak el is kellett ismernie, hogy a Fuji a JAEPS létrehozásáig egyáltalán nem lépett újból kapcsolatba a kartellel, figyelembe kell vennie azt a tényt is, hogy a Fuji a már továbbított információkat kereskedelmi tevékenységei során nem hagyhatta figyelmen kívül, és hogy a már megkötött megállapodások továbbra is érvényben voltak. Az ügyiratban szereplő bizonyítékok és különösen a Fuji által benyújtott információk alapján utóbbi részese volt néhány, a (198) preambulumbekezdésben szereplő megállapodásnak, amelyek érvényessége 2000 szeptemberénél tovább tartott, és amelynek megsértését szankcionálták. Bár a Bizottság megadta a Fujinak a lehetőséget, hogy ezen megállapítások vitatására észrevételeket tegyen, és további bizonyítékokat nyújtson be, a Fuji nem nyújtott be semmilyen bizonyítékot arra nézve, hogy kilépett volna a megállapodásokból, hogy azokat ténylegesen vitatta volna, vagy azokat nem tartotta volna be. Éppen ellenkezőleg, az a tény, hogy valamennyi »ajánlati felhívás határideje több hónappal azt megelőzően lejárt«, amint azt a Fuji előadta, csak megerősíti azt a megállapítást, amely szerint a megállapodásokat már elfogadták, és azok hatályba léptek. Ráadásul az a tény, hogy a Fuji végül nem nyerte el az ajánlatokat (amely tényezőt szintén nem támasztja alá bizonyíték), nem érinti a fenti megállapításokat. Először, mivel a Fuji valamennyi felsorolt megállapodásban részt vett, nem volt azonban sem azok szervezője, sem feltétlenül a kedvezményezettje. Említése a listán azt jelentette, hogy ajánlatokat kellett tennie, azt azonban nem, hogy szükségszerűen ő lesz a kiválasztott ajánlattevő. Másodszor, mivel még ha a kartell tagjai őt is választották volna ajánlattevőnek (amit a Fuji nem állított, és nem is bizonyított), még mindig nem lett volna teljesen garantált, hogy végül elnyeri az ajánlatot, mivel más ajánlattevők, amelyek nem voltak részesei a kartellnek, sikeresebbnek bizonyulhattak volna.

(379) A (334) és (373) preambulumbekezdésben kifejtett okokból a [FEH]-t és a [FES]-t az 1988. április 15. és a 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében egyetemlegesen felelősnek kell tekinteni a Fuji jogsértésben való részvételéért."

– Az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésének bizonyítására alkalmazandó szabályokról, valamint egy vállalkozás ilyen jogsértésben való részvételének bizonyításáról

83 Mivel a felek nézetei ellentétesek a bizonyítási teher egymás közötti megoszlásának kérdése tekintetében, valamint általánosságban a jelen ügyben az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésének bizonyítására, és egy vállalkozás ilyen jogsértésben való részvételének bizonyítására alkalmazandó szabályok megsértésének vagy annak hiányának kérdésével kapcsolatban, előzetesen emlékeztetni kell az e tárgyban alkalmazandó jogra.

84 A bizonyítási teherre vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlat szerint egyrészt a versenyjog megsértését állító fél vagy hatóság feladata a jogsértést megalapozó tényállás jogilag megkövetelt módon történő bizonyítása, másrészt a jogsértés megállapítása ellen védekezésül felhozott jogalapra hivatkozó vállalkozás feladata annak bizonyítása, hogy fennállnak a védekezésül felhozott jogalap alkalmazásának feltételei, így az említett hatóságnak tehát más bizonyítékokra kell hivatkoznia (a Törvényszék T-120/04. sz., Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben 2006. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4441. o.] 50. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-8417. o.] 58. pontját, valamint a C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 78. pontját). A jogsértés időtartama az EK 81. cikk (1) bekezdése szerinti jogsértés fogalmának alkotóeleme, amely elem bizonyítása elsősorban a Bizottság feladata (a Törvényszék T-43/92. sz., Dunlop Slazenger kontra Bizottság ügyben 1994. július 7-én hozott ítéletének [EBHT 1994., II-441. o.]

79. pontja és a fent hivatkozott Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 51. pontja).

85 A bizonyítási teher ilyen megoszlása mindazonáltal változhat attól függően, hogy az egyik fél által hivatkozott tényállási elemek olyan jellegűek lehetnek, hogy a másik felet magyarázatra vagy igazolásra kötelezhetik; ennek hiányában azonban megállapítható a bizonyítottság (lásd ebben az értelemben a fenti 84. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 79. pontját, valamint a fenti 84. pontban hivatkozott Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 53. pontját).

86 A Bizottság által felhasználható bizonyítékokkal kapcsolatban a versenyjogban érvényesülő elv a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve (a Bíróság C-407/04. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-829. o.] 63. pontja, a Törvényszék T-67/00. sz., T-68/00. sz., T-71/00. és T-78/00. sz., JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2501.o.] 273. pontja). Mivel a versenyellenes megállapodásokban és magatartásokban való részvétel tilalma, valamint a jogsértőkre kiszabható szankciók közismertek, e megállapodások és magatartások keretében a tevékenységeket általában rejtve folytatják, a találkozókat titkosan, leggyakrabban harmadik országokban tartják, és az erre vonatkozó dokumentáció a legminimálisabbra szorítkozik. Még ha a Bizottság fel is fedez olyan iratokat – mint például a találkozókról készült beszámolók –, amelyek kifejezetten tanúsítják a piaci szereplők közötti jogellenes kapcsolatfelvételt, e dokumentumok általában csak töredékesek és szórványosak, így gyakran következtetésekkel kell bizonyos részleteket rekonstruálni. Az esetek nagy részében a versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezésére bizonyos egybeesésekből és ténykörülményekből kell következtetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyjog megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak (a fenti 61. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 55–57. pontja). Az ilyen ténykörülmények és egybeesések nemcsak a versenyellenes magatartások vagy megállapodások fennállásáról szolgálnak felvilágosítással, hanem a folytatólagos versenyellenes magatartások időtartamáról, illetve a versenyjog megsértésével kötött megállapodások alkalmazásának időszakáról is (a Bíróság C-113/04. P. sz., Technische Unie kontra

Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8831. o.] 166. pontja).

87 Mindenesetre a Bizottságnak pontos és egybehangzó bizonyítékokat kell szolgáltatnia azon szilárd meggyőződésének alátámasztására, hogy a jogsértés megtörtént (lásd a Törvényszék T-62/98. sz., Volkswagen kontra Bizottság ügyben 2000. július 6-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-2707. o.] 43. és 72. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, a fenti 86. pontban hivatkozott JFE Engineering kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 179. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 217. pontját). Mindazonáltal nem kell a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyítéknak a jogsértés összes elemét tekintve szükségszerűen eleget tennie e feltételeknek. Elegendő ugyanis, ha az intézmény által hivatkozott bizonyítékok csoportja összességében értékelve megfelel e követelménynek (a fenti 86. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 180. pontja, valamint a fent hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 218. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 57. pontban hivatkozott „PVC II" egyesített ügyekben hozott ítélet 768–778. pontját, különösen a 777. pontot). Ami a jogsértés időtartamát illeti, az ítélkezési gyakorlat megköveteli, hogy a jogsértés időtartamának megállapítására közvetlenül alkalmas bizonyítékok hiányában a Bizottság legalább olyan bizonyítékokra hivatkozzon, amelyek időben kellően közel álló tényekre vonatkoznak oly módon, hogy ésszerűen elfogadható legyen, hogy e jogsértés két meghatározott időpont között megszakítás nélkül folytatódott (a fenti 86. pontban hivatkozott Technische Unie kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 169. pontja, a fenti 84. pontban hivatkozott Dunlop Slazenger kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 79. pontja és a fenti 84. pontban hivatkozott Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 51. pontja).

88 A különböző bizonyítékoknak tulajdonítandó bizonyító erővel kapcsolatosan ki kell emelni, hogy az egyetlen fontos tényező, amelyet a benyújtott bizonyítékok szabad mérlegelése során meg kell vizsgálni, a bizonyítékok hitelessége (a fenti 86. pontban hivatkozott Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 63. pontja; lásd a Törvényszék T-44/00. sz., Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2223. o.] 84. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a fenti 86. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 273. pontját). A bizonyításra általában alkalmazandó szabályok szerint valamely dokumentum hitelessége és ennélfogva bizonyító ereje az eredetétől, készítésének körülményeitől,

címzettjétől és tartalmától függ (a Törvényszék T-25/95., T-26/95., T-30/95–T-32/95., T-34/95–T-39/95., T-42/95–T-46/95., T-48/95., T-50/95–T-65/95., T-68/95–T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95. és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 1053. pontja, Vesterdorf bírónak főtanácsnoki minőségben a Törvényszék T-1/89. sz., Rhône-Poulenc kontra Bizottság ügyben 1991. október 24-én hozott ítéletére vonatkozó indítványa [EBHT 1991., II-867., II-869. és II-956. o.]). Így különösen nagy jelentőséget kell tulajdonítani annak a körülménynek, ha valamely dokumentum a tényekkel szoros összefüggésben (a Törvényszék T-157/94. sz., Ensidesa kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-707. o.] 312. pontja) vagy e tények közvetlen tanúja révén jött létre (lásd ebben az értelemben a fenti 86. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 207. pontját). Azon dokumentumok, amelyekből kitűnik, hogy több vállalkozás között kapcsolat állt fenn, valamint hogy azok kifejezetten azt a célt követték, hogy előre kiiktassák a versenytársaik jövőbeni magatartásával kapcsolatos bizonytalanságot, jogilag megkövetelt módon bizonyítják az összehangolt magatartás fennállását (lásd ebben az értelemben a Bíróság 40/73–48/73., 50/73., 54/73–56/73., 111/73., 113/73. és 114/73. sz., Suiker Unie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1975. december 16-án hozott ítéletének [EBHT 1975., 1663. o.] 175. és 179. pontját). Ezenkívül főszabály szerint különösen megbízható bizonyítéknak kell tekinteni azon nyilatkozatokat, amelyek a nyilatkozattevő érdekei ellen irányulnak (lásd ebben az értelemben a fenti 86. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 207., 211. és 212. pontját).

89 Végül emlékeztetni kell arra, hogy az EK 230. cikk (jelenleg EUMSZ 263. cikk) értelmében benyújtott, a versenyjog megsértésének fennállását megállapító és a címzettekre bírságot kiszabó bizottsági határozat megsemmisítése iránti keresetet elbíráló bíróság feladata annak értékelése, hogy a Bizottság által határozatában hivatkozott bizonyítékok és más információk elegendők-e a jogsértés fennállásának megállapításához (a fenti 86. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 174. és 175. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 57. pontban hivatkozott „PVC II” egyesített ügyekben hozott ítélet 891. pontját). A bíróságban felmerülő bármely kételynek a határozat címzettjeinek a javát kell szolgálnia, így a bíróság nem állapíthatja meg, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította a kérdéses jogsértés fennállását, amennyiben még bármely kételye áll fenn e kérdéssel kapcsolatosan (a fenti 86. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 177. pontja, valamint a fenti 87. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 215. pontja). Ez utóbbi esetben ugyanis tekintettel kell lenni az ártatlanság vélelmének elvére, amely különösen az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény (a továbbiakban:

EJEE) 6. cikkének (2) bekezdéséből ered, és amely az alapvető jogok részét képezi, amely jogokat a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint – amelyet egyébként az Egységes Európai Okmány preambuluma és az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (2) bekezdése, valamint a 2000. december 7-én Nizzában ünnepélyesen kihirdetett Európai Unió Alapjogi Chartájának (HL C 364., 1. o.) 47. cikke is megerősít – az Európai Unió jogrendje védelemben részesíti. Tekintettel a kérdéses jogsértések jellegére, valamint a hozzájuk kapcsolódó szankciók természetére és súlyára, az ártatlanság vélelmének elve irányadó többek között a versenyjog megsértésével kapcsolatos olyan eljárásokra, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság kiszabásához vezethetnek (a Bíróság C-199/92. P. sz., Hüls kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4287. o.] 149. és 150. pontja, és C-235/92. P. sz., Montecatini kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4539. o.] 175. és 176. pontja; a fenti 87. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 216. pontja).

90 A jogsértés fennállását kizárólag a Bizottság által az említett jogsértést megállapító határozatban összegyűjtött bizonyítékokra tekintettel kell értékelni, az egyetlen releváns kérdés tehát lényegében az, hogy a jogsértést ezekre a bizonyítékokra tekintettel érdemben bizonyították-e, vagy sem (a fenti 88. pontban hivatkozott Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 726. pontja).

91 A hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján alkalmazható az EGT-Megállapodás 53. cikkére és a Bizottság e cikk alapján hozott határozataira is.

92 A fenti 84–91. pontban kifejtett szabályokra tekintettel kell megvizsgálni, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság az általános értékelés keretében és a felperes által előadott alternatív magyarázatok vagy igazolások megvizsgálását követően megfelelően hiteles, pontos és egybevágó bizonyítékokra hivatkozott-e azon szilárd meggyőződésének alátámasztására, hogy a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértés az első érintett vállalkozás részvételével 2000 szeptemberétől 2002.

szeptember 30-ig tartó időszakban folytatódott, amelyért a FEH-et az e vállalkozás fölött a jogsértés elkövetésének időpontjában gyakorolt irányítás miatt személyesen felelősnek lehet tekinteni.

– A megtámadott határozat alapjául szolgáló bizonyítékok elemzéséről

93 Előzetesen emlékeztetni kell azokra az alapvető tényekre, amelyekre a Bizottság a megtámadott határozatban azt az értékelését alapította, amely szerint a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértés az első érintett vállalkozás részvételével a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban folytatódott.

94 A megtámadott határozat (290) preambulumbekezdésében a Bizottság utalt arra, hogy nem vette figyelembe a FEH és a FES, az Areva-csoport társaságai, a Melco, a Hitachi-csoport társaságai vagy a JAEPS és a Toshiba nyilatkozatait, amelyek szerint a kartell első alkalommal vagy az 1997. év folyamán, vagy 1999 szeptemberében, vagy az 1999. év folyamán, a Siemens távozását követően, vagy 2000 szeptembere környékén ért véget, azon az alapon, hogy ezek a nyilatkozatok nem voltak megbízhatóak, vagy kétértelműek voltak, és nem bizonyító erejűek, mivel kölcsönösen ellentmondtak egymásnak, és ellentétesek voltak az ügy irataiban található bizonyítékokkal (lásd a fenti 80. pontot). A Bizottság a megtámadott határozat (191)–(198) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett ugyanezen (290) preambulumbekezdésben kimondta, hogy az első érintett vállalkozás, valamint más vállalkozások is 2000-ben és/vagy 2001-ben továbbra is részt vettek többoldalú találkozókon. A fenti 81. pont tartalmazza azokat a tényezőket, amelyekre a Bizottság annak bizonyítása érdekében támaszkodott, hogy a kartell a „Schneider/VA Tech" 2000. december 13-i távozását követően – az első érintett vállalkozás részvételével – is folytatódott.

95 Először, a kartell egyes tagjai által a GIS-projektek elosztásával kapcsolatos találkozókra vonatkozóan 2000. december 18. és 2001. január 22. között váltott faxokkal kapcsolatban fontos rámutatni, amint azt a Bizottság is elismeri, hogy ezen információcsere kizárólag az Alstomot (később az Arevát), a Melcót és az ABB-t érintette. Így, amint arra a felperes joggal hivatkozik, bár ezen, a tényállás idején történt információcsere hitelesen és pontosan bizonyítja a kartell tevékenységeit 2000 decemberének és 2001 januárjának környékén, ezzel szemben semmilyen bizonyítékkal nem szolgál azzal kapcsolatban, hogy maga az első érintett vállalkozás abban részt vett.

96 Ami továbbá a 2000. május 12-i listát illeti, az valóban tizenhárom, 2000. május 18. és 2001. május 17. között tervezett „bizottsági találkozóról" számol be. Ezen „bizottsági találkozók" versenyellenes célja kikövetkeztethető abból, hogy a lista mindegyik érintett vállalkozást arra a kódra történő utalással jelöli meg, amely az övé volt a kartellben, ahogyan azt bemutatja a megtámadott határozat (142) és (197) preambulumbekezdése, és ahogyan azt a kartell több tagja megerősítette, a kartell operatív működésében részt vevő szervek – az Európa/Japán közös bizottság és az európai bizottság – bizonyos üléseit tervezték, ahogyan az kiderül a megtámadott határozat (150) és (151) preambulumbekezdéséből is. Ezenkívül e bizottsági ülések közül hatnak a tényleges megtartását vagy megerősítették a kartell egyes résztvevői, vagy alátámasztották az ügy iratainak egyéb elemei, mint például az utazási költségekről készült feljegyzések vagy a személyes határidőnaplók megjegyzései, a 2000. május 18. és 2001. január 18. közötti időszakban a kartell tevékenységei bizonyítottnak tekinthetők. Amint azonban azt a Bizottság is elismeri, ezeken a találkozókon csak a Reyrolle, az Alstom, a Schneider, az ABB, a Melco és a Toshiba vett részt. Ebből következik, amint azzal a felperes joggal érvel, hogy ez a lista hitelesen és pontosan bizonyítja a kartell tevékenységét 2000. május 18. és 2001. május 17. között, ellenben semmilyen bizonyítékkal nem szolgál azzal kapcsolatban, hogy maga az első érintett vállalkozás abban részt vett.

97 Végül azzal a nyolc *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő GIS-projekttel kapcsolatos dokumentummal összefüggésben, amelyek a keletkezésük időpontjában

bekövetkezett tényekről tanúskodnak, azok a fent hivatkozott, eltérő érvényességi idejű GIS-projektek elosztására vonatkozóan a kartell tagjai között megkötött megállapodásokról számolnak be. Így ezekből a dokumentumokból kiderül, hogy az első érintett vállalkozás a kartell más tagjaival együtt részt vett nyolc GIS-projekt elosztásával kapcsolatos megállapodásokban, amelyeket más, a kartellben részt vevő vállalkozások szerveztek, és amelyeket *[bizalmas]* és *[bizalmas]* közötti időpontban kötöttek meg, vagy léptek hatályba, és amelyek megkötésük időpontjától számított körülbelül *[bizalmas]* ideig voltak érvényesek, vagy az utolsó, *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő projekt esetében egészen *[bizalmas]* időpontig.

98 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás létezéséhez elég az, hogy az érintett vállalkozások kifejezzék arra irányuló közös szándékukat, hogy meghatározott piaci magatartást tanúsítanak (a Törvényszék T-2/89. sz., Petrofina kontra Bizottság ügyben 1991. október 24-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1087. o.] 211. pontja és T-13/89. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-1021. o.] 253. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság 41/69. sz., ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben 1970. július 15-én hozott ítéletének [EBHT 1970., 661. o.] 112. pontját). Ezenkívül az EK 81. cikk akkor alkalmazandó, ha anélkül, hogy a kartell hivatalosan véget ért volna, a hatásai fennmaradtak (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott ICI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 254. pontját és a Törvényszék T-48/98. sz., Acerinox kontra Bizottság ügyben 2001. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2001., II-3859. o.] 63. pontját). A hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján az EGT-Megállapodás 53. cikkére is alkalmazható.

99 A jelen ügyben a felperes nem vitatta, hogy a FEH a kartell szabályainak alkalmazásával megállapodásokat kötött a kartellen belül nyolc, *[bizalmas]* hivatkozási számokat viselő GIS-projekt elosztása érdekében. Ráadásul nem vitatta, hogy a megállapodások szövege szerint ezeknek a megállapodásoknak a célja az volt, hogy azok hatásukat *[bizalmas]* időponttól, a *[bizalmas]* hivatkozási számú projektre vonatkozó megállapodás hatálybalépésétől, a *[bizalmas]* időpontig, a *[bizalmas]* hivatkozási számú projektre vonatkozó megállapodás érvényességének végéig fejtsék ki.

100 Egyébiránt az ügy iratainak egyetlen eleme sem enged arra következtetni, hogy az első érintett vállalkozás nyilvánosan elhatárolódott volna a kartelltől és az annak keretében kötött megállapodásoktól. Márpedig az olyan vállalkozás, amely nem határolódik el nyilvánosan egy olyan találkozó eredményeitől, amelyen jelen volt, vagy egy olyan megállapodástól, amelyben részt vett, főszabály szerint teljes felelősséggel tartozik a kartellben való részvételéért. Túl könnyű lenne ugyanis a jogellenes kartellből hasznot húzó vállalkozások számára csökkenteni a súlyos bírság megfizetésének kockázatát, ha jogosultak lennének a bírság összegének csökkentésére azon az alapon, hogy csak korlátozott szerepet játszottak a jogsértés végrehajtásában, miközben a fellépésük arra ösztönzött más vállalkozásokat, hogy a versenyt súlyosabban sértő módon járjanak el (lásd ebben az értelemben a fenti 88. pontban hivatkozott Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 278. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ebből következően, még ha feltételezhető is, hogy az első érintett vállalkozás nem tartotta be valamennyi, a kartell keretében kötött megállapodást, ez a körülmény a kartell többi tagjától való nyilvános elhatárolódás bizonyításának hiányában nem elegendő ahhoz, hogy a vállalkozás mentesüljön azon felelősség alól, amelyet az e megállapodásokban, valamint ezeken keresztül a – megtámadott határozat 1. cikkében megállapított – jogsértésben való részvételéért visel.

101 Ebből következően meg kell állapítani, hogy a kartell egyes tagjai által 2000. december 18. és 2001. január 22. között váltott faxok, a „bizottsági találkozók" 2000. május 12-i listája, valamint a megtámadott határozat (191)–(198) preambulumbekezdésében említett nyolc GIS-projekttel kapcsolatos dokumentumok, amelyekre a (290) preambulumbekezdés hivatkozik, hiteles, pontos és egybehangzó módon bizonyítják, hogy a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértés a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban is folytatódott. Ezenkívül tekintettel a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértés különösen hosszú időtartamára, amelynek az 1988. április 15. és 2000 szeptembere közötti időszakban való fennállását a felperes nem vitatja, valamint a megtámadott határozat (170) preambulumbekezdésében említettek szerinti összetett elővigyázatossági intézkedésekre, amelyeket a kartell tagjai a kartell fennállásának álcázása, illetve eltitkolása érdekében hoztak, meg lehet állapítani, hogy ezen elemek időben kellően közeli tényekre vonatkoznak a fenti 87. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében

ahhoz, hogy ésszerűen elfogadható legyen az, hogy a jogsértés az említett időszakban megszakítás nélkül folytatódott.

102 Ráadásul a bizonyítékok, amelyekre e tekintetben a megtámadott határozat támaszkodik, kellően hitelesek, pontosak és egybehangzóak. Azokat nem cáfolhatják meg a FEH és a FES Bizottságnak szóló, 2006. november 21-i levelében és a kifogásközlésre adott válaszában tett nyilatkozatai (lásd a fenti 19. és 27. pontot), valamint a Melco, a Hitachi-csoport társaságai vagy a JAEPS és a VA Tech-csoport engedékenységi közlemény szerinti kérelmeikben tett nyilatkozatai (lásd a fenti 13., 14. és 16. pontot), amelyek szerint a kartell első alkalommal már a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakot megelőzően véget ért. Ezeket a nyilatkozatokat ugyanis, amelyek szerint a kartell már korábban véget ért, nem támasztják alá hiteles és pontos bizonyítékok. Ráadásul az említett nyilatkozatok ellentmondásosak, mivel az azokat előadók szerint a kartell vagy az 1997. év folyamán (Melco), vagy az 1999. év folyamán (a Hitachi-csoport társaságai vagy a JAEPS és a VA Tech-csoport), vagy 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" (FEH és FES) ért véget. Ennélfogva, amint arra a Bizottság a megtámadott határozat (284), (285) és (290) preambulumbekezdésében joggal rámutat, ezek a nyilatkozatok nem alkalmasak arra, hogy megkérdőjelezzék azokat az okirati bizonyítékokat, amelyek keletkezésük időpontjában történt tényekre vonatkoznak, és amelyek ugyanazoktól a vállalkozásoktól származnak, amelyek a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértésben részt vettek, amelyből következik, hogy az említett jogsértés a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban is folytatódott.

103 Igaz, hogy a felperes előadja, hogy a FEH és a FES Bizottságnak szóló, 2006. november 21-i levelében és a kifogásközlésre adott válaszában foglalt nyilatkozatainak bizonyító erejét vagy különleges hitelességét „önmagukra nézve terhelő" jellegüknél fogva el kellene ismerni (lásd a fenti 88. és a lenti 107. pontot). Ezeket a nyilatkozatokat ugyanakkor, amelyekben a FEH és a FES előadja, hogy az első érintett vállalkozás a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően felhagyott a kartellben való részvétellel, nem lehet érdekeikkel ellentétesnek tekinteni. Az említett

nyilatkozatok ugyanis inkább csökkenteni próbálják az első érintett vállalkozás jogsértéshez való hozzájárulásának jelentőségét, következésképpen korlátozni a FEH személyes felelősségét, amely a jogsértés időpontjában ezen vállalkozás felett általa gyakorolt irányításból eredt. Következésképpen ezek a nyilatkozatok nem alkalmasak arra, hogy megcáfolják azokat a bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság a megtámadott határozatban támaszkodik.

104 Ennélfogva a felperes megalapozatlanul rója fel a Bizottságnak, hogy tévesen állapította meg a FEH és a FES Bizottságnak szóló, 2006. november 21-i levelében és a kifogásközlésre adott válaszában tett nyilatkozatok bizonyító erejét annak megállapításakor, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban részt vett a jogsértésben, amelyért a FEH személyesen felelősnek tekinthető a jogsértés időpontjában e vállalkozás fölött általa gyakorolt irányítás alapján.

105 Egyébiránt a kartell keretében megkötött megállapodásokkal kapcsolatos, a megtámadott határozat (191)–(198) preambulumbekezdésében hivatkozott dokumentumok hitelesen és pontosan támasztják alá a Bizottság azon értékelését, amely szerint az első érintett vállalkozás a 2000 szeptemberétől 2002. szeptember 30-ig terjedő időszakban továbbra is részt vett a jogsértésben, mivel e dokumentumok mutatják, hogy a „Fuji" részt vett a kartell keretében megkötött megállapodásokban, amelyek célja az volt, hogy hatásukat 1998. augusztus 27. és 2001. október 28. között fejtsék ki.

106 Így még azt kell megvizsgálni, hogy a felperes által előadott alternatív magyarázatok, illetve igazolások alkalmasak-e a megtámadott határozatot alátámasztó hiteles és pontos bizonyítékok megcáfolására. Ennek hiányában azt kell megállapítani, hogy a Bizottság a rá háruló kötelezettségnek megfelelően bizonyította, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban továbbra is részt vett a jogsértésben (lásd ebben az értelemben a fenti 84. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 79. pontját, valamint a fenti 84. pontban hivatkozott Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság

ügyben hozott ítélet 63. és 71. pontját), amelyért a FEH személyesen felelősnek tekinthető az e vállalkozás fölött a jogsértés elkövetésének időpontjában általa gyakorolt irányítás alapján.

– A felperes által benyújtott alternatív bizonyítékok elemzéséről

107 A felperes mindenekelőtt azt kifogásolja, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyott egyes érveket vagy ténybeli elemeket, amelyek megerősítették volna a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszában foglalt nyilatkozatok hitelességét, amelyek szerint az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" felhagyott a kartellben való részvétellel. Előadja először, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberétől nem vett részt a kartell találkozóin, míg korábban jelen volt a japán tagok találkozóin, amelyek a GQ-megállapodásnak megfelelően megelőzték az európai bizottság és a japán bizottság üléseit. Másodszor előadja, hogy a FEH és a FES nyilatkozatait alátámasztják az ABB, a Melco, a Hitachi-csoport társaságai vagy a JAEPS és a VA Tech-csoport egyes nyilatkozatai. Harmadszor arra hivatkozik, hogy a 2000 szeptembere utáni dokumentumok az első érintett vállalkozást nem említik. Negyedszer azt állítja, hogy a Bizottság elmulasztotta figyelembe venni a FEH és a FES azon nyilatkozatainak „önmagukra nézve terhelő" jellegét, amelyek szerint a jogsértés és az első érintett vállalkozásnak az abban való részvétele 2000 szeptemberében véget ért. Ötödször megjegyzi, hogy a *[bizalmas]* két közbeszerzési eljárással kapcsolatos *[bizalmas]* és *[bizalmas]* készített iratok, amelyeket a FEH és a FES a keresetlevél mellékleteként, valamint a Törvényszék kérdéseire és dokumentumok benyújtása iránti kérelmére válaszolva benyújtott (lásd a fenti 37. pontot), tanúsítják, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptembere után felhagyott a kartellen belül megkötött megállapodások betartásával, végül az ez utóbbi tevékenységeiben való részvétellel

is, mivel a kartellen belül megkötött megállapodásokban rögzített „árszintekhez" képest jelentősen csökkentette az árait ezen közbeszerzési eljárásokban. Ezekből a dokumentumokból kiderül, hogy *[bizalmas]* a *[bizalmas]* szerződésre vonatkozó GIS-projekt esetében az első érintett vállalkozás által a partnereinek nyújtott árajánlatok *[bizalmas]*%–*[bizalmas]*%-kal alacsonyabbak voltak a megállapodási dokumentumban rögzített „árszintnél", és hogy *[bizalmas]* a *[bizalmas]* szerződésre vonatkozó két GIS-projekt esetében a partnerének kiszámlázott ár *[bizalmas]*%-kal alacsonyabb volt a megállapodási dokumentumban rögzített „árszintnél".

108 A felperes ezenkívül kifogásolja, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el a neki benyújtott bizonyítékokkal kapcsolatban, és megsértette a tisztességes eljáráshoz való jogot, az ártatlanság vélelmének elvét és az *in dubio pro reo* elvét, amikor azon oknál fogva utasította el a FEH és a FES arra vonatkozó nyilatkozatait, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" felhagyott a jogsértésben való részvétellel, hogy azokban nem volt pontosan megjelölve, hogy ez a vállalkozás mely időpontban lépett ki a kartellből, és hogy az említett vállalkozás nyilvánosan nem határolódott el a kartelltől.

109 A megtámadott határozatból azonban nem derül ki, hogy a 2000 szeptemberétől 2002. szeptember 30-ig tartó időszakban az első érintett vállalkozás jogsértésben való részvételének bizonyítása során a Bizottság az ABB-nek a 2004. október 4-én a tájékoztatáskérésre adott válaszában tett nyilatkozatára támaszkodott (lásd a fenti 15. és 81. pontot), amely szerint „[a]bban az időszakban, amikor a Siemens és a Hitachi nem vett részt a kartellben, a GIS[-projektekkel] kapcsolatos kartell az […] ABB, az Alstom, az Areva, a VA Tech, a Schneider […], [a Melco], a Toshiba és a Fuji részvételével folytatódott". Ennélfogva a felperes állításával ellentétben nem kell megvizsgálni, hogy ez a nyilatkozat alkalmas volt-e a Bizottság azon következtetéseinek alátámasztására, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban részt vett a jogsértésben.

110 A felperes további érveivel kapcsolatban először rá kell mutatni, amint arra ez utóbbi joggal mutat rá, hogy a megtámadott határozatot alátámasztó egyetlen bizonyíték alapján sem állapítható meg, hogy az első érintett vállalkozás részt vett a kartellben részt vevő vállalkozások egy találkozóján is, különösen a japán tagok találkozóján a 2000 szeptemberétől 2002. szeptember 30-ig terjedő időszakban. A felperes állításával ellentétben ugyanakkor ez a körülmény nem elegendő ahhoz, hogy megcáfolja azokat a hiteles és pontos bizonyítékokat, amelyek szerint az első érintett vállalkozás ezen időszakban továbbra is részt vett a jogsértésben.

111 E tekintetben egyáltalán nem releváns az a tény, hogy a „bizottsági találkozók" 2000. május 12-i listájából (lásd a fenti 96. pontot) nem derül ki, hogy az első érintett vállalkozás részt vett-e, vagy részt kellett-e volna vennie ezeken a találkozókon. Az említett lista ugyanis csak a közös Európa/Japán bizottság találkozóit és az európai bizottság ahhoz kapcsolódó előkészítő találkozóira vonatkozik. Márpedig a megtámadott határozat (150), (151) és (376) preambulumbekezdéséből, valamint a (255) preambulumbekezdéséhez tartozó 320. lábjegyzetből kiderül, hogy az első érintett vállalkozás nem volt tagja a japán bizottságnak, következésképpen a közös Európa/Japán bizottságnak sem. Közvetlenül nem vett részt sem a munkatalálkozókon, sem a kartell irányításával kapcsolatos, a japán és európai vállalkozásokat magában foglaló úgynevezett „menedzseri" találkozókon.

112 Ami azt a tényt illeti, hogy sem a kartell egyes tagjainak 2000. december 18. és 2001. január 22. között váltott faxaiból, sem pedig a „bizottsági találkozók" 2000. május 12-i listájából nem derül ki, hogy az első érintett vállalkozás 2000 decembere és 2001 januárja során részt vett volna a kartell találkozóin és megbeszélésein, különösen azokon, amelyek a fenti 95. pontban foglalt GIS-projektek elosztásával függtek össze, ez nem elegendő annak bizonyításához, hogy ez a vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban felhagyott a jogsértésben való részvétellel. A megtámadott határozat (198) preambulumbekezdésében említett okirati bizonyítékokból ugyanis kitűnik, hogy ez utóbbi időszakban az első érintett vállalkozás részt vett a

kartell tagjai között nyolc, a *[bizalmas]* hivatkozási számokat viselő GIS-projekttel kapcsolatban megkötött megállapodás alkalmazásában, amelyek értelmében a szokásos szankciók terhe mellett meg kellett védenie más, a kartell tagjai közé tartozó vállalkozások által adott ajánlatokat, végső soron maguknak az érintett GIS-projekteknek ezen vállalkozások számára történő elosztását ezen megállapodások érvényességének teljes időtartama alatt. Az ezekben a megállapodásokban foglalt érvényességi időre tekintettel (lásd a fenti 99. és 105. pontot) a felperes nem állíthatja megalapozottan, hogy az említett megállapodások mindegyike érvénytelenné vált 2000 januárjától, a megállapodásokban foglaltaknak megfelelően a kapcsolódó GIS-projektekre vonatkozó ajánlati felhívások lejártától. Rá kell mutatni továbbá, hogy, amint azt a Bizottság a megtámadott határozat (377) preambulumbekezdésében kimondta (lásd a fenti 82. pontot), egy 2000. szeptember 28-án kelt megállapodási dokumentum megérkezését követően az első érintett vállalkozásnak „megrendezett" ajánlatot kellett tennie egy ügyfélnek annak érdekében, hogy az érintett GIS-projekttel kapcsolatban bizonyos mértékű verseny látszatát keltse.

113 Másodszor, a felperes állításaival ellentétben nem bizonyított, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptemberétől 2002. szeptember 30-ig terjedő időszakban lemondott a *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő nyolc GIS-projekttel kapcsolatos megállapodások alkalmazásáról, valamint hogy semmilyen lépéseket nem tett a 2000. szeptember 28-án általa megkapott megállapodási dokumentum alapján, amint az a kifogásközlésre adott válaszából kiderül, mivel a megállapodások a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" megtartott találkozóját követően érvénytelenné váltak a kartellben való részvétele megszűnését követően.

114 A felperes előadja, hogy a FEH és a FES nyilatkozatait e tekintetben megerősítik az ABB kifogásközlésre adott kiegészítő válaszában tett nyilatkozatai (lásd a fenti 21. pontot), valamint a Melcónak az engedékenységi közlemény szerinti kérelmében tett nyilatkozatai (lásd a fenti 16. pontot).

115 Először, ami az ABB-nek a kifogásközlésre adott kiegészítő válaszában foglalt nyilatkozatait illeti, azok alapján nem lehet arra következtetni, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" felhagyott a kartellben való részvétellel, és az ennek a kartellnek a keretében megkötött megállapodások alkalmazásával. Igaz ugyan, hogy ezek a nyilatkozatok megerősítik, hogy az ABB, az Alstom, a Melco és a Toshiba nyilvánosan közölte a kartell többi tagjával egy 2000 szeptemberében vagy októberében tartott találkozón a kartellben folytatott tevékenységeik befejezésére irányuló szándékukat. Az első érintett vállalkozást továbbá nem említik azon vállalkozások között, amelyek ezen közlés időpontjában részt vettek a kartellben. Kiderül azonban, hogy a kartell tevékenységeinek befejezésére irányuló információ valótlan volt, és ezen információ kartellen belüli közlésének egyetlen célja az volt, hogy elérjék a „Schneider/VA Tech" említett tevékenységekben való részvételének befejezését. Kiderül továbbá, hogy a kartell tagjai egy vagy két alkalommal még találkoztak azt megelőzően, hogy megszervezték a találkozót, amely 2000 decemberében látszólag véget vetett a kartell tevékenységeinek. Rámutatnak továbbá arra egyrészt, hogy a kartell ezen az utolsó ülésen jelen lévő tagjai az „ABB, az Alstom, a Schneider/VA Tech, a Melco és a Toshiba" voltak, és másrészt, hogy a Hitachi és a Siemens nem voltak jelen, mivel ebben az időpontban már nem vettek részt a kartell tevékenységeiben. Ezek a nyilatkozatok tehát semmilyen különös hitelességet nem adnak a FEH és FES nyilatkozatainak, amelyek szerint az első érintett vállalkozás joggal hihette, hogy a kartell 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" véget ért, és ennélfogva már nem vett részt abban, különösen pedig, nem alkalmazta az e kartell keretében megkötött megállapodásokat. Először, ezekből a nyilatkozatokból kiderül, hogy az ABB, az Alstom, a Melco és a Toshiba által közölt valótlan információ célja nem az első érintett vállalkozásnak a kartellből való távozása volt. Ennélfogva, amint azt a Bizottság joggal megjegyzi, kevéssé hihető, hogy ez a lépés az elkövetők szándékától eltérő eredményre vezethetett anélkül, hogy az elkövetők erre reagáljanak. Másodszor, ezekből a nyilatkozatokból kiderül, hogy a kartell tevékenységeinek látszólag véget vető találkozó csak 2000 decemberében zajlott le, így az ABB, a Melco és a Toshiba által megtett lépés nem lehet magyarázat arra, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberétől maga is felhagyott a kartellben való részvétellel. Harmadszor, az a tény, hogy a nyilatkozatok nem hivatkoznak a „Fujira" azon vállalkozások között, amelyek a fent említett lépés megtételekor részt vettek a kartellben, nem bír különösebb bizonyító erővel, mivel egyrészt ezt a lépést a közös Európa/Japán bizottságon belül hajtották végre, amelynek az első érintett vállalkozás nem volt tagja, másrészt a „Fujit" sem említik azok között a vállalkozások között, amelyek az említett lépés megtételének időpontjában már nem vettek részt a kartellben. Mindenesetre az a tény, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban távol maradt a kartellen belül folytatott újabb találkozóktól, illetve megbeszélésektől, nem jelenti azt, hogy felhagyott a kartell keretében megkötött megállapodások alkalmazásával, következésképpen, hogy ezen időszakban nem vett részt a kartellben. Ebből következik, hogy az ABB-nek a kifogásközlésre adott kiegészítő válaszában tett nyilatkozatai nem cáfolják meg a megtámadott határozatban említett okirati bizonyítékokat, amelyekből az

következik, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban továbbra is részt vett a jogsértésben.

116 Hasonlóképpen, az a tény, hogy az engedékenységi közlemény alapján tett nyilatkozatában a Melco a kartell keretében a Siemens és a Hitachi kartellben való részvételének megszakításától a Siemens újbóli részvételéig korlátozott megbeszéléseket továbbra is folytató vállalkozások között nem említi a „Fujit", nem meghatározó az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban való részvétele szempontjából, mivel a Melco nem említi azt sem, hogy az első érintett vállalkozás 1999 szeptemberét, a Siemens jogsértésben való részvételének megszakítását követően és utóbbinak az említett jogsértéshez való, 2002 júliusában történt ismételt csatlakozását megelőzően kilépett a kartellből, következésképpen hogy e vállalkozás felhagyott volna a kartell keretében kötött megállapodásoknak megfelelő magatartással.

117 A Bizottság egyébiránt helyesen értékelte a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszában tett nyilatkozatait, amelyek szerint az első érintett vállalkozás a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően felhagyott a kartellben való részvétellel, amikor úgy ítélte meg, hogy ezek a nyilatkozatok nem különösebben megbízhatóak, következésképpen az említett nyilatkozatok nem alkalmasak a megtámadott határozatban említett okirati bizonyítékok megcáfolására, amelyekből

kiderül, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban továbbra is részt vett a jogsértésben.

118 Először, a fenti 103. pontban kifejtett okoknál fogva nem állapítható meg, hogy a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszában tett nyilatkozatok, amelyekben kifejtik, hogy az érintett vállalkozás a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően felhagyott a kartellben való részvétellel, ellentétes a nyilatkozók, jelen esetben a FEH érdekeivel, és ennélfogva ezeket a nyilatkozatokat különösen megbízhatónak kellett volna tekinteni.

119 Másodszor, a Bizottság helyesen értékelte a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszában tett nyilatkozatait, amikor megállapította, hogy azok megbízhatóságát befolyásolja néhány következetlenség, különösen azt az időpontot illetően, amikor az első érintett vállalkozás felhagyott a jogsértésben való részvétellel. A FEH és a FES a kifogásközlésre adott válaszában, valamint a 2006. november 21-i Bizottságnak címzett levelében (lásd a fenti 19. és 27. pontot) és a Fuji-csoport egyik alkalmazottja, azaz Oz. a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszához mellékletként csatolt nyilatkozatában kijelentette, hogy az első érintett vállalkozás a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően felhagyott a kartellben való részvétellel, míg a Fuji egy másik alkalmazottja, I. H. ugyanehhez a válaszhoz mellékletként csatolt nyilatkozatban előadta, hogy a japán tagok közötti találkozók röviddel a Siemens 1999. évben történt távozását követően abbamaradtak. Beadványaiban a FEH és a FES egyaránt beismerte, hogy I. H. nyilatkozatát az első érintett vállalkozás jogsértésben való 1999-et követő esetleges részvételével kapcsolatban fenntartással

kell kezelni, mivel ebben az időszakban már nem I. H. képviselte azt a japán tagok találkozóin, és ennélfogva már nem volt a tények közvetlen tanúja.

120 Harmadszor, amint arra a Bizottság joggal rámutat (lásd a fenti 115. és 116. pontot), figyelembe kell venni, hogy bár a FEH és a FES nyilatkozatait észrevételek megtétele érdekében közölték velük, az eljárásban részt vevő többi fél egyike sem erősítette meg, hogy az első érintett vállalkozás a Siemensnek a kartellben való részvétele megszakítását követően 1999-ben, vagy 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" ténylegesen felhagyott a jogsértésben való részvétellel és azzal, hogy az annak keretében kötött megállapodásokat alkalmazza.

121 Negyedszer, mivel a jelen ügy körülményei között kevéssé hihetőek a felperes azon állításai, amelyek szerint az első érintett vállalkozás joggal hihette, hogy a kartell 2000 szeptemberében véget ért, és azok ennélfogva nem tűnnek elegendőnek ahhoz, hogy megcáfolják a megtámadott határozatban említett okirati bizonyítékokat (lásd a fenti 115. pontot), meg kell állapítani, amint arra a Bizottság is rámutat, hogy a felperes nem idézhette vagy nyújthatta be harmadik fél nyilatkozatát, vagy olyan okirati bizonyítékot, amelyből kiderül, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberében nyilvánosan elhatárolódott a kartelltől és az annak keretében kötött érvényben lévő megállapodásoktól.

122 Ami a két *[bizalmas]* közbeszerzési eljárással kapcsolatos, *[bizalmas]* és *[bizalmas]* készített dokumentumokat illeti, a Bizottság lényegében azt állítja, hogy azokra vele szemben a jelen kereset keretében nem lehet érvényesen hivatkozni, mivel azokat a FEH és a FES a közigazgatási eljárás során nem nyújtotta be.

123 Ennélfogva meg kell vizsgálni először azt a kérdést, hogy a vitatott dokumentumokat ki kell-e zárni mint olyanokat, amelyekre a Bizottsággal szemben nem lehet hivatkozni, mivel azokat a közigazgatási eljárás során nem hozták a tudomására, és azokat először a bíróságnak nyújtották be.

124 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a versenyjogot nem lehet úgy értelmezni, hogy a közigazgatási eljárás keretében az érintett személyt arra kötelezi, hogy válaszoljon a Bizottság által neki címzett kifogásközlésre. Ugyanis sem a vállalkozásoknak a közigazgatási eljárásban való jogai és kötelezettségei, sem bármely általános jogelv nem kötelezi az említett vállalkozásokat másra, mint hogy közöljék a Bizottsággal az általa az 1/2003 rendelet 18. cikke alapján tőlük kért információkat. Ezenkívül egy ilyen kötelezettség jogalap hiányában nehezen lenne összeegyeztethető a védelemhez való jog tiszteletben tartásának elvével, mivel megnehezítené olyan személy számára kereset benyújtását a bírósághoz, aki valamilyen oknál fogva nem válaszolt egy kifogásközlésre (lásd analógia útján a Törvényszék T-30/89. sz., Hilti kontra Bizottság ügyben 1991. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1439. o.] 37. és 38. pontját). Így, bár a Bizottság határozatának jogszerűségét, amely megállapítja, hogy valamely személy megsértette a versenyjogot, és amely ezért bírságot szab ki vele szemben, csak a határozat meghozatalának időpontjában rendelkezésre álló ténybeli és jogi elemek alapján lehet értékelni (a Törvényszék T-241/01. sz., Scandinavian Airlines System kontra Bizottság ügyben 2005. július 18-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-2917. o.] 225. pontja), ebből nem következik, hogy az érintett személy már a közigazgatási eljárás szakaszában köteles a Bizottságnak valamennyi olyan bizonyítékot benyújtani, amelyre az uniós bírósághoz a közigazgatási eljárás végén elfogadott határozattal szemben, annak megsemmisítése iránt benyújtott kereset alátámasztása érdekében hivatkozni kíván.

125 Ebből következően, a Bizottság állításával ellentétben, a FEH és a FES nem volt köteles már a közigazgatási eljárás szakaszában benyújtani a vitatott dokumentumokat annak érdekében, hogy a jelen kereset keretében azokra hivatkozhasson.

126 Ennélfogva, amint azt a felperes állítja, érdemben meg kell vizsgálni, hogy a két *[bizalmas]* közbeszerzési eljárással kapcsolatos, *[bizalmas]* és *[bizalmas]* készített dokumentumok bizonyítják-e, hogy az első érintett vállalkozás „2000 szeptemberében vagy az idő tájt" felhagyott a kartellben való részvétellel, mivel azok bizonyítják, hogy ez után az időpont után ez a vállalkozás közvetlenül az előállítási költségein alapuló, a kartell keretében megkötött megállapodásokban meghatározottaknál lényegesen alacsonyabb árakat alkalmazott.

127 E tekintetben rá kell mutatni, hogy a FEH és a FES által a Törvényszékhez benyújtott iratok, valamint az általuk a Törvényszék kérdéseire adott kiegészítő magyarázatok részlegesek, hiányosak, és azokat meglehetősen nehéz értelmezni. Mindenesetre azok alapján nem lehet pontosan megállapítani egyrészt azokat a feltételeket, amelyek között a GIS-projekteket, általánosabban a szóban forgó szerződéseket megtárgyaltak és elosztották, másrészt annak pontos okait, amelyek miatt az árajánlatokat vagy e néhány GIS-projekt árát *[bizalmas]* 2000 szeptembere után kiigazították. Ezekben a dokumentumokban, bár tisztán belső dokumentumok, semmi nem utal arra, hogy ezeket a kiigazításokat valójában az tette lehetővé, hogy az első érintett vállalkozás úgy ítélte meg, hogy már nem kell a kartell szabályait alkalmaznia, és megfelelnie az annak keretében az árakkal kapcsolatban megkötött megállapodásoknak.

128 Épp ellenkezőleg, a *[bizalmas]* szerződésre vonatkozó GIS-projekttel kapcsolatban, amelynek esetében az első érintett vállalkozás csak több pályázó vállalkozás alvállalkozójaként járt el, amelyek közül egyesek, mint a *[bizalmas]* és *[bizalmas]* a kartell tagjai voltak, a *[bizalmas]* faxok, amelyeket a FEH és egyik helyi partnere váltott egymással, arra utalnak, hogy az új árajánlat „technikai pontosítások" és az ügyféllel folytatott további megbeszélések eredménye, amelyekre *[bizalmas]* került sor. Azért, hogy az ügyfél által megfogalmazott új követelményeknek való megfelelés ne vezessen

a *[bizalmas]* által benyújtandó ajánlat árának emelkedéséhez, az első érintett vállalkozás partner vállalkozása csökkentette a költségeket, hogy a lehető legkisebbre csökkentse a GIS-projekt árát. Ez a csökkentés a szóban forgó GIS-projekt olyan alkotóelemeinek módosításával lehet kapcsolatban, mint a gyűjtősín. A felperes elismeri, hogy a gyűjtősín olyan alkotóelem, amelyet meglehetősen költséges előállítani, és amely hatással van a végső árra. Használatát, valamint e használat mértékét általában az ügyfél, és nem a szállító határozza meg. Márpedig egy kézzel írott jegyzet, amely a Fuji-csoport egyik belső, *[bizalmas]*-tól kapott faxán szerepel, az alábbiakat említi a szóban forgó GIS-projekttel kapcsolatban:

„Úgy tűnik, hogy a csökkentés jelentős. Ennek az az oka, hogy nincs GIB-ünk [vagy gyűjtősínünk]?[…]”

129 Igaz, hogy a felperes azt állítja, hogy a gyűjtősínek használatát, valamint használatának mértékét nem változtatták meg ebben a GIS-projektben a *[bizalmas]* adott árajánlat és a *[bizalmas]* adott árajánlat között. Azon bizonyítékok alapján azonban, amelyekre a felperes e tekintetben hivatkozik, különösen a *[bizalmas]*, vagyis az ügyféllel *[bizalmas]* folytatott műszaki tárgyalások előtt elkészített műszaki rajz alapján ez nem ellenőrizhető.

130 Mindenesetre, kivéve, ha a kartell egyes tagjainak a kartell más tagjaival szembeni összejátszását elfogadjuk, kevéssé hihető, hogy az első érintett vállalkozás a partnerének, aki a megtámadott határozat alapján nem volt tagja a kartellnek, olyan árajánlatot adhatott, amely nyilvánvalóan sérti az annak keretében megkötött és még érvényes ármegállapodást, anélkül hogy a többi vállalkozás, amelyek a kartell tagjai voltak, és amelyekkel ezt az ajánlatot bizonyítottan közölték, vagyis *[bizalmas]* és *[bizalmas]*,

ne reagáltak volna annak érdekében, hogy jelezzék az első érintett vállalkozás felé, hogy a kartell még mindig érvényes, és hogy annak szabályait tiszteletben kell tartani.

131 Ebben a tekintetben valószínűbbnek tűnik, hogy *[bizalmas]* a *[bizalmas]* szerződésre vonatkozó GIS-projekt keretében a megállapodásban meghatározott „árszintet" lefelé módosították vagy az ügyfél által kért műszaki módosítások, vagy a kartellen kívüli vállalkozások által adott esetben a versenyre gyakorolt kényszerítő hatás figyelembevétele érdekében.

132 Az ügy irataiból kiderül, hogy az ármegállapodásokat felül lehetett vizsgálni az ügyfél kérésére később bekövetkezett műszaki jellegű változtatások figyelembevétele érdekében, ahogy ez történt *[bizalmas]* a *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő GIS-projekttel kapcsolatban is. Ezenkívül a kartell tagjainak közös fellépése a külső versennyel szemben egészen addig terjedt, hogy előírták, hogy ha egy olyan GIS-projektet, amely iránt a tagok érdeklődést mutattak, és amely az „árszint" tekintetében kötött megállapodás tárgya volt, a kartellen kívül erős árverseny fenyegetett, a kartell tagjainak együttesen kellett felvenniük a küzdelmet a külső versenytárs ellen, és a verseny kiküszöbölése érdekében kivételesen az ár csökkentéséről határozniuk. Az ügy irataiból kiderül, hogy így az „árszinthez" képest jelentős csökkentésben állapodtak meg *[bizalmas]* a *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő GIS-projektek keretében, és *[bizalmas]* a *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő GIS-projekt keretében, amely a *[bizalmas]* szerződéseket is érintette. Hasonlóképpen, az ügy irataiból kiderül, hogy úgy tűnik, hogy az ármegállapodást újratárgyalták a verseny által gyakorolt nyomásra tekintettel *[bizalmas],* a *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő GIS-projekt keretében, amely szintén érintette a *[bizalmas]* szerződést. Végül, a megtámadott határozat (169) preambulumbekezdéséből kiderül, hogy a Bizottság aktája olyan bizonyítékokat tartalmaz, amelyek szerint, amikor a Siemens átmenetileg felfüggesztette a

részvételét, vagyis a szóban forgó időszakban, „[a] kartell egy bizonyos ideig megpróbálta azzal megbüntetni a kilépésért, hogy meghatározott [GIS]-projektekkel kapcsolatban az egész világon versenytársaként lépett fel”.

133 A kartell tehát a külső versennyel szemben ilyen védelmi mechanizmust alkalmazhatott mind *[bizalmas]* a *[bizalmas]* szerződésre vonatkozó GIS-projekt keretében, amely vonatkozásában végül az első érintett vállalkozás, és ennélfogva a *[bizalmas]* és a *[bizalmas]* úgy tűnik nem járt sikerrel, mind pedig *[bizalmas]* a *[bizalmas]* szerződés keretében, ahol a felperes állítása szerint az első érintett vállalkozás két GIS-projektre a kartell keretében *[bizalmas]* megkötött megállapodásban szereplő „árszint” *[bizalmas]*%-ának megfelelő árajánlatot tett, és végül el is nyerte a szerződést.

134 Az is lehetséges, amint azt a Bizottság felvetette, hogy egyes GIS-projektek keretében a kartell tagjai, és a jelen ügyben az első érintett vállalkozás titokban a kartell többi tagjának érdekeivel és a közös érdekkel szemben személyes érdekeikre tekintettel jártak el.

135 Mindenesetre a FEH és a FES által benyújtott dokumentumok nem tartalmaznak semmilyen utalást, és azokat nem egészíti ki semmilyen más bizonyíték, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a GIS-projektek árának csökkentése, amelyben az első érintett vállalkozás *[bizalmas]* és *[bizalmas]* két *[bizalmas]* közbeszerzési eljárás keretében megállapodott, a jele vagy a következménye lett volna annak, hogy ez a vállalkozás 2000 szeptemberében nyilvánosan elhatárolódott a kartelltől és az annak keretében kötött megállapodásoktól. Ennélfogva, még ha feltételezhető is, hogy ezeket a dokumentumokat úgy lehet értelmezni, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberét követően több alkalommal sem tett ajánlatot felhívásokra a kartell keretében kötött megállapodásoknak való megfelelés érdekében, ez alapján nem lehet megállapítani, hogy ugyanebben az időszakban felhagyott az említett kartellben való részvétellel.

136 Következésképpen a két *[bizalmas]* közbeszerzési eljárással kapcsolatos, *[bizalmas]* és *[bizalmas]* készített dokumentumok önmagukban nem rendelkeznek elegendő bizonyító erővel annak alátámasztásra, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberét követően a kartell tevékenységeiben való minden részvétellel felhagyott.

137 A fenti elemzésekből kiderül, hogy a felperes nem terjesztett elő megfelelő bizonyító erejű bizonyítékokat vagy meggyőző alternatív magyarázatot a megtámadott határozatban említett okirati bizonyítékok megcáfolására, amelyekből kiderül, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban továbbra is részt vett a jogsértésben.

138 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban egy vállalkozásnak az EK 81. cikkbe és az EGT-Megállapodás 53. cikkébe ütköző jogsértésben való részvétele bizonyítására vonatkozó, a fenti 84–91. pontban hivatkozott szabályoknak megfelelően, a neki a jelen kereset keretében felrótt nyilvánvaló mérlegelési hibák elkövetése nélkül bizonyította, hogy az első érintett vállalkozás továbbra is részt vett a jogsértésben, amely a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban maga is folytatódott. E körülmények között a felperes megalapozatlanul állítja, hogy a Bizottság megsértette az olyan általános jogelveket, mint a tisztességes eljáráshoz való jog, az ártatlanság vélelmének elve és az *in dubio pro reo* elve, amikor úgy határozott, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban továbbra is részt vett a jogsértésben.

139 Tekintettel a fenti észrevételek összességére, az első és a második jogalapot el kell utasítani.

Az azon alapuló, harmadik jogalapról, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét azzal a következtetéssel, amely szerint a FEH a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően továbbra is részt vett a jogsértésben

A felek érvei

140 A harmadik jogalappal a felperes lényegében azt állítja, hogy a Bizottság több tekintetben is megsértette az egyenlő bánásmód elvét, amikor megállapította, hogy az első érintett vállalkozás a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően továbbra is részt vett a jogsértésben. Először, a Bizottság az első érintett vállalkozást a Siemenstől, a Hitachitól, a VA Techtől és a Schneidertől eltérően kezelte, amikor feltételezte, hogy – mivel nem tudta pontosan megjelölni azt az időpontot, amikor ez a vállalkozás felhagyott a jogsértésben való részvétellel – az említett vállalkozás továbbra is részt vett ebben a jogsértésben, annak ellenére, hogy az ügy irataiban szereplő közvetett bizonyítékok meggyőző összessége támasztotta alá a nyilatkozataikat. Másodszor, a Bizottság az első érintett vállalkozást a Siemenstől, a Hitachitól, a VA Techtől és a Schneidertől eltérően kezelte, amikor a megtámadott határozat (378) preambulumbekezdésében feltételezte, hogy – mivel ez a vállalkozás részese volt a 2000 szeptembere után is folytatódó, GIS-projektekre vonatkozó megállapodásoknak – az említett vállalkozás továbbra is részt vett a jogsértésben. Harmadszor, a Bizottság az első érintett vállalkozást a VA Techtől és a Schneidertől eltérően kezelte, amikor a megtámadott határozat (377) preambulumbekezdésében feltételezte, hogy – mivel ez a vállalkozás 2000 szeptembere után nyilvánosan nem határolódott el a kartelltől – az említett vállalkozás továbbra is részt vett a jogsértésben.

141 A Bizottság vitatja az egyenlő bánásmód elvének állítólagos megsértését, és kéri a harmadik jogalap mint megalapozatlan elutasítását.

A Törvényszék álláspontja

142 Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az egyenlő bánásmód elve akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve ha e bánásmód objektív módon igazolt (a Bíróság C-76/06. P sz., Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben 2007. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-4405. o.] 40. pontja és a Törvényszék T-311/94. sz., BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1129. o.] 309. pontja).

143 A Bizottság szerint különbség van az első érintett vállalkozás és a Siemens, a Hitachi, a VA Tech, illetve a Schneider helyzete között, mivel a Siemens, a Hitachi-csoport társaságai, a VA Tech-csoport vagy a Schneider különböző nyilatkozataitól eltérően, amelyek szerint egy adott időszakban elhagyták a kartellt, a FEH és a FES nyilatkozatát, amely szerint az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" felhagyott a kartellben való részvétellel, nem támasztották alá olyan hiteles bizonyítékok, mint a kartell más tagjainak egybehangzó nyilatkozatai vagy okirati bizonyítékok.

144 A jelen ügyben, amint már a fenti 113–137. pontban megállapításra került, nem bizonyított, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptemberét követően lemondott a *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő nyolc GIS-projekttel kapcsolatos, még érvényes megállapodás alkalmazásáról, valamint hogy a FEH és a FES nem tett semmilyen lépést azzal a megállapodási dokumentummal kapcsolatban, amellyel összefüggésben a kifogásközlésre adott válaszukban maguk jelentették be, hogy azt 2000. szeptember 28-án megkapták, mivel álláspontjuk szerint azok az első érintett vállalkozás tekintetében érvényüket vesztették azt követően, hogy az a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozója után felhagyott a kartellben való részvétellel. Ez eltér a Siemens, a Hitachi-csoport társaságai, a VA Tech-csoport társaságai vagy

a Schneider nyilatkozataitól, amelyek mindegyikét hiteles bizonyítékok támasztják alá, amint az a megtámadott határozat (186)–(189) preambulumbekezdéséből kiderül. Ezért e vállalkozások esetében a Bizottság megállapíthatta, hogy azok egy adott időpontban kiléptek a kartellből, ami azt jelenti, hogy ezt követően felhagytak a még érvényes megállapodások alkalmazásával, és nem tettek lépéseket a nekik megküldött megállapodási dokumentumokkal kapcsolatban. A megtámadott határozat (169) preambulumbekezdéséből kiderül, hogy amikor a Siemens átmenetileg felfüggesztette a kartellben való részvételét, a kartell tagjai meghatározott GIS-projektekkel kapcsolatban az egész világon versenytársaiként léptek fel (lásd a fenti 132. pontot).

145 Ezenkívül, bár a kartell többi tagjának nyilatkozataiból kiderül, hogy azok tudtak arról, hogy a Siemens, a Hitachi, a VA Tech és a Schneider egy adott időpontban és időszakban kiléptek a kartellből, ugyanezen nyilatkozatokból sehol sem derül ki, hogy a kartell többi tagja úgy hitte, hogy az első érintett vállalkozás a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően felhagyott volna a jogsértésben való részvétellel.

146 Egyrészt a Siemens, a Hitachi, a VA Tech vagy a Schneider helyzete, másrészt az első érintett vállalkozás helyzete közötti különbség, amint arra a Bizottság a megtámadott határozatban rávilágított, lehetővé teszi az e vállalkozásokkal szemben alkalmazott eltérő bánásmód igazolását azzal az időponttal kapcsolatban, amikor esetlegesen felhagytak a jogsértésben való részvétellel.

147 Ebből következően a harmadik jogalapot is el kell utasítani.

Az azon alapuló, negyedik jogalapról, hogy nyilvánvaló mérlegelési hibában szenved a Bizottság azon következtetése, amely szerint a FES az 1988. április 15. és 2004. május 11. közötti időszakban részt vett a jogsértésben

A felek érvei

148 A negyedik jogalap keretében a felperes megjegyzi, hogy a megtámadott határozat 1. cikkének h) pontját, valamint 2. cikkének d) és f) pontját meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben azok szerint a FES a kiszabott bírságok megfizetéséért egyetemlegesen felelős, mivel azok a jelen ügy tényeinek nyilvánvalóan téves értékelésén alapulnak, amely szerint a FES az 1988. április 15. és 2004. május 11. közötti időszakban részt vett a jogsértésben. A felperes előadja egyrészt, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszakban nem vett részt a jogsértésben, valamint hogy maga a FES csak 2001. július 1-je és 2002. szeptember 30. között irányította ezt a vállalkozást, vagyis egy olyan időszakban, amikor az említett vállalkozás nem vett részt a jogsértésben. Vitatja másrészt, hogy a FES a JAEPS útján 2002. október 1-je és 2004. május 11. között közvetve irányította volna a második érintett vállalkozást. Végül, egyedül az első és/vagy a második érintett vállalkozást az 1988. április 15. és 2004. május 11. közötti időszak egészében vagy egy részében irányító FEH vagy JAEPS lehet felelős ezeknek a vállalkozásoknak a jogsértésben való részvételéért.

149 A Bizottság kéri a negyedik jogalap mint elfogadhatatlan elutasítását, mivel az olyan kifogáson alapul, amelyet a FEH és a FES a közigazgatási eljárásban nem adott elő, és amely szerint a FES 2001. július 1-je előtt nem vett részt a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeiben. Végezetül, mivel a FEH és a FES a kifogásközlésre adott

válaszukban kifejezetten elismerték a FES személyes felelősségét az első érintett vállalkozás jogsértésben való részvételéért az 1988. április 15. és 2000 szeptembere közötti időszak tekintetében, ezt az elismerést a jelen kereset keretében nem változtathatják meg. A jogalap mindenesetre sem jogilag, sem ténybelileg nem megalapozott.

150 A felperes a Bizottság által felhozott elfogadhatatlansági kifogás elutasítását kéri, mivel a FEH és a FES egyértelműen bizonyította, hogy a FES 2001. július 1-jét megelőzően nem vett részt a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeiben, ha nem is a kifogásközlésre adott válaszával, de legalább a tájékoztatáskérésre 2004. október 4-én adott válaszával (lásd a fenti 15. pontot), és különösen az ehhez a válaszhoz csatolt egyes bizonyítékokkal.

A Törvényszék álláspontja

151 A megtámadott határozat 1. cikkének h) pontjából kiderül, hogy a FES személyesen felelős az érintett vállalkozások jogsértésben való részvételéért az 1988. április 15. és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében. Ennélfogva az említett megtámadott határozat 2. cikkének d) és f) pontjában a Bizottság vele szemben a FEH-hel egyetemlegesen 2 400 000 euró összegű, valamint a FEH-hel, a JAEPS-szel és a Hitachival egyetemlegesen 1 350 000 euró összegű bírságot szabott ki.

152 A megtámadott határozat (379) és (380) preambulumbekezdéséből, amelyek a megtámadott határozat (334), (373) és (385)–(402) preambulumbekezdésére utalnak, kiderül továbbá, hogy a Bizottság a FES-t és a FEH-et egyetemlegesen felelősnek találta az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. között való részvételéért, valamint hogy a Bizottság a FES-t, a FEH-et, a JAEPS-t és a

Hitachit egyetemlegesen felelősnek találta a második érintett vállalkozásnak a jogsértésben 2002. október 1-je és 2004. május 11. között való részvételéért.

153 A fenti 59. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint egy és ugyanazon vállalkozás jogsértésben való részvétele miatt egyetemlegesen felelősnek tekintendők azok a személyek, akiknek a személyes felelősségét a Bizottság e részvétel tekintetében megállapította, mivel a jogsértés elkövetésének időpontjában vagy e személyek közvetlen irányítása alatt állt e vállalkozás, vagy e személyek ténylegesen irányítási jogkört gyakoroltak azon személyek felett, akik irányították az említett vállalkozást, és így meghatározták azok piaci magatartását.

154 A megtámadott határozatnak a (32) és (33) preambulumbekezdésével együttesen értelmezett (334), (373) és (385)–(402) preambulumbekezdéséből kiderül, hogy a Bizottság úgy vélte egyrészt, hogy az első érintett vállalkozást, amely az 1998. április 15. és 2004. május 11. közötti időszak egészében részt vett a jogsértésben, 1998. április 15. és 2002. szeptember 30. között közvetlenül a FES és a FEH irányította, valamint másrészt, hogy a második érintett vállalkozást, amely 2002. október 1-je és 2004. május 11. között vett részt a jogsértésben, ugyanezen időszakban közvetlenül a JAEPS, az utóbbi közös vállalkozás útján pedig közvetve a FES, a FEH és a Hitachi irányította.

155 Mivel a felperes által a negyedik jogalap keretében előterjesztett második kifogás átfedésben van az ötödik jogalappal, amely lényegében a Bizottság azon következtetését érintő nyilvánvaló mérlegelési hibákra vagy téves jogalkalmazásra vonatkozik, amely szerint a FEH-et és a FES-t mint a JAEPS anyavállalatait személyesen és egyetemlegesen felelősnek kell tekinteni a második érintett vállalkozás jogsértésben való részvételéért, ezeket együtt kell vizsgálni, és ennélfogva az említett második kifogás vizsgálatát az ötödik jogalap vizsgálata keretében kell elvégezni (lásd a lenti 175. és az azt követő pontokat).

156 A felperes által a jelen jogalap keretében előterjesztett első kifogással kapcsolatban azt kell feltárni, hogy a megtámadott határozat 1. cikkének h) pontja és 2. cikkének d) pontja a jelen ügy tényeinek nyilvánvalóan téves értékelésén nyugszanak-e, amely szerint a FES személyesen felelőssé tehető az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben az 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszakban való részvételéért – a megtámadott határozat alapján az utóbbi időpontban ruházták a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit a JAEPS-re (lásd a fenti 7. pontot) –, mivel ezen időszakban az említett vállalkozást a FES irányította.

157 Először meg kell vizsgálni, hogy valóban elfogadhatatlan-e, amint azt a Bizottság állítja, hogy a felperes első alkalommal a Törvényszék előtt vitatja a FES megtámadott határozatban megállapított személyes felelősségét, amely azon alapul, hogy az első érintett vállalkozás 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. között részt vett a jogsértésben, és amely szerepelt a FEH-nek és a FES-nek címzett kifogásközlésben is, sőt olyan bizonyítékokat is vitat a Törvényszék előtt e tekintetben, amelyeket az utóbbiak a közigazgatási eljárás során kifejezetten elismertek.

158 Amint arra a fenti 124. pont már emlékeztetett, a versenyjog által előírt, a vállalkozásokat a közigazgatási eljárás során megillető jogokat és kötelezettségeket tartalmazó szabályokat nem lehet úgy értelmezni, hogy azok valamely természetes vagy jogi személyt a közigazgatási eljárás keretében együttműködésre, valamint arra kötelezik, hogy a Bizottság által neki címzett kifogásközlésre válaszolva már a közigazgatási eljárás szakaszától kezdve minden olyan kifogást megfogalmazzon, amelyre a bírósághoz az ezen eljárás végeredményeként elfogadott határozattal szemben annak megsemmisítése iránt benyújtott kereset alátámasztása érdekében hivatkozni kíván. Ezt a megoldást semmilyen módon nem kérdőjelezi meg a Bizottság által hivatkozott ítélkezési gyakorlat. A fenti 84. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet alapjául szolgáló ügy keretében ugyanis elfogadták, hogy megvizsgálják, hogy a vitatott határozat megalapozottan tudja-e be a jogsértést egy olyan társaságnak, amely ezt a betudást a közigazgatási szakaszban nem vitatta, ez

utóbbi körülményt ugyanakkor kizárólag az ügyben a Bizottságra háruló indokolási kötelezettség terjedelmének értékelése céljából vették figyelembe (a fenti 84. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 346–361. pontja, valamint a fenti 88. pontban hivatkozott Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 1335. és 1336. pontja).

159 Amennyiben az érintett személy önként az együttműködés mellett dönt, és a közigazgatási eljárás során kifejezetten vagy hallgatólagosan elismer olyan ténybeli vagy jogi elemeket, amelyek igazolják a jogsértés neki való betudását, ez nem korlátozza őt az EK 230. cikk negyedik bekezdése alapján számára nyitva álló keresetindítási jog gyakorlásában (lásd ebben az értelemben a fenti 41. pontban hivatkozott Knauf Gips kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 89. és 90. pontját). Amennyiben arra nincs kifejezett jogalap, az ilyen korlátozás ellentétes lenne a jogszerűség és a védelemhez való jog tiszteletben tartásának alapelvével (a fenti 41. pontban hivatkozott Knauf Gips kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 91. pontja). Rá kell mutatni végül, hogy a hatékony jogorvoslathoz és a pártatlan bírósághoz való jogot az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke biztosítja, valamint hogy e Charta 52. cikkének (1) bekezdése szerint az abban elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által korlátozható (lásd a fenti 41. pontban hivatkozott Knauf Gips kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 91. pontját).

160 A fenti 158. és 159. pontban kifejtett jogi szabályok értelmében a Bizottság elfogadhatatlansági kifogását tehát el kell utasítani.

161 A jelen kereset keretében a felperes nem vitatja az első érintett vállalkozás részvételét a jogsértésben az 1988. április 15. és 2000 szeptembere közötti időszakban. Ezenkívül, amint a fenti 138. pontban megállapításra került, a Bizottság a megtámadott határozatban joggal határozhatott úgy, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszak egészében részt vett a jogsértésben. Ebből következik, hogy a felperes a negyedik jogalap keretében felhozott első kifogása

keretében megalapozatlanul állítja, hogy a megtámadott határozat e kérdésben nyilvánvaló mérlegelési hibát tartalmaz.

162 Mivel a felperes vitatja a Bizottságnak azt az értékelését, amely szerint a FES személyesen felelőssé tehető az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszakban való részvételéért, mivel ugyanezen időszakban ő irányította az említett vállalkozást, emlékeztetni kell előzetesen arra egyrészt, hogy a valamely személynek sérelmet okozó határozat indokolásának olyannak kell lennie, hogy ténylegesen felül lehessen vizsgálni annak jogszerűségét, és megadja az érdekeltnek a szükséges információkat annak érdekében, hogy megítélhesse a határozat megalapozottságát vagy annak hiányát, másrészt, hogy az indokolás megfelelő jellegét az ügy körülményeire, különösen az aktus tartalmára, a hivatkozott indokok jellegére és a címzettek magyarázathoz fűződő érdekére tekintettel kell értékelni (a Törvényszék T-38/92. sz., AWS Benelux kontra Bizottság ügyben 1994. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 1994., II-211. o.] 26. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az előbbiekben említett feladatok ellátásához a megfelelő indokolásból világosan és egyértelműen ki kell tűnnie a kifogásolt jogi aktust elfogadó uniós hatóság érvelésének (a fent hivatkozott AWS Benelux kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 26. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ezenkívül, amennyiben – mint a jelen ügyben is – az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alapján hozott határozat több címzetthez szól, és a jogsértés betudhatóságának kérdését veti fel, e határozatnak megfelelő indokolást kell tartalmaznia a címzettek mindegyikére, és különösen azokra nézve, amelyeknek e határozat értelmében e jogsértés terhét viselniük kell (a fent hivatkozott AWS Benelux kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 26. pontja).

163 Az a tény, hogy a felperes a jelen ügyben nyilvánvaló mérlegelési hibára alapított érdemi jogalapra hivatkozik, nem pedig az indokolás hiányára vagy nem megfelelő jellegére, vagyis nem az EK 230. cikk szerinti (jelenleg EUMSZ 263. cikk) lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított jogalapra, nem fosztja meg a bíróságot attól a lehetőségtől, hogy hivatalból figyelembe vegye ezt a jogalapot, mivel ez olyan imperatív jogalapot képez, amelyet a bíróság hivatalból figyelembe vehet, sőt köteles figyelembe venni (a Bíróság C-89/08. P. sz., Bizottság kontra Írország és társai ügyben 2009. december 2-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-11245. o.] 54. pontja), feltéve hogy

tiszteletben tartja a kontradiktórius eljárás elvét (a fent hivatkozott Bizottság kontra Írország és társai ügyben hozott ítélet 54. pontja).

164 A jelen ügyben a megtámadott határozat (32) preambulumbekezdésében a Bizottság ennek részletes kifejtése nélkül annak a megállapítására szorítkozott, hogy a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit többek között a FES végezte, amely okból, mint az ugyanezen határozat (373) és (379) preambulumbekezdéséből is kitűnik, az említett határozat 1. cikkének h) pontjában ennek a vállalkozásnak tudták be a jogsértést, különösen az 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében. A megtámadott határozat sem a felperes, sem a Törvényszék számára nem teszi lehetővé azoknak a ténybeli vagy jogi elemeknek a megismerését, amelyekre a Bizottság támaszkodott, amikor úgy határozott, hogy 1988. április 15. és 2001. június 30. között a FES végezte a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit, és ezen oknál fogva a jogsértés ugyanezen időszak tekintetében neki tudható be.

165 A Törvényszék kérdésére adott válaszában (a fenti 41. pont) a Bizottság kifejtette, hogy a megtámadott határozat pontosságának hiánya e tekintetben abból a tényből fakad, hogy a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszában kifejezetten elismerte a FES felelősségét a jogsértésért. Ez a magyarázat ugyanakkor nem fogadható el. Igaz, hogy a megtámadott határozat (374) preambulumbekezdésében a Bizottság a „Fuji által előadott érvek" ismertetésekor említette, hogy a „Fuji elismerte, hogy a kifogásközlésben leírt kartellben 1988 és 2000 szeptembere között részt vett, ezt követően azonban nem". Ezen egyetlen említés alapján azonban nem lehet világosan és egyértelműen arra következtetni, hogy a Bizottság azon értékelését, amely szerint 1988 és 2001. június 30. között a FES irányította a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit, és ennélfogva felelősnek tekinthető a jogsértésért, egyedül a FEH és a FES által a közigazgatási eljárásban előadott érvekre kívánta alapozni. Közelebbről a megtámadott határozat (32), (373) és (379) preambulumbekezdése egyáltalán nem hivatkozik a FEH és a FES ugyanezen határozat (374) preambulumbekezdésében említett érveire. Azok *a fortiori* nem tartalmaznak semmilyen utalást, amely alapján a felperes vagy a Törvényszék megérthetné azokat az indokokat, amelyek alapján a Bizottság a FEH és a FES érveit úgy értelmezte, hogy a FES elismerte volna, hogy 1988. április 15.

és 2001. június 30. között ő végezte a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit, és ezért ugyanezen időszak tekintetében felelősnek lehetett volna tekinteni a jogsértésért. Egy ilyen utalás annál is inkább szükséges lett volna a jelen ügyben, mivel a Bizottság által alkalmazott értelmezés ellenétben volt a FEH és a FES által a tájékoztatáskérésre 2004. október 4-én adott válaszukban közölt információkkal (lásd a fenti 15. pontot). Utóbbi és különösen D. mellékletének – amely kifejezetten a Bizottságnak a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit irányító jogalanyokra vonatkozó kérdéseire felelt – figyelmes olvasása alapján ugyanis kiderül, hogy 2001. július 1-je előtt az egyedüli ilyen tevékenységeket folytató jogalanyok a FEH és utóbbinak két 100%-os tulajdonában lévő leányvállalata, azaz a Fuji Electric Corp. of America (FECOA) és a Fuji Electric International Corp. (FEIC) voltak.

166 Ezenkívül a megtámadott határozatban bővebb magyarázatokra lett volna szükség, mivel a FEH és a FES érveinek a Bizottság általi értelmezése nem volt olyan természetű, amely alapján magyarázható lenne a jogsértés FES-nek való betudása az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszak egésze tekintetében. Az állítólagos felelősség Bizottság általi elismerése ugyanis nem vonatkozik a 2000 szeptemberét „követő" időszakra.

167 Amennyiben egyébiránt a Bizottság azt állítja, hogy mindenesetre a megtámadott határozat a felperes által is elismert azon tény tekintetében igazolt, hogy a FES-re 2001. július 1-jén átruházták a Fuji-csoport egyes GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit, és hogy – mivel ezzel gazdaságilag a FEH vagy annak 100%-os tulajdonában lévő leányvállalatainak utódjává vált – az erre vonatkozó ítélkezési gyakorlat értelmében (a fenti 84. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 346–360. pontja) ettől kezdve az a felelősség is őt terheli, amelyet azok az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben különösen az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszakban való részvételéért viseltek, emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 263. cikk (a korábbi EK 230. cikk) alapján a Törvényszék csak az abban foglalt indokok alapján vizsgálhatja a megtámadott határozat jogszerűségét (a Törvényszék T-331/94. sz., IPK-München kontra Bizottság ügyben 2001.

március 6-án hozott ítéletének [EBHT 2001., II-779. o.] 91. pontja). A jelen ügyben rá kell mutatni, hogy a Bizottság által előadott indokokat a megtámadott határozat nem tartalmazza. A Bizottság ugyanis sem ez utóbbiban, sem a kifogásközlésben nem utalt arra, hogy az első érintett vállalkozásnak a szóban forgó időszak tekintetében a jogsértésben való részvételéért a FES-nek mint a FEH és annak 100%-os tulajdonában lévő leányvállalatai gazdasági utódjának a felelősségét meg kívánja állapítani. Ellenben a jogsértés FES-nek való betudása érdekében mindig is azt állította, hogy ez utóbbi „többek között" a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit végezte, következésképpen ezen időszakban közvetlenül irányította az első érintett vállalkozást. Márpedig ez a kétféle felelősség alapvetően különbözik egymástól, mivel egy személy, aki a jogsértésben való részvétele időpontjában irányít egy vállalkozást, főszabály szerint a személyes felelősség elvének megfelelően felel ezért a jogsértésért (lásd a fenti 58. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot), míg az úgynevezett „gazdasági folytonosság" szempontjának alkalmazásából következő felelősségátszállás ugyanezen elvtől való eltérést jelent (lásd ebben az értelemben a fenti 58. pontban hivatkozott ETI és társai ügyben hozott ítélet 39., 40. és 46. pontját).

168 Ebből következik, hogy az úgynevezett „gazdasági folytonosság" elvének alkalmazására vonatkozó új indokok, amelyekre a Bizottság a jelen eljárás keretei között hivatkozik, nem vehetők figyelembe a megtámadott határozat jogszerűségének felülvizsgálatánál, valamint hogy a Bizottság azokon alapuló érveit el kell utasítani.

169 A fentiekre, valamint a felek által benyújtott észrevételekre tekintettel hivatalból meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat indokolása elégtelen, amennyiben az a FES-nek tudja be az első érintett vállalkozás 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszakban való részvételét a jogsértésben, ami sértette a felperes védelemhez való jogát és hatékony jogorvoslathoz való jogát, és amely megakadályozza azt, hogy Törvényszék a megtámadott határozat jelen kifogással érintett pontjainak megalapozottságát megvizsgálja.

170 Meg kell tehát semmisíteni a megtámadott határozat 1. cikkének h) pontját és 2. cikkének d) pontját, amennyiben azok azon az indokolást nélkülöző megállapításon alapulnak, hogy „többek között" a FES irányította az első érintett vállalkozást az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszakban.

171 Egyébiránt amennyiben a felperes vitatja, hogy a FES-t személyesen felelősnek lehet tekinteni az első érintett vállalkozás 2001. július 1-je és 2002. szeptember 30. közötti időszakban való részvételéért a jogsértésben, fontos kifejteni, hogy előbbi nem vitatja, hogy 2001. július 1-jétől a FES végezte a Fuji-csoport bizonyos GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeit, különösen a FEIC-nek, a FEH egyik 100%-os tulajdonában lévő leányvállalatának a beolvadása miatt, hanem csak azt, hogy ezek a tevékenységek, és különösen azok, amelyeket korábban a FEIC végzett, akkoriban az első érintett vállalkozáshoz tartoztak. E tekintetben pontosítani kell, hogy amint azt a felperes elismeri, és amint az egyébiránt a tájékoztatáskérésre adott 2004. október 4-i válaszának D mellékletéből is kiderül, a FEIC az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszakban nemzetközi ügyfelek számára végezte a GIS-projektek értékesítését, kivéve a közszolgáltatókat és Észak-Amerikát – mivel a jogsértéssel nem érintett észak-amerikai piac a FECOA-nak volt fenntartva –, és hogy így főszabály szerint közvetlenül felelős volt a közös megállapodás végrehajtásáért és az új ügyfelek felkutatásának hiányáért a belső piac, majd később az EGT egész területén. Ebből következik, hogy a felperes állításával ellentétben, a FEIC által a GIS-ek területén végzett tevékenységek szükségszerűen részét képezik a „Fuji GIS-[projekt]ekkel kapcsolatos tevékenységeinek, [amelyeket] többek között a [FEH] és a [FES] végzett", amint az a megtámadott határozat (32) preambulumbekezdésében szerepel. Azok tehát a fenti 61. pontban leírtaknak megfelelően részét képezik az első, a megtámadott határozattal érintett vállalkozás tevékenységeinek. Következésképpen a Bizottság a megtámadott határozatban nem követett el hibát, amikor megállapította, hogy a FES személyesen felelős az első érintett vállalkozás 2001. július 1-je és 2002. szeptember 30. közötti időszakban való részvételéért a jogsértésben.

172 A fenti megfontolások összességére tekintettel részben helyt kell adni a negyedik jogalap első kifogásának, és meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 1. cikkének

h) pontját és 2. cikkének d) pontját annyiban, amennyiben a Bizottság megállapítja, vagy azt a megállapítást veszi alapul, hogy a felperes jogelődjeként a FES-t a jogsértésért személyesen felelősnek lehet tekinteni az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszak tekintetében, mivel ugyanezen időszakban „többek között" közvetlenül irányította az említett vállalkozást. Ezt meghaladó részében a negyedik jogalap első kifogását el kell utasítani.

A Bizottság azon megállapításával kapcsolatos nyilvánvaló mérlegelési hibákra vagy téves jogalkalmazásra alapított, ötödik jogalapról, hogy a FEH-et és a FES-t személyesen és egyetemlegesen felelősnek kell tekinteni a JAEPS jogsértésben való részvételéért

A felek érvei

173 A felperes lényegében azt állítja, hogy meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 2. cikkének f) pontját, mivel az a tények nyilvánvalóan téves értékelésén alapul, amely szerint a FEH-et és a FES-t személyesen és egyetemlegesen felelősnek lehet tekinteni a JAEPS, vagy pontosabban az akkoriban a JAEPS irányítása alá került második érintett vállalkozás jogsértésben való részvételéért a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében. A felperes szerint a Bizottság erre vonatkozó kötelezettsége ellenére nem bizonyította, hogy a FEH és a FES olyan helyzetben voltak, hogy meghatározó befolyást gyakoroljanak a JAEPS-re, igazolva ezzel, hogy a JAEPS-szel és a Hitachival együtt személyesen és egyetemlegesen felelősnek lehet őket tekinteni a második érintett vállalkozás jogsértésben a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszakban való részvételéért kiszabott bírság megfizetéséért.

174 A Bizottság úgy véli, hogy számos ténykörülmény ismert, amelyek összességükben értékelve alátámasztják a megtámadott határozat azon megállapítását, amely szerint a FEH és a FES meghatározó befolyást gyakorolt a JAEPS-re, amely lehetővé tette, hogy a jogsértés a Fuji-csoport GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeinek 2002. október 1-jén a JAEPS-re való átruházását követően is folytatódhasson. Következésképpen az ötödik jogalap mint megalapozatlan elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

175 A jelen jogalap, valamint a fenti 155. pontban foglalt okoknál fogva a negyedik jogalap második kifogásának érdemi elemzését megelőzően fontos meghatározni az ezen jogalap alapjául szolgáló kifogás pontos tárgyát, valamint a megtámadott határozat e kifogással érintett preambulumbekezdéseit, továbbá emlékeztetni a leányvállalat és anyavállalata közötti kapcsolatokban egy versenyjogi jogsértés betudhatóságára alkalmazandó szabályokra.

– Az ötödik jogalap alapjául szolgáló kifogás tárgyáról

176 A felperes nem vitatja, hogy a második érintett vállalkozás 2002. október 1-je és 2004. május 11. között részt vett a jogsértésben. Nem vitatja azt sem, hogy ezen időszakban az említett vállalkozás közvetlenül a JAEPS felelőssége vagy irányítása alá tartozott. Vitatja ellenben azt, hogy maga a FEH és a FES a JAEPS tőkéjében fennálló 30%-os közvetlen vagy közvetett részesedésen keresztül ténylegesen irányítási jogkört gyakorolt a második érintett vállalkozás fölött, és ennélfogva azt, hogy 2002. október 1-je és 2004. május 11. között közvetve irányították.

– A megtámadott határozat ötödik jogalappal érintett preambulumbekezdéseiről

177 A megtámadott határozat (383)–(403) preambulumbekezdésében a Bizottság a JAEPS anyavállalataiként a FEH és a FES személyes felelősségével foglalkozik, amelyek közvetlen felelősségébe tartozott a második érintett vállalkozás, és amely felelősség a második érintett vállalkozásnak a jogsértésben a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszakban való részvételéből ered. A Bizottság többek között a következőket jegyezte meg:

„(383) A [JAEPS]-t 2001 júliusában alapították, és a jelen határozatban leírt összejátszásra irányuló magatartásban 2002. október 1-je (amikor a Hitachi és a Fuji GIS [területén folytatott] kapcsolatos tevékenységeit átruházták a JAEPS-re) és 2004. május 11. (a Bizottság helyszíni vizsgálatairól szóló értesítés miatt a kartell utolsó találkozójának időpontja) között vett részt.

(384) A JAEPS-t az anyavállalatok [áramtovábbítással és -elosztással kapcsolatos] tevékenységeinek az ágazat ügyfeleinek ellátását szolgáló összefogása céljából alapították [399. sz. lábjegyzet: 23134. o. (a Hitachi[-csoport társaságainak] válasza a kifogásközlésre)]. A [Hitachi] és a [FES] (a [FEH] 100%-os tulajdonában lévő leányvállalata) 50%-os, illetve 30%-os részesedéssel rendelkeznek a JAEPS közös vállalkozás tőkéjében (a harmadik tulajdonos a [Meidensha]).

[…]

(389) Kizárólag az anyavállalatok JAEPS-ben fennálló részesedései nem teszik lehetővé a Bizottság számára annak vélelmezését, hogy ezek a társaságok általában meghatározó befolyást gyakoroltak a JAEPS piaci magatartására, vagy különösen annak a kartell keretében folytatott tevékenységeire. A ténybeli adatok azonban világosan mutatják, hogy a Hitachi és a Fuji gyakorolhatott, és ténylegesen gyakorolt is meghatározó befolyást a JAEPS-nek a kartell jelen

határozatban leírt tevékenységeiben való 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti részvételére. A Bizottság úgy véli, hogy a JAEPS nem önállóan határozta meg piaci magatartását, hanem a Hitachi és a Fuji által meghatározott kereskedelmi gyakorlatokat és magatartást követte.

(390) Azzal, hogy a GIS [területén folytatott] tevékenységeiket a JAEPS-re ruházták át (anélkül azonban, hogy átruházták volna az e területen tevékenykedő leányvállalataikat is), a Hitachi és a Fuji valójában a JAEPS-t használta közvetítőként a kartellben hosszú ideje GIS[-projektek] gyártóiként való részvételük folytatására [400. sz. lábjegyzet: a Bizottság aktája nem tartalmaz a Meidenshával szemben bizonyítékot] (a Hitachi és a Fuji továbbra is értékesített [GIS-eket] a saját neve alatt, azonban azok gyártását kiadta alvállalkozásba a JAEPS-nek).

(391) Ezek a megállapítások olyan objektív tényezőkön alapulnak, mint […] a JAEPS tevékenységeinek felügyeletében és irányításában a Hiachi és a Fuji által játszott szerep[,] a Hitachi és a Fuji részvétele a kartell tevékenységében a JAEPS megalapítását megelőzően[,] az a tény, hogy a Hitachi és a Fuji GIS [területén folytatott] tevékenységeit korábban ellátó leányvállalatai azokat a továbbiakban nem látták el azért, hogy a JAEPS a helyükbe léphessen, később ugyanakkor segítséget nyújtottak ez utóbbinak, és a termékek forgalmazóiként fenntartották a termékekkel kapcsolatos érdekeiket[,] a kartell találkozóin a JAEPS-nek a Hitachi és/vagy a Fuji által egyidejűleg vagy egymást követően alkalmazott képviselőinek jelenléte, és […] az a tény, hogy a JAEPS vezető tisztségviselőinek nagy része ezzel egyidejűleg vagy azt követően a Hitachinál és a Fujinál volt vezető tisztségviselő.

[…]

(402) A Hitachi és a Fuji azon döntése, hogy közös vállalkozás útján folytatják a kartellben való részvételüket, nem teszi lehetővé számukra, hogy elkerüljék az ezzel a részvétellel összefüggő felelősséget.

(403) Következésképpen [a JAEPS], [a Hitachi], [a FEH] és [a FES] egyetemlegesen felelős a JAEPS jogsértésben való 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti részvételéért."

178 A megtámadott határozatból így kiderül, hogy a Bizottság a FEH és a FES 2002. október 1-jétől kezdődő személyes felelősségét nem az első érintett vállalkozás közvetlen irányítói minőségük miatt állapította meg, hanem azon oknál fogva, hogy ők a JAEPS anyavállalatai, amelynek közvetlen felelőssége alá a második érintett vállalkozás tartozott.

– A leányvállalat és anyavállalata közötti kapcsolatokban egy versenyjogi jogsértés betudhatóságára alkalmazandó szabályokról

179 A versenyszabályok alkalmazásakor nem az a meghatározó, hogy a különálló jogi személyiségükből fakadóan két társaság formálisan különálló-e, ami számít, az az, hogy a piaci magatartásuk egységes-e, vagy sem. Szükséges lehet tehát megvizsgálni azt, hogy két különálló jogi személyiségű társaság egyetlen olyan vállalkozást vagy gazdasági egységet alkot-e, illetve egyetlen olyan vállalkozás vagy gazdasági egység alá tartozik-e, amely egységes piaci magatartást tanúsít (a fenti 56. pontban hivatkozott DaimlerChrysler kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 85. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 58. pontban hivatkozott Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 140. pontját).

180 Így az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az a körülmény, hogy a leányvállalat külön jogi személyiséggel rendelkezik, nem elegendő ahhoz, hogy kizárja annak lehetőségét, hogy magatartását az anyavállalatnak tudják be, mégpedig akkor, ha a leányvállalat nem önálló módon határozza meg piaci magatartását, hanem lényegében az anyavállalat által adott utasításokat követi (a fenti 58. pontban hivatkozott Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 132. és 133. pontja, valamint a fenti 57. pontban hivatkozott PVC II egyesített ügyekben hozott ítélet 960. pontja). Amikor a leányvállalat nem rendelkezik tényleges önállósággal a piaci magatartása meghatározását illetően, az EK 81. cikk (1) bekezdése által megállapított tilalmak alkalmazhatatlannak tekinthetők a közte és az anyavállalat közötti viszonyban, amellyel egy gazdasági egységet alkot (a fenti 58. pontban hivatkozott Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 134. pontja, a Törvényszék T-102/92. sz., Viho kontra Bizottság ügyben 1995. január 12-én hozott ítéletének [EBHT 1995., II-17. o.] 51. pontja). A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján alkalmazandó az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésére.

181 Ebben az összefüggésben főszabály szerint a Bizottság feladata bizonyítani, hogy az anyavállalat vagy anyavállalatok ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a leányvállalatuk piaci magatartására, ténybeli elemek – többek között különösen az anyavállalat vagy anyavállalatok leányvállalatuk felett gyakorolt irányítási jogköre – alapján (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-314/01. sz., Avebe kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3085. o.] 136. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

182 Az anyavállalat általában akkor képes ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolni leányvállalatára, különösen pedig az utóbbi piaci magatartására, ha a leányvállalat tőkerészesedéseinek többségével rendelkezik. Ennek alapján ítélték meg úgy, hogy ha egy anyavállalat által azon leányvállalata fölött gyakorolt tényleges irányítás, amelynek törzstőkéjében 25,001%-os részesedéssel rendelkezik, a többségtől nagyon távol eső kisebbségi részesedésnek minősül, azt nem lehet úgy tekinteni, hogy az anyavállalat és leányvállalata ugyanahhoz a csoporthoz tartozik, és azon belül gazdasági egységet képez (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-141/89. sz., Tréfileurope kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-791. o.] 129. pontját).

183 A kisebbségi részesedés mindazonáltal lehetővé teheti az anyavállalat számára, hogy ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroljon leányvállalata piaci magatartására, ha az olyan jogokat biztosít, amelyek túllépik a kisebbségi részvényesek számára pénzügyi érdekeik védelme érdekében általában biztosított jogokat, és amelyek az egy irányba mutató, jogi vagy gazdasági jellegű bizonyítékok összességének módszere alapján vizsgálva alkalmasak annak bizonyítására, hogy a leányvállalat piaci magatartására meghatározó befolyást gyakorolnak. A meghatározó befolyás tényleges gyakorlását így a Bizottság bizonyíthatja a bizonyítékok összességének köszönhetően még akkor is, ha ezek a bizonyítékok önmagukban nem rendelkeznek megfelelő bizonyító erővel.

184 Az anyavállalat vagy anyavállalatok leányvállalatuk feletti irányítási jogkörének tényleges gyakorlása közvetlenül következhet az alkalmazandó jogszabályok végrehajtásából vagy az anyavállalatok között ugyanezen jogszabályoknak megfelelően közös leányvállalatuk irányításával kapcsolatban megkötött megállapodásból (lásd ebben az értelemben a fenti 181. pontban hivatkozott, Avebe kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 137–139. pontját). Az anyavállalatnak a leányvállalata irányításában való jelentős részvételét tanúsíthatja a leányvállalat élén nagyszámú olyan személy jelenléte is, akik az anyavállalatban vezető tisztséget viselnek. A tisztségek ilyen halmozása az anyavállalatot szükségszerűen olyan helyzetbe hozza, amelyben meghatározó módon képes befolyásolni leányvállalatának piaci magatartását, mivel ez lehetővé teszi az anyavállalat igazgatóságának tagjai számára azt, hogy a leányvállalatban betöltött vezető tisztségeik gyakorlása keretében ügyeljenek arra, hogy utóbbi piaci magatartása megfeleljen az anyavállalat vezető szervei által kialakított iránymutatásoknak. E cél eléréséhez nem szükségszerű, hogy az anyavállalatnak a leányvállalatban vezető tisztséget viselő tagjai az anyavállalat társasági képviselői legyenek. Végül, az anyavállalatnak vagy anyavállalatoknak a leányvállalat irányításában betöltött szerepe azokból az üzleti kapcsolatokból is kitűnhet, amelyeket az előbbiek tartanak fenn az utóbbival. Így ha egy anyavállalat egyúttal a leányvállalatának szállítója vagy ügyfele, különleges érdeke fűződik ahhoz, hogy ez utóbbi gyártási vagy forgalmazási tevékenységeit irányítsa annak érdekében, hogy teljes mértékben kiaknázhassa az így megvalósított vertikális integrációból származó értéktöbbletet (lásd ebben az értelemben Mischo főtanácsnoknak a fenti 58. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítéletre vonatkozó indítványának [EBHT 2000., II-9928. o.] 50. és 51. pontját).

185 Arra a tényre tekintettel, hogy az EUMSZ 263. cikk (a korábbi EK 230. cikk) alapján a Törvényszék csak az abban foglalt indokok alapján vizsgálhatja felül a megtámadott határozat jogszerűségét (a fenti 167. pontban hivatkozott IPK-München kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 91. pontja), az anyavállalatnak a leányvállalata fölött ténylegesen gyakorolt irányítási jogkörét egyedül a Bizottság által a jogsértést az anyavállalatnak betudó határozatban összegyűjtött bizonyítékok alapján kell értékelni. Az egyetlen releváns érdemi kérdés tehát az, hogy a jogsértést az említett bizonyítékokra tekintettel bizonyították-e, vagy sem (lásd a fenti 88. pontban hivatkozott Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 726. pontját).

– A FEH és a FES JAEPS fölötti irányítási jogköre tényleges gyakorlásának a Bizottság által a megtámadott határozatban összegyűjtött bizonyítékairól

186 A fenti 179–185. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatra tekintettel először meg kell vizsgálni a megtámadott határozatban foglalt bizonyítékokat, amelyek *[bizalmas]* a Hitachi, a FEH és a Meidensha által (a továbbiakban: alapító társaságok) a JAEPS közös leányvállalat megalapításával kapcsolatban kötött keretmegállapodás (a továbbiakban: keretmegállapodás) rendelkezéseire vonatkoznak.

187 A FEH és a FES JAEPS-en belül betöltött felügyeleti és irányítói szerepének alátámasztása érdekében a Bizottság a megtámadott határozat (395) preambulumbekezdésében a következőket említi:

„[bizalmas]”.

188 E ténybeli értékelésekkel összefüggésben a FEH és a FES írásbeli beadványaiban és a Törvényszék által feltett kérdésekre adott írásbeli válaszukban csak annyit adott elő, hogy ezen értékelésekből nem lehet arra következtetni, hogy a JAEPS piaci magatartására meghatározó befolyást gyakoroltak volna, mivel *[bizalmas].*

189 A FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszához csatolt mellékletben foglalt, a keretmegállapodás *[bizalmas]* cikkének értelmében *[bizalmas].*

190 A keretmegállapodás *[bizalmas]* cikke kimondja, hogy *[bizalmas].* A keretmegállapodás *[bizalmas]* cikkének értelmében *[bizalmas].* A keretmegállapodás *[bizalmas]* cikke e tekintetben kimondja, hogy *[bizalmas].* Végül a keretmegállapodás *[bizalmas]* cikke kimondja, hogy *[bizalmas].*

191 A keretmegállapodás *[bizalmas]* cikke kimondja azt is, hogy *[bizalmas].*

192 Végül a keretmegállapodás *[bizalmas]* cikke értelmében *[bizalmas]*.

193 A keretmegállapodás ugyanezen megállapodás más rendelkezéseivel összhangban értelmezett *[bizalmas]* cikkéből kiderül tehát, hogy az alapító társaságok mindegyikének lehetősége volt *[bizalmas]* arra, hogy meghatározó befolyást gyakoroljon a JAEPS piaci magatartása fölött. Ugyanis *[bizalmas]*. Ebből következik, hogy az alapító társaságoknak szükségszerűen egyet kellett értenie a közös leányvállalatuk piaci magatartásával kapcsolatos jelentős döntésekben.

194 A felperes nem nyújtott be egyetlen bizonyítékot sem a *[bizalmas]* kapcsolatos állításainak alátámasztására. Ebben az összefüggésben az a tény, amelyet a felperes sem vitat, hogy *[bizalmas]* tanúsítja, hogy *[bizalmas]* az alapító társaságoknak a gyakorlatban egyet kellett érteniük a JAEPS irányításával és gazdasági tevékenységeivel kapcsolatos jelentős döntésekben.

195 Ami a felperesnek azt az állítását illeti, amely szerint *[bizalmas]*, még feltételezve is, hogy az megalapozott, az önmagában nem meghatározó, mivel *[bizalmas].* A kifogásközlésre adott válaszának 4.3 pontjában a FEH és a FES ugyanis elismerte, hogy „*[bizalmas]*”, és „*[bizalmas]*”. Mindenesetre, amint arra a Bizottság rámutat, a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszának 5.7 és 5.8 pontjából kiderül, hogy *[bizalmas].* Végül, a 2006. november 10-i Bizottságnak címzett levelében a FEH és a FES elismeri, hogy „*[bizalmas]*”. *[bizalmas]* Tekintettel a keretmegállapodás *[bizalmas]* cikkének rendelkezéseire, mindenesetre a felperes állításával ellentétben tévesnek tűnik azt állítani, hogy „*[bizalmas]*”.

196 Ami azt a tényt illeti, hogy a JAEPS közvetlen irányítása alatt álló második érintett vállalkozás részvételét az alapító társaságok elnökeinek és/vagy vezető tisztségviselőinek találkozóin nem vitatták meg, ennek nincs jelentősége, mivel ahhoz, hogy a leányvállalat által elkövetett cselekményeket az anyavállalatnak be lehessen tudni, egyáltalán nem követelmény annak bizonyítása, hogy az említett anyavállalat a felrótt magatartásokban közvetlenül részt vett, vagy arról tudomása volt. Nem merül fel ugyanis a jogsértéssel kapcsolatos kezdeményezés kérdése az anyavállalat és a leányvállalata között, és még kevésbé az anyavállalat érintettsége az említett jogsértésben, hanem azon tényről van szó, hogy a jogsértés elkövetésének időpontjában az anyavállalat és leányvállalata egységes piaci magatartást tanúsított, ami felhatalmazta a Bizottságot arra, hogy a bírságokat kiszabó határozatot a cégcsoport anyavállalatának címezze (a Törvényszék fenti 57. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 58. pontja, valamint T-12/03. sz., Itochu kontra Bizottság ügyben 2009. április 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-883. o.] 58. pontja). A jelen ügyben a Bizottságnak tehát nem kellett bizonyítania, hogy a FEH és a FES

közvetlenül részt vettek, vagy tudomásuk volt az akkoriban a JAEPS közvetlen irányítása alatt álló második érintett vállalkozás jogsértésben való részvételéről, csak azt kellett bizonyítania, hogy e részvétel időpontjában az említett társaságok ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak leányvállalatuk piaci magatartására, különösen a működési konferencia tagjaiként (lásd a fenti 180. és 181. pontot).

197 Másodszor meg kell vizsgálni a megtámadott határozatban összegyűjtött bizonyítékokat azzal kapcsolatban, hogy a JAEPS vezető tisztségviselőinek nagy része ezzel egyidejűleg vagy ezt követően a FEH vagy a FES vezető tisztségviselője is volt.

198 A megtámadott határozat (400) preambulumbekezdésében a Bizottság kifejtette:

„E tekintetben a Fuji igazgatósági helyeinek átfedésével kapcsolatban […] sokatmondóak a következő példák:

a) [Os.] a JAEPS *[bizalmas]* volt *[bizalmas]* és *[bizalmas]* között, valamint egyidejűleg a FES *[bizalmas].* Ezt követően *[bizalmas]* ez utóbbi társaság *[bizalmas]* lett.

b) [H. H.] a JAEPS *[bizalmas]* volt*[bizalmas]* és *[bizalmas]* között, egyben a FEH *[bizalmas]* volt. Ezt követően a FES *[bizalmas]* lett.

c) [Ok.] volt [I.] utódja, mint a JAEPS *[bizalmas] [bizalmas]*-ig. Egyidejűleg a FES *[bizalmas]* volt.

d) [Y.] a JAEPS *[bizalmas]* volt *[bizalmas]* kezdődően, egyidejűleg […] és ezt követően a FES *[bizalmas]*.

e) [A.] a JAEPS *[bizalmas]* volt *[bizalmas]*-ig, egyben a FEH *[bizalmas]*.

f) [K.] volt [A.] utódja, mint a JAEPS *[bizalmas] [bizalmas]* kezdődően. Egyben a FES *[bizalmas]* volt."

199 A FEH vagy a FES igazgatósági helyeinek, valamint a JAEPS *[bizalmas]* beosztásainak halmozása szükségszerűen olyan helyzetbe hozta a FEH-et és a FES-t, amelyben meghatározó módon ténylegesen befolyást gyakorolhatott a JAEPS piaci magatartására, mivel az említett társaságok igazgatósági tagjai számára lehetővé tette annak ellenőrzését, hogy utóbbi piaci magatartása megfelel-e a *[bizalmas]* eredő magatartásnak, a keretmegállapodás *[bizalmas]* cikkében foglalt rendelkezéseknek megfelelően. A megtámadott határozat (393) preambulumbekezdéséből, amelyet e kérdés tekintetében a Hitachi-csoport társaságai által a kifogásközlésre adott válasz H. része, valamint a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszának 5.10. és 5.11. pontja is megerősít, az következik, hogy *[bizalmas]*. Márpedig a FEH és a FES nem vitatta, és nem is állította, hogy a vezető tisztségviselőik, akik egyben a JAEPS *[bizalmas]* voltak, mint a *[bizalmas]*, nem kaptak meg minden szükséges információt feladataik ellátásához. Még ha feltételezhető is, hogy ez utóbbiak nem kaptak a *[bizalmas]* kapcsolatos információkat, a FEH és a FES kifogásközlésre adott válaszának 5.10 pontjából kiderül, hogy az alapító társaságok számára fontos információközvetítőként szolgáltak a JAEPS *[bizalmas]* megbeszélt kérdésekkel kapcsolatban, vagyis a JAEPS *[bizalmas]* vonatkozó kérdésekkel kapcsolatban.

200 Harmadszor meg kell vizsgálni a megtámadott határozatban összegyűjtött arra vonatkozó bizonyítékokat, hogy a FEH és a FES fenntartotta a JAEPS által gyártott GIS-projektekkel kapcsolatos érdekeit mint az utóbbiak forgalmazói.

201 Az a tény, hogy a JAEPS alapításakor a FEH és a FES, amint arra a megtámadott határozat (398) preambulumbekezdése rámutat, továbbra is értékesített a JAEPS által gyártott GIS-projekteket „a saját ügyfeleinek, kivéve a közszolgáltatókat", ami a Bizottság álláspontja szerint a Fuji-csoportnak a JAEPS megalapítását megelőző GIS-ekkel kapcsolatos tevékenységeinek *[bizalmas]–[bizalmas]*%-át tette ki, és így a JAEPS fontos ügyfeleivé váltak, arról tanúskodik, hogy megőrizték az ahhoz fűződő különleges kereskedelmi érdeküket, hogy leányvállalatuk piaci magatartására ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroljanak *[bizalmas]*, a keretmegállapodás *[bizalmas]* cikkében foglalt rendelkezéseknek megfelelően.

202 Így anélkül, hogy a fenti megállapítások fényében szükséges lenne azon többi, e tekintetben a megtámadott határozatban összegyűjtött bizonyítékot megvizsgálni, amelyek relevanciáját a felperes szintén megkérdőjelezte, meg kell állapítani, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította a FEH-nek és a FES-nek a JAEPS piaci magatartására ténylegesen gyakorolt meghatározó befolyását, tekintettel a megtámadott határozatban foglalt azon bizonyítékok összességére, amelyek a keretmegállapodás rendelkezéseire, a FEH és a FES, illetve a JAEPS igazgatósági helyeinek halmozására, valamint a JAEPS által gyártott GIS-projektekkel kapcsolatban utóbbiak forgalmazóiként a FEH és a FES által megőrzött érdekre vonatkoznak.

203 Következésképpen a jelen ügy körülményei között a Bizottság joggal állapította meg, hogy a FEH és a FES a Hitachival és a JAEPS-szel személyesen és egyetemlegesen felelős a második érintett vállalkozás jogsértésben való részvételéért a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében.

204 Az ötödik jogalapot, valamint a negyedik jogalap második kifogását ennélfogva mint megalapozatlant el kell utasítani.

2. *A megtámadott határozat részleges megváltoztatására irányuló kérelmekről*

205 A felperes lényegében azt kéri a Törvényszéktől, hogy az EUMSZ 261. cikk (a korábbi EK 229. cikk) alapján korlátlan felülvizsgálati jogköre keretében jelentősen csökkentse a FEH-hel és a FES-szel szemben a megtámadott határozat 2. cikkének d) és f) pontjában kiszabott bírságok összegét, figyelembe véve azt, hogy a FEH-nek jogszerűen nem tudható be a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértés a 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében, valamint hogy a FES-nek jogszerűen nem tudható be ugyanezen jogsértés az 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében, továbbá hogy a JAEPS anyavállalataiként a FEH-nek és a FES-nek jogszerűen nem tudható be a jogsértés a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében, és végül azt, hogy csökkenteni kell a FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírságok összegét az általuk a közigazgatási eljárás során az engedékenységi közlemény 23. pontjának b) alpontja alapján szolgáltatott információk jelentős hozzáadott értékére tekintettel, vagy ennek hiányában arra az enyhítő körülményre tekintettel, hogy ezek az információk tették lehetővé a Bizottság számra a jogsértés kevesebb nehézség árán történő megállapítását a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK-]Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás) 3. pontjának hatodik francia bekezdése értelmében.

Az uniós bíróság korlátlan felülvizsgálati jogkörével kapcsolatos előzetes észrevételek

206 Az EUMSZ 261. cikk (a korábbi EK 229. cikk) alapján több rendelet adott az uniós bíróságnak korlátlan felülvizsgálati jogkört a szankciók tekintetében. Különösen a 17. rendelet 17. cikke és az 1/2003 rendelet 31. cikke kimondja, hogy a Törvényszék

korlátlan jogkörrel rendelkezik az olyan határozatok felülvizsgálatára, amelyekben a Bizottság bírságot szab vagy szabott ki.

207 Ezt a korlátlan felülvizsgálati jogkört azonban az uniós bíróságok csak az intézmények aktusai jogszerűségének vizsgálata, közelebbről a megsemmisítés iránti kereset keretében gyakorolhatják. Az EUMSZ 261. cikk (a korábbi EK 229. cikk) ugyanis nem önálló jogorvoslat, hanem annak egyetlen hatása, hogy kitágítja az EUMSZ 263. cikk (a korábbi EK 230. cikk) alapján benyújtott kereset keretében az uniós bíróság jogkörének terjedelmét. Ennélfogva az olyan kereset, amely az uniós bíróságot egy szankciót megállapító határozattal szemben korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlására hívja fel, szükségszerűen magában foglalja vagy lefedi ennek a határozatnak teljes vagy részleges megsemmisítését is (a Törvényszék T-252/03. sz., FNICGV kontra Bizottság ügyben 2004. november 9-én hozott végzésének [EBHT 2004., II-3795. o.] 25. pontja).

208 Az EUMSZ 263. cikk (a korábbi EK 230. cikk) alapján benyújtott megsemmisítés iránti kereset keretében a jogszerűség egyszerű vizsgálatán túl, amely csak a megsemmisítés iránti kereset elutasítását vagy a megtámadott jogi aktus megsemmisítését teszi lehetővé, amint azt az EUMSZ 264. cikk (a korábbi EK 231. cikk) kimondja, a korlátlan felülvizsgálati jogkör feljogosítja az uniós bíróságot arra, hogy megsemmisítés nélkül is megváltoztassa a megtámadott jogi aktust valamennyi ténybeli körülményt figyelembe véve, például a kiszabott bírság összegének módosítása érdekében (a Bíróság C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8375. o.], 692. pontja). Ebből következően azokon a területeken, ahol a Bizottság továbbra is rendelkezik mérlegelési mozgástérrel, mint a bírság összegének a jogsértés időtartamára tekintettel vagy a szankció elrettentő hatásának biztosítása érdekében történő növelése mértékének megállapítása, vagy a vállalkozás közigazgatási eljárás során folytatott együttműködése minőségének és hasznosságának különösen a többi vállalkozás közreműködéséhez viszonyított megítélése, az a tény, hogy a megsemmisítés iránti kereset keretében az EUMSZ 263. cikk (a korábbi EK 230. cikk) alapján lefolytatott jogszerűségi vizsgálat nyilvánvaló mérlegelési hiba hiányának vizsgálatára korlátozódik,

főszabály szerint nem köti az uniós bíróságot korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlásában (lásd ebben az értelemben a Törvényszék fenti 59. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 15-én hozott ítéletének 164. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint T-116/04. sz., Wieland-Werke kontra Bizottság ügyben 2009. május 6-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-1087. o.] 32., 33. és 124. pontját).

209 Korlátlan felülvizsgálati jogkörében az uniós bíróság az adott esetnek megfelelően értékelheti a bírságok összegének megfelelő jellegét a 17. rendelet 15. cikkének (4) bekezdésében vagy az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott szempontokra tekintettel (a Bíróság C-248/98. P. sz., KNP BT kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9641. o.] 40. pontja, C-280/98. P. sz., Weig kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9757. o.] 41. pontja és a fenti 58. pontban hivatkozott Cascades kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 41. pontja). Ez utóbbi értékelés igazolhatja olyan kiegészítő információk benyújtását és figyelembevételét, amelyeket a Bizottság bírságot kiszabó határozata nem említett (lásd a Törvényszék T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.] 165. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a fenti 59. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 15-én hozott ítélet 164. és 190. pontját).

210 A jelen ügyben a megtámadott határozat részleges megváltoztatására irányuló kérelmek összességének megfelelően a Törvényszéknek korlátlan felülvizsgálati jogkörében meg kell vizsgálnia, hogy megsemmisítés hiányában is meg kell-e változtatni a megtámadott határozat 2. cikkének d) és f) pontját a FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírság összegének megváltoztatása céljából. Ennek keretében figyelembe kell venni a megtámadott határozat 1. cikke g) és h) pontjának, valamint 2. cikke d) és f) pontjának megsemmisítésére irányuló kérelmek alátámasztásaként hivatkozott hibákon kívül, amelyekre már a jogszerűség vizsgálatának keretében hivatkoztak, azokat a hibákat is, amelyekre kizárólag a megtámadott határozat 2. cikke d) és f) pontjának megváltoztatására irányuló kérelmek alátámasztása érdekében hivatkoztak, valamint a felek által a jelen jogvita keretében benyújtott valamennyi információt, amelyek a szóban forgó bírságok összegének értékelése céljából relevánsnak tűnnek.

Arról, hogy a jogsértés a 2000 szeptemberének vége és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében a FEH-nek jogszerűen nem tudható be

A felek érvei

211 A felperes az első, második és harmadik jogalapjára tekintettel azt kéri, hogy a Törvényszék gyakorolja az EUMSZ 261. cikkből (a korábbi EK 229. cikk) fakadó korlátlan felülvizsgálati jogkörét, és lényegesen csökkentse a FEH-hel szemben kiszabott bírság összegét, tekintettel arra, hogy neki a jogsértés a 2000 szeptemberének vége és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében jogszerűen nem tudható be.

212 A Bizottság úgy véli, hogy az első, második és harmadik jogalapot el kell utasítani, következésképpen a felperesnek jelen kérelmei tekintetében pervesztesnek kell lennie.

A Törvényszék álláspontja

213 Mivel a Bizottság a megtámadott határozatban jogszerűen tudhatta be a FEH-nek az első érintett vállalkozás jogsértésben való részvételét, amely maga is megszakítás nélkül folytatódott a 2000 szeptemberének vége és 2002. szeptember 30. közötti időszakban, és mivel ennélfogva az első, a második és a harmadik jogalapot el kell utasítani (lásd a fenti 139. és 147. pontot), nincs helye annak, hogy a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében e tekintetben megváltoztassa a megtámadott határozat 2. cikkének d) pontját.

214 Következésképpen a megtámadott határozat részleges megváltoztatására irányuló jelen kérelmeket el kell utasítani.

Arról, hogy a jogsértés az 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében a FES-nek jogszerűen nem tudható be

A felek érvei

215 A felperes a negyedik jogalapra tekintettel azt kéri, hogy a Törvényszék gyakorolja az EUMSZ 261. cikkből (a korábbi EK 229. cikk) fakadó korlátlan felülvizsgálati jogkörét, és lényegesen csökkentse a FES-szel szemben kiszabott bírság összegét tekintettel arra, hogy az első érintett vállalkozás jogsértésben való részvétele az 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében neki jogszerűen nem tudható be.

216 A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a negyedik jogalapot el kell utasítani, következésképpen a felperesnek jelen kérelmei tekintetében pervesztesnek kell lennie.

A Törvényszék álláspontja

217 Mivel a Bizottság a megtámadott határozatban jogszerűen tudhatta be a FES-nek az első érintett vállalkozás jogsértésben való részvételét a 2001. július 1-je és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében (lásd a fenti 171. pontot), nincs helye annak, hogy a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében e kérdésben megváltoztassa a megtámadott határozat 2. cikkének d) pontját. Ebből következően el kell utasítani a megtámadott határozat részleges megváltoztatására irányuló jelen kérelmeket.

218 Ellenben indokolt, hogy a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva részlegesen megváltoztassa a megtámadott határozatot az említett határozat 2. cikke

d) pontjának megsemmisítése miatt, amennyiben az azon a nem indokolt megállapításon nyugszik, hogy a FES-t személyesen felelősnek lehet tekinteni a jogsértésért az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszak tekintetében (lásd a fenti 170. és 172. pontot).

219 Ami a megtámadott határozat 2. cikke d) pontja megváltoztatásának pontos terjedelmét illeti, mindenekelőtt fontos rámutatni, hogy a FES esetében az első érintett vállalkozás jogsértésben való részvételének betudását az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszak tekintetében figyelembe vették a vele szemben kiszabandó bírságok összegének megállapításakor, és ennek hatásaként nőtt e bírságok összege, amint az a megtámadott határozat (498) preambulumbekezdéséből kiderül.

220 Ezt követően a FES-szel szemben kiszabandó bírság kiinduló összegének a neki betudható jogsértés időtartamára tekintettel való növeléséről szóló döntés során nem utasítható el a Bizottság által a megtámadott határozat (492) preambulumbekezdésében alkalmazott módszer, amely szerint az egy évnél hosszabb jogsértések esetén a bírság kiindulási összegét a jogsértés minden teljes éve után 10%-kal, valamint minden hat hónapot elérő vagy meghaladó, egy évnél azonban rövidebb időszak tekintetében 5%-kal kell növelni. Bár igaz, hogy ez a módszer némileg eltér az iránymutatásban leírttól, amely szerint a közepes időtartamú jogsértések esetében (általában 1-től 5 évig) a jogsértés súlya alapján meghatározott összeg legfeljebb 50%-kal növekszik, az mindazonáltal megfelel a Bizottság által az említett iránymutatás végrehajtása során alkalmazott szokásos gyakorlatának. Ezenkívül rá kell mutatni, hogy a Bizottság az említett módszert alkalmazta a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértésben részt vevő valamennyi vállalkozás tekintetében, és hogy azt a felperes a jelen kereset keretében nem vitatta.

221 Végül, az említett megtámadott határozat 2. cikke d) pontjának megsemmisítésére tekintettel, amennyiben az azon a téves megállapításon alapul, hogy a FES-t személyesen felelősnek lehet tekinteni az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben az 1988. április 15. és 2001. június 30. közötti időszakban való részvételéért, vele szemben már

nem lehet a megtámadott határozat (498) preambulumbekezdésében foglaltaknak megfelelően 14 év és 4 hónapos hosszú időtartamú jogsértést megállapítani, amely ugyanezen megtámadott határozat (492) preambulumbekezdésében foglalt elveknek megfelelően a bírsága kiindulási összegének 140%-os növelését igazolhatná, hanem csak 1 év és 3 hónapos közepes időtartamú jogsértést, amely, amint az a megtámadott határozat (490) preambulumbekezdéséből kiderül, az 1 000 000 euró összegben megállapított bírsága kiinduló összegének 10%-os növelését igazolja, és ennélfogva a FES és a FEH által az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben az 2001. július 1-je és 2002. szeptember 30. közötti időszakban való részvételéért egyetemlegesen megfizetendő bírság alapösszegének 1 100 000 euróban történő megállapítását, a felperes által hivatkozott enyhítő körülmények megfelelő figyelembevétele érdekében esetlegesen ezen összeg tekintetében alkalmazandó csökkentések sérelme nélkül (lásd a lenti 226–268. pontokat).

Arról, hogy a JAEPS anyavállalataiként a FEH-nek és a FES-nek a második érintett vállalkozás kartellben való részvétele a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében jogszerűen nem tudható be

A felek érvei

222 A felperes az ötödik jogalapra és a negyedik jogalap második kifogására tekintettel azt kéri, hogy a Törvényszék gyakorolja az EUMSZ 261. cikkből (a korábbi EK 229. cikk) fakadó korlátlan felülvizsgálati jogkörét, és lényegesen csökkentse a FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírság összegét tekintettel arra, hogy a JAEPS anyavállalataiként nekik a második érintett vállalkozás jogsértésben való részvétele a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében jogszerűen nem tudható be.

223 A Bizottság úgy véli, hogy az ötödik jogalapot és a negyedik jogalap második kifogását el kell utasítani, és ennélfogva a felperesnek jelen kérelmei tekintetében pervesztesnek kell lennie.

A Törvényszék álláspontja

224 A Bizottság a megtámadott határozatban jogszerűen tudhatta be a JAEPS anyavállalataiként a FEH-nek és a FES-nek a második érintett vállalkozás jogsértésben való részvételét a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében (lásd a fenti 203. és 204. pontot). Nincs helye annak, hogy a Törvényszék e tekintetben korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva megváltoztassa a megtámadott határozat 2. cikkének f) pontját.

225 Következésképpen a megtámadott határozat részleges megváltoztatására irányuló jelen kérelmeket el kell utasítani.

A FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírságok összegének az általuk a közigazgatási eljárás során az engedékenységi közlemény alapján szolgáltatott információk jelentős hozzáadott értékére tekintettel, illetve másodlagosan az iránymutatás szerinti enyhítő körülményre tekintettel történő csökkentésének szükségességéről

A felek érvei

226 A felperes kéri, hogy a Törvényszék gyakorolja az EUMSZ 261. cikkből (a korábbi EK 229. cikk) fakadó korlátlan felülvizsgálati jogkörét, és az engedékenységi közlemény 21. és 22. pontjára, valamint 23. pontjának b) alpontjára tekintettel 50%-kal

csökkentse a FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírságok összegét, figyelembe véve azon információk jelentős hozzáadott értékét, amelyeket a közigazgatási eljárásban az engedékenységi közlemény alapján tett nyilatkozatukban, a kifogásközlésre adott válaszukban és a 2006. szeptember 29-i levelükben közöltek a Bizottsággal (lásd a fenti 19., 20. és 25. pontot), és amelyek lehetővé tették utóbbi számára a feltételezett jogsértés bizonyítását. Az a tény, hogy ezeket az információkat a kifogásközlés megküldését követően közölték, nem zárja ki, hogy az engedékenységi közlemény értelmében vett jelentős hozzáadott érték kritériuma teljesülhessen.

227 Másodlagosan a felperes azt kéri, hogy Törvényszék csökkentse a FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírság összegét arra tekintettel, hogy mivel hatékony közreműködésük a közigazgatási eljárás során lehetővé tette a Bizottság számára a jogsértés fennállásának könnyebb megállapítását, azt az ítélkezési gyakorlatra tekintettel az iránymutatás 3. pontjának hatodik francia bekezdése értelmében enyhítő körülményként lehet figyelembe venni.

228 A Bizottság a jelen kérelmek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

229 A jelen kérelmek érdemi elemzését megelőzően azonosítani kell a megtámadott határozatnak az említett kérelmekkel érintett preambulumbekezdéseit, és emlékeztetni kell a jogsértésben részt vevő vállalkozás által szolgáltatott bizonyítékokra és a közigazgatási eljárásban történő hatékony együttműködésére tekintettel a bírságok csökkentésére alkalmazandó szabályokra.

– A megtámadott határozatnak a megváltoztatásra irányuló jelen kérelmekkel érintett preambulumbekezdéseiről

230 A megtámadott határozat (548)–(550) preambulumbekezdésében a Bizottság a FEH és a FES közigazgatási eljárás során tanúsított együttműködésével kapcsolatban a következőkre mutatott rá:

„(548) A kifogásközlés feleknek való kézbesítését követően a Fuji az [engedékenységi] közlemény alapján bírságcsökkentést kért (2006. július 12-én) azzal, hogy a kifogásközlésre adott válaszát is vegyék figyelembe ebből a célból. 2006. szeptember 28-án kiegészítette korábbi nyilatkozatait egy korábbi alkalmazottjának későbbi tanúvallomásával.

(549) Nyilatkozataiban a Fuji leírta a kartellt, és elismerte, hogy az a kifogásközlésben leírt formában fennállt. Elismerte, hogy abban 1988 áprilisáról »2000 szeptemberéig vagy körülbelül eddig az időpontig« részt vett. A Fuji leírta a kartell belső eljárásait, különösen a japán vállalkozások közötti kapcsolattartás módját, és benyújtott egyes bizonyítékokat, különösen egy dokumentumokról készült listát, amely azokat a projekteket tartalmazta, amelyekkel kapcsolatban a kartell szabályainak megfelelően megállapodtak azok 2000 szeptemberét követő végrehajtásáról [lásd a (198) preambulumbekezdést]. A Fuji azonban vitatta a 2000 szeptemberét követő részvételét, valamint a JAEPS által elkövetett jogsértésért való felelősségét.

(550) Mivel a Fuji kérelme a kifogásközlés kézbesítésénél későbbi, és tekintettel ezen nyilatkozatok tartalmára, a Bizottság úgy véli, hogy a Fuji nyilatkozatai nem segítették elő jelentősen azt, hogy a Bizottság bizonyíthassa a kérdéses tényeket, mivel a Fuji olyan ténybeli elemeket erősített meg, amelyeket a Bizottság más bizonyítékok alapján már jogilag megkövetelt módon bizonyított, és nem nyújtott be olyan bizonyítékokat, amelyek új kifogásokat alapozhattak volna meg.

Ennélfogva hozzájárulása nem járt jelentős hozzáadott értékkel a bizonyítékok benyújtásának időpontjában már a Bizottság birtokában levő bizonyítékokhoz képest, és az nem igazolja a[z engedékenységi] közlemény alapján a bírság csökkentését."

– A bírságnak a jogsértésben részt vevő vállalkozás által szolgáltatott bizonyítékok és a közigazgatási eljárás során tanúsított hatékony együttműködése alapján történő csökkentésére alkalmazandó szabályokról

231 Az ítélkezési gyakorlat szerint a versenyjogi jogsértés miatt kiszabandó bírságok összege csökkentésének alapját a jogsértésben részt vevő vállalkozások együttműködése esetén az a megfontolás adja, hogy ez az együttműködés megkönnyíti a Bizottság feladatát, amely e jogsértés létezésének megállapítására és adott esetben megszüntetésére irányul (a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02 P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 399. pontja, a Törvényszék fenti 142. pontban hivatkozott BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 325. pontja és T-338/94. sz., Finnboard kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1617. o.] 363. pontja).

232 Az engedékenységi közlemény 20–23. pontja az alábbiakat mondja ki:

„20. Azok a vállalkozások, amelyek nem felelnek meg a [A. »Mentesség a bírságok alól« szakasz] feltételeinek, jogosultak lehetnek annak a bírságnak a csökkentésére, amelyet egyébként kiszabtak volna.

21. Annak érdekében, hogy a csökkentésre jogosultságot szerezzen, a vállalkozásnak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátania a feltehető jogsértésre vonatkozó olyan bizonyítékait, amelyek jelentős hozzáadott értéket képviselnek a Bizottságnak már rendelkezésére álló bizonyítékok értékéhez képest, és véget kell vetnie a feltehető jogsértésben való részvételének nem később, mint a bizonyíték benyújtása időpontjában.

22. A »hozzáadott érték« fogalma arra vonatkozik, hogy a benyújtott bizonyíték jellege és/vagy részletessége folytán mennyiben segíti a Bizottságot a kérdéses tényállás bizonyításában. Ennek mérlegelésében a Bizottság általában azokat az írásos bizonyítékokat, amelyek abból az időszakból származnak, mint a bizonyítandó tényállás, értékesebbnek tekinti, mint a később keletkezett bizonyítékokat. Ehhez hasonlóan a kérdéses tényállással kapcsolatos közvetlen bizonyítékokat általában nagyobb értékűnek tekinti, mint a közvetett vonatkozásúakat.

23. A Bizottság a közigazgatási eljárás végén elfogadott végső határozatban eldönti a következőket:

a) a vállalkozás által szolgáltatott bizonyíték jelentős hozzáadott értéket képviselt-e az egyidejűleg a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest;

b) vállalkozásnak nyújtott csökkentés mértéke […] mekkora […].

Annak érdekében, hogy […] meg tudja határozni a csökkentés mértékét, a Bizottság figyelembe veszi a 21. pont feltételeinek megfelelő bizonyíték benyújtásának időpontját és az általa képviselt hozzáadott érték mértékét. Figyelembe veheti még, hogy a

benyújtás időpontját követően a vállalkozás milyen mértékben és mennyire folyamatosan működött együtt vele.

Továbbá, ha egy vállalkozás a Bizottság előtt korábban ismeretlen tényekre vonatkozóan szolgáltat bizonyítékot, amely közvetlenül összefügg a feltételezett kartell jelentőségével [helyesen: súlyával] vagy fennállása időtartamával, a Bizottság ezeket a tényezőket nem veszi figyelembe a bizonyítékot szolgáltató vállalkozásra kiszabott bírság megállapításakor."

233 Az iránymutatás kimondja, hogy a bírság összegének kiszámításánál alkalmazandó új módszer egy, a súlyosító, illetve az enyhítő körülmények figyelembevételével megfelelően növelt, illetve csökkentett alapösszegből indul ki."

234 Az iránymutatás 3. pontjának hatodik francia bekezdése szerint például a vállalkozás hatékony együttműködése az eljárás során az engedékenységi közlemény hatókörén kívül enyhítő körülménynek minősülhet, amely igazolhatja a bírság alapösszegének csökkentését.

235 Bár az engedékenységi közlemény és az iránymutatás, amelyek a Bizottság mérlegelési jogköre önkorlátozásának eredményei (lásd a fenti 208. pontot), nem minősülnek olyan jogszabálynak, amelyet a közigazgatás minden esetben köteles követni, olyan követendő, gyakorlati magatartási szabályt tartalmaznak, amelytől a közigazgatás az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének megsértéséért történő bírságkiszabási jogkörében egyes esetekre nézve nem térhet el az egyenlő bánásmód elvével összeegyeztethető indokolás nélkül (lásd ebben az értelemben és analógia útján a fenti 196. pontban hivatkozott Itochu kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 63. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

– A FEH és a FES által benyújtott információk és bizonyítékok elemzéséről, amelyek a már a Bizottság birtokában levő bizonyítékokhoz képest „jelentős hozzáadott értékkel" rendelkeztek, és amelyek megfeleltek a közigazgatási eljárás során való „hatékony együttműködésnek"

236 A felperes a jelen ügyben egyes olyan, a megtámadott határozat (255) preambulumbekezdése említett információkra hivatkozik, amelyeket a FEH és a FES a közigazgatási eljárás során nyújtott be a Bizottságnak, és amelyek a közös megállapodás 1988-tól kezdődő fennállására és annak kölcsönös jellegére vonatkoznak, valamint bizonyos dokumentumokra, különösen a kartell keretében megkötött, tizenhárom különböző GIS-projekttel kapcsolatos megállapodásra, amelyeket a megtámadott határozat (198) preambulumbekezdése említ.

237 A Bizottság általánosságban azt állítja, hogy ezek az információk és dokumentumok kevéssé képviseltek „jelentős hozzáadott értéket", valamint kevéssé feleltek meg a FEH és a FES „hatékony együttműködésének" a vizsgálat során, mivel azokat csak a kifogásközlés kézbesítését követően, tehát egy olyan szakaszban nyújtották be, amikor a Bizottság már világosan bemutatta a jelen ügyben általa alapul vett tényeket, valamint azok jogi minősítését, amint ez az engedékenységi közlemény 26. pontjából is kitűnik.

238 Kétségtelen, hogy a kifogásközlésnek az érdekeltek részére lehetővé kell tennie, hogy ténylegesen tudomást szerezhessenek a Bizottság által velük szemben kifogásolt magatartásokról, és ez a követelmény akkor teljesül, ha a végleges határozat az érdekelteket nem teszi felelőssé a kifogásközlésben ismertetettektől eltérő jogsértésekért, és csak olyan tényeket állapít meg, amelyekről az érdekeltek kifejthették álláspontjukat (a Törvényszék T-191/98., T-212/98–T-214/98. sz., Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-3275. o.] 138. pontja, és a fenti 209. pontban hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének 47. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 98. pontban hivatkozott ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 94. pontját). Ugyanakkor, bár

valamely vállalkozás a határozatban nem vonható felelősségre a vele szemben a kifogásközlésben kifogásoltaktól eltérő jogsértésekért, ez nem vonatkozik a megállapított tényekre, mivel ez utóbbiakkal kapcsolatosan elegendő, ha az eljárás alá vont vállalkozásoknak az összes terhükre rótt ténnyel kapcsolatosan lehetőségük volt álláspontjuk kifejtésére. Ezt kifejezetten megállapították az uniós bíróságok, amikor úgy ítélték meg, hogy egyetlen rendelkezés sem tiltja, hogy a Bizottság a kifogásközlés megküldését követően olyan új iratokról tájékoztassa a feleket, amelyekről úgy véli, hogy alátámasztják elméletét, feltéve hogy a vállalkozásoknak megfelelő időt biztosít arra, hogy e tekintetben kifejtsék álláspontjukat (a Törvényszék T-23/99. sz., LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1705. o.] 190. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság 107/82. sz., AEG-Telefunken kontra Bizottság ügyben 1983. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 3151. o.] 29. pontját).

239 Bár igaz, hogy a bizonyítékok Bizottsághoz való benyújtásának időpontja befolyásolja azon minősítésüket, hogy jelentős hozzáadott értékkel rendelkeznek-e, mivel ez a minősítés a benyújtás időpontjában a Bizottság aktájában már szereplő bizonyítékoktól függ, kizárólag azon tény, hogy ezeket a bizonyítékokat a kifogásközlés kézbesítését követően nyújtották be, nem zárja ki, hogy a közigazgatási eljárás előrehaladott állapota ellenére még jelentős hozzáadott értéket jelenthessenek. Különösen az engedékenységi közlemény alapján a kifogásközlés megküldését követően benyújtott kérelemben egy vállalkozás összpontosíthat azokra a tényekre, amelyeket álláspontja szerint nem bizonyítottak jogilag megkövetelt módon, annak érdekében, hogy a már a Bizottság birtokában levő bizonyítékokhoz képest jelentős hozzáadott értéket nyújtson.

240 Ezenkívül az engedékenységi közlemény 26. pontja csak a Bizottságot terhelő eljárási kötelezettséget jelent. Az nem mondja ki, hogy bármely, egy vállalkozás által a jogsértés bizonyítására irányuló együttműködés szükségszerűen nélkülöz minden értéket, ha az csak a kifogásközlés kézbesítését követően történik. Egyébiránt rá kell mutatni, hogy az ilyen együttműködés nagyon hasznos lehet, ha a benyújtott bizonyítékokról

a Bizottság korábban nem tudott, és ha azok közvetlenül összefüggnek a feltételezett kartell súlyával vagy időtartamával.

– A FEH és a FES által a közös megállapodás 1988-ban kezdődő fennállásával és annak kölcsönös jellegével kapcsolatosan benyújtott információk elemzéséről

241 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozat (125) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a „közös megállapodás" a japán és az európai vállalkozások közötti nem írásbeli megállapodás volt, amely szerint „a japánok nem nyújtanak be ajánlatokat az európai [GIS-]projektekre, és viszont, az európaiak nem nyújtanak be ajánlatokat a japán [GIS-]projektekre", valamint, hogy „Japán és az európai államok, amelyekben a kartell európai tagjai kiváltságos helyzetben vannak, a kartell érintett tagjainak voltak fenntartva, és azokban a többi tag semmilyen módon nem tevékenykedhetett". A megtámadott határozat (261) preambulumbekezdésében egyébiránt megállapította, hogy „[a] kartell logikája szerint […] a [kartell tagjainak] nyilatkozatai és egyéb okirati bizonyítékok alapján […] bizonyított, hogy a versenyellenes megállapodás fennállt, és tartalmazta az EGT piaca legnagyobb részének a japánok általi, valamint a japán piac európaiak általi kölcsönös tiszteletben tartását", valamint hogy „az is bizonyított, hogy a világszintű kvóták felügyeletének összefüggésében az EGT-n belül az anyaországokon kívüli értékesítéseket beszámították a világszintű kvótákba", és hogy „[e]z a mechanizmus annak meghatározásánál és végrehajtásánál fogva korlátozó cél fennállására mutat […]".

242 A közös megállapodás az egyetlen bizonyíték, amely alapján megállapítható, hogy a megtámadott határozat (261) preambulumbekezdésének megfogalmazása szerint a japán vállalkozások a megtámadott határozat 1. cikkében használt kifejezés szerint „a jogsértésben ténylegesen részt vettek". Egyrészt ugyanis, amint az a megtámadott

határozat (119), (126), (244) és (246) preambulumbekezdéséből kiderül, a GQ-megállapodást, amelyben a japán vállalkozások részt vettek, nem kellett alkalmazni a nyugat-európai országokra. Másrészt, amint az például a megtámadott határozat (247) preambulumbekezdéséből kiderül, a Bizottság a megtámadott határozatban nem állapította meg, hogy a japán vállalkozások az EQ-megállapodáshoz hasonló, az európai piacot közvetlenül érintő megállapodásokban részt vettek. Ezen körülmények között tehát a megtámadott határozat (125) és (261) preambulumbekezdésében leírtak szerinti közös megállapodás az, amely lehetővé teszi a japán vállalkozások és az EGT-piac közötti kapcsolat megállapítását, amely ennélfogva ez utóbbiak tekintetében a Bizottság esetleges hatáskörének alapja.

243 A megtámadott határozat (125)–(132) és (255)–(264) preambulumbekezdéséből kiderül, hogy a megtámadott határozat (125) és (261) preambulumbekezdésében foglaltak szerinti közös megállapodás fennállásának bizonyításához a Bizottság nem kizárólag a szóban forgó vállalkozások piaci magatartását vette alapul, amint azt a felperes tévesen állítja, hanem azon „terhelő bizonyítékok koherens csoportját", amelyek közé az alábbi bizonyítékok tartoznak:

– az Areva-csoport társaságainak nyilatkozatai (lásd a megtámadott határozat 70. és 71. lábjegyzetét) és az ABB nyilatkozatai (lásd a megtámadott határozat 72. lábjegyzetét), amelyekből kiderült, hogy a kartellt a fennálló helyzet megőrzése érdekében hozták létre a felek történeti piaci részesedéseinek és hagyományosan kiváltságos helyzetének figyelembevételével (lásd a megtámadott határozat (124) preambulumbekezdését);

– az ABB és különösen egy korábbi alkalmazottjának, M.-nek, aki a tények közvetlen tanúja, a nyilatkozatai (lásd a megtámadott határozat 73–75. lábjegyzetét), valamint a FEH és a FES nyilatkozatai (lásd a megtámadott határozat 76. lábjegyzetét), amelyekből kiderül, hogy a projektek világszintű elosztása a közös megállapodáson alapult (lásd a megtámadott határozat (125), (255), (262) és (263) preambulumbekezdését);

– az a tény, hogy sem az Alstom, sem az Areva-csoport társaságai, sem a VA Tech-csoport nem vitatta nyíltan a közös megállapodás fennállását (lásd a megtámadott határozat (124), (127) és (253) preambulumbekezdését);

– az ABB által benyújtott GQ-megállapodás és annak 2. melléklete, mivel azok eredetileg a kizárt országok többek között Japánból és Nyugat-Európa országainak többségéből álló listáját tartalmazták, amelyet ezt követően kiterjesztettek az „európai" piacra, és amely lehetővé tette, hogy az említett területeket a közös megállapodás szellemében különleges elosztási szabályok szerint kezeljék (a megtámadott határozat (126) preambulumbekezdése és 62. lábjegyzete);

– az ABB vagy a Hitachi-csoport társaságai vagy a JAEPS által benyújtott, a jogsértés időpontjából származó okirati bizonyítékok, amelyek arról tanúskodtak, hogy az izlandi, liechtensteini és hosszú időn át kelet-európai GIS-projekteket a japán vállalkozásoknak lehetett adni, továbbá hogy a kartell 2002-ben történt kiigazításakor a japán és európai vállalkozások megbeszéléseket folytattak arról a kérdésről, hogy Közép- és Kelet-Európa az európaiak piaca-e, és hogy az európai vállalkozások valójában a megfelelő európai GIS-projekteket, 2002-től pedig a kelet-európai GIS-projekteket is maguk között osztották el (a megtámadott határozat (127), (128) és (256) preambulumbekezdése);

– a FEH és a FES kifogásközlésre adott válasza, a Hitachi-csoport társaságai vagy a JAEPS nyilatkozatai (a megtámadott határozat 85. és 86. lábjegyzete), valamint több, az ABB által benyújtott, a jogsértés időpontjából származó okirati bizonyíték, amelyek arról tanúskodnak, hogy a japán vállalkozásoknak is tudomása volt a GIS-projektekre vonatkozó, európai szintű megállapodások fennállásáról (ami nem szükségszerűen jelentette azok részleteinek vagy formájának ismeretét), és szintén tudomásuk volt a GIS-projektekről, különösen bizonyos európai GIS-projekteket illetően, amelyeket az európai vállalkozások között osztottak el; előzetesen tájékoztatták őket továbbá bizonyos európai GIS-projektekről

nemcsak Izlandon, hanem egyes, a GQ-megállapodás 2. melléklete értelmében kizárt országokban is az ABB által benyújtott EQ-megállapodás 2. mellékletében foglalt értesítési lehetőségnek megfelelően (a megtámadott határozat (119) és (129)–(132) preambulumbekezdése).

244 A felperes előadja, hogy a FEH-nek és a FES-nek a közös megállapodás 1988-tól való fennállásával és annak kölcsönös jellegével kapcsolatos nyilatkozatai, amint azokat a megtámadott határozat (255) preambulumbekezdése említi, jelentős hozzáadott értékkel bírnak a Bizottság számára, mivel ezek a nyilatkozatok tették lehetővé számára a közös megállapodás fennállásának és alkalmazási körének jogilag megkövetelt módon történő bizonyítását, tekintettel az ítélkezési gyakorlatban megfogalmazott követelményekre és a GIS-projektek európai piacára történő belépés jelentős akadályainak fennállására alapított hiteles alternatív magyarázatra, amely akadályok elrettentették ezen termékek japán szállítóit a belépéstől, amit maguk a Hitachi-csoport társaságai, illetve maga a JAEPS, a Toshiba, a Melco, az Areva-csoport társaságai és a VA Tech-csoport adtak elő vagy erősítettek meg.

245 Nem vitatott, hogy a közigazgatási eljárás során és első alkalommal a kifogásközlésre adott válaszukban a FEH és a FES elismerte a közös megállapodás fennállását kijelentve az alábbiakat:

„Bár a Fujinak tudomása volt a közös megállapodásról, amelynek értelmében a japán gyártók nem próbálnak belépni az európai piacra, nem ez volt a fő oka annak, hogy az EGT-n belül nem értékesített GIS-projekteket. A Fuji Európában a következők miatt nem számított Európában a GIS-projektek tekintetében jelentős és hiteles szállítónak […]”

246 Anélkül, hogy hivatkozni kellene a FEH és a FES későbbi nyilatkozataira, megállapítható, amint az a megtámadott határozat (125) és (255) preambulumbekezdéséből

is kiderül, hogy a FEH és a FES – bár meglehetősen homályos megfogalmazásban – így ténylegesen megerősítette a közös megállapodás fennállását és tartalmának egyik lényeges részét, vagyis azt, hogy a japán gyártók kötelezettséget vállaltak arra, hogy nem lépnek be az európai piacra. Ezenkívül ugyanebben a kifogásközlésre adott válaszban a FEH és a FES egy lábjegyzetben jelezte, hogy „a japán gyártók nem vettek részt az [EQ-megállapodásban]", hogy „[a] Fuji képviselői ebben a minőségükben nem tudtak arról, hogy az [EQ-megállapodást] Bécsben kötötték-e meg, vagy sem", hogy „[n]em ismerték az [EQ-megállapodás] tartalmát sem", valamint hogy „[e]gyébiránt […] a [GIS]-projektek elosztásával kapcsolatos információkat a GQ-megállapodás 2. mellékletében foglalt kizárt európai országok tekintetében nem rendszeresen közölték a japán gyártókkal". Ez a nyilatkozat tekinthető annak megerősítésének, hogy a japán vállalkozásoknak tudomásuk volt az európai vállalkozások között elosztott GIS-projektekről, még a GQ-megállapodás 2. mellékletében foglalt egyes kizárt országok GIS-projektjeire is kiterjedően. Azonban, ellentétben azzal, amit a Bizottság a megtámadott határozat (129) preambulumbekezdésében állított, e bizonyítékok fényében nem lehet megállapítani, hogy a japán vállalkozások tudtak az európai szintű megállapodások fennállásáról is.

247 A megtámadott határozat fenti 243. pontban hivatkozott, a (88), (91) és (95) preambulumbekezdésével összhangban értelmezett preambulumbekezdéseiből ugyanakkor kiderül, hogy abban az időpontban, amikor a Bizottság értesült ezen, első alkalommal a FEH és a FES kifogásközlésre 2006. június 30-án adott válaszában megfogalmazott nyilatkozatokról, már rendelkezett a fenti 243. pontban említett bizonyítékokkal, vagyis az ABB és a Hitachi-csoport társaságai vagy a JAEPS által benyújtott okirati bizonyítékokkal, valamint az Areva-csoport társaságai, az ABB, a Hitachi-csoport társaságai vagy a JAEPS kifejezett nyilatkozataival, amelyekből a Bizottság álláspontja szerint logikusan lehetett következtetni egy, a megtámadott határozat (125) preambulumbekezdésében leírtak szerinti „közös megállapodás" fennállására.

248 A megtámadott határozat (258) és (261) preambulumbekezdésében ugyanis a Bizottság lényegében előadta, hogy egy, a megtámadott határozat (125) preambulumbekezdésében leírtak szerinti „közös megállapodás" fennállására

lehetett következtetni a kartell tagjainak nyilatkozataiból és egyéb, az ügy irataiban található okirati bizonyítékokból, mivel e bizonyítékokra tekintettel az egybehangzó és a kartell logikájának megfelelő magyarázatnak tűnt. Így, amint arra a Bizottság a megtámadott határozat (258)–(260) preambulumbekezdésében rámutatott, a megtámadott határozat (125) preambulumbekezdésében leírtak szerinti „közös megállapodás" fennállása lehetővé tette összefüggő módon magyarázni:

– azokat az okokat, amelyeknél fogva egyes EGT-országok értékesítéseit (amelyeket nem tekintettek „anyaországnak") beszámították a kartell kvótáiba, és azokat ezen megállapodásokban részes felek ellenőrizték, ezzel szemben Japánban és az EGT más országaiban (az „anyaországokban") az értékesítések nem voltak „beszámítva" (a megtámadott határozat (258) preambulumbekezdése);

– azokat az okokat, amelyeknél fogva egyrészt a világszintű kvóták magukban foglalták a legtöbb európai ország értékesítéseit, másrészt, hogy az EGT-n belüli értékesítések vonatkozásában alkalmazott eltérő bánásmód ebben a formában írásban nem jelent meg, mivel valamennyi EGT-ország egyszerűen a GQ-megállapodásból kizárt területnek minősült (a megtámadott határozat (258) preambulumbekezdése), és

– azokat az okokat, amelyeknél fogva a japán vállalkozások nem tettek gyakrabban ajánlatot Európában, és 16 éven keresztül láthatóan még csak nem is szándékoztak belépni az európai piacra ahhoz hasonló eszközökkel, amelyeket a világ fennmaradó részének piacain alkalmaztak (a megtámadott határozat (259) és (260) preambulumbekezdése).

249 A felperes előadja azonban, hogy a kartell tagjainak nyilatkozatai és a Bizottságnak a „közös megállapodás" fennállására vonatkozó magyarázatát alátámasztó más okirati

bizonyítékok irrelevánsak, mivel azokat kétértelműen fogalmazták meg, és azok alapján nem lehet elutasítani a hivatkozott, a kartellben részt vevő több vállalkozás által előterjesztett hiteles alternatív magyarázatot, amely szerint a GIS-projektek japán szállítói számára a belépés jelentős akadályainak fennállása kereskedelmileg nem tette vonzóvá az e termékek európai piacára való belépést.

250 Rá kell mutatni azonban, hogy az alternatív magyarázat, amelyre a felperes hivatkozik, nem egyeztethető össze a kartell tagjainak nyilatkozataival és más, különösen a 243. pontban említett okirati bizonyítékokkal, amelyekből kiderül, hogy a kartell 2002-ben történő kiigazításakor a japán és európai vállalkozások megbeszéléseket folytattak a közép- és kelet-európai piacok európai vállalkozások számára történő fenntartásának kérdésével kapcsolatban, továbbá hogy a kartell keretében a japán vállalkozásokat is tájékoztatták bizonyos európai GIS-projektek elosztásáról, miközben főszabály szerint valamennyi EGT-ország a GQ-megállapodás értelmében kizárt terület volt, így azokat *a priori* nem kellett beszámítani a közös európai kvótába, valamint hogy a japán vállalkozásokat is előre tájékoztatták egyes európai GIS-projektekről nemcsak Izlandon, hanem a GQ-megállapodás 2. mellékletében kizárt egyes országokban is. Amint arra a Bizottság a megtámadott határozat (256) és (257) preambulumbekezdésében joggal mutatott rá, az ilyen megbeszélések léte ellenben összeegyeztethető azzal a ténnyel, hogy a japán vállalkozásokat európai társaik az európai piacokon hiteles potenciális versenytársaknak látták, azzal a ténnyel, hogy 2002 előtt Közép- és Kelet-Európában ajánlatokat tettek GIS-projektekkel kapcsolatos felhívásokra, vagy olyan GIS-projekteket értékesítettek, amelyeket ezen a területen való felhasználásra szántak, és azzal a ténnyel, hogy az európai vállalkozások egy, a tagjai történeti piaci részesedésének fenntartására irányuló kartell keretében beleegyeztek abba, hogy „feláldozzák" az Európán kívüli GIS-projekteket, azzal, hogy az („anyaországokon" kívüli) európai GIS-projekteket beszámítják a GQ-megállapodásban meghatározott teljes kvótájukba, cserébe saját árszintjük Európán belüli ellenőrzésének lehetőségéért.

251 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a Bizottság már rendelkezett az ABB fenti 243. pontban említett nyilatkozataival, amelyek megerősítették a közös megállapodás fennállásával és tartalmával kapcsolatos olyan megállapításait, mint hogy „azokra objektíve következtetni lehetett a kartell világszintű mechanizmusából", a Bizottság által a megtámadott határozat (262) preambulumbekezdésében használt kifejezés szerint, amelyet a kartell tagjainak nyilatkozatai és a fenti 243. pontban említett egyéb okirati bizonyítékok alapján állapított meg. Ezenkívül a Bizottság által a Törvényszék kérésére benyújtott dokumentumokból kiderül (lásd a fenti 37. pontot), hogy 2006. június 30-án, és a FEH-nek és a FES-nek a kifogásközlésre adott válaszával egyidejűleg a Bizottság rendelkezésére állt a Hitachi-csoport társaságai, illetve a JAEPS válasza ugyanezen kifogásközlésre, amely megerősítette egyes európai GIS-projektek beszámítását a GQ-megállapodásban foglalt teljes európai kvótába (az „anyaországokat" kivéve).

252 Így, bár az „a terhelő bizonyítékok koherens csoportja" keretében, amelyet a Bizottság a megtámadott határozatban alapul vett, a FEH és FES nyilatkozatai bizonyos értelemben hasznosak voltak, azok kevésbé pontos és kifejezett módon csak megerősítették az ABB korábbi, a közös megállapodás fennállásával és tartalmával kapcsolatos nyilatkozatait, amelyekre már a kartell tagjainak nyilatkozataiból, és más, a Bizottsághoz benyújtott és a fenti 243. pontban említett okirati bizonyítékokból is lehetett következtetni.

253 Ebben az összefüggésben meg kell állapítani, hogy a FEH és a FES meglehetősen homályos nyilatkozatai, bár bizonyos mértékű bizonyító erővel rendelkeznek, nem rendelkeztek jelentős mértékű bizonyító erővel az akkoriban a Bizottság birtokában levő bizonyítékokhoz képest, és hogy azok nem igazolták azt, hogy a Bizottság az engedékenységi közlemény 21., 22. és 23. pontja alapján csökkentse a bírságukat.

254 Ami a felperes azon érvelését illeti, amely szerint a FEH és a FES együttműködése mindazonáltal mégis igazolja a bírság összegének csökkentését az iránymutatás

3. pontjának hatodik francia bekezdése alapján, emlékeztetni kell arra, hogy mivel ez a rendelkezés enyhítő körülményként említi „a vállalkozás hatékony együttműködés[ét] az eljárás során, [az engedékenységi] közlemény hatókörén kívül", az szükségszerűen legalább az említett közleménnyel érintett horizontális kartellek esetében olyan együttműködésre utal, amely nem elegendő az engedékenységi közlemény alapján való csökkentés igazolásához (lásd ebben az értelemben analógia útján a fenti 88. pontban hivatkozott Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 307. pontját).

255 Mindazonáltal emlékeztetni kell továbbá arra, hogy a bírság összegének az együttműködés alapján való csökkentése igazolásához a vállalkozásnak magatartásával elő kell segítenie a Bizottság feladatát, amely a versenyjog megsértésének megállapításából és megtorlásából áll (lásd analógia útján a fenti 88. pontban hivatkozott Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 308. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). E körülmények között meg kell állapítani, hogy az iránymutatás 3. pontjának hatodik francia bekezdésében leírt eset kivételes helyzet az ezen iránymutatás által szabályozott horizontális megállapodások esetén, mivel olyan „hatékony" együttműködésnek kell fennállnia, amely hozzájárult a Bizottság feladatának ellátásához, de amelyre nem terjed ki az engedékenységi közlemény (lásd analógia útján a fenti 88. pontban hivatkozott Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 308. pontját).

256 A jelen ügyben a FEH és a FES nyilatkozatait nem lehet úgy tekinteni, hogy azok elősegítették a Bizottságnak a jogsértések megállapításában és megtorlásában álló feladatát, mivel, amint arra a fenti 252. pont rámutat, azok csak másodlagosan, és az ABB korábbi nyilatkozatainál kevésbé pontosan és kevésbé kifejezett módon erősítették meg a közös megállapodás fennállását és tartalmát, amelyekre már a kartell tagjainak nyilatkozataiból és a Bizottságnak benyújtott, különösen a fenti 243. pontban említett egyéb okirati bizonyítékokból is lehetett következtetni.

257 Így meg kell állapítani, hogy a FEH és a FES nyilatkozatai nem igazolták a velük szemben kiszabott bírságok összegének azon az alapon való csökkentését, hogy az iránymutatás 3. pontjának hatodik francia bekezdése értelmében hatékonyan együttműködtek az eljárásban. Ennélfogva nincs helye annak, hogy a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva e tekintetben megváltoztassa a megtámadott határozat 2. cikkének d) pontját.

258 Következésképpen a felperes jelen kérelmeit teljes egészében el kell utasítani.

– Különböző dokumentumok, különösen a tényállás időpontjában készített és tizenhárom különböző, a kartell megállapodásai alá tartozó GIS-projekttel összefüggő megállapodási dokumentumok elemzéséről

259 A felperes egyébiránt azt állítja, hogy a különböző dokumentumoknak és különösen a tények időpontjában készített, és tizenhárom különböző GIS-projekttel összefüggő, a kartell megállapodásai alá tartozó megállapodási dokumentumoknak, amelyeket a közigazgatási eljárás során benyújtott a Bizottságnak, jelentős hozzáadott értéke volt a Bizottság számára, mivel megerősítette azon tény bizonyíthatóságát, hogy a kartell a *[bizalmas] [bizalmas]* megtartott találkozót követően is fennmaradt.

260 Rá kell mutatni, hogy a felperes által hivatkozott dokumentumokra a kifogásközlésben nem hivatkoztak, és hogy azokat első alkalommal a megtámadott határozat (198) preambulumbekezdésében említik.

261 A megtámadott határozatból, valamint az ügy irataiban foglalt bizonyítékokból ezenkívül kiderül, hogy a *[bizalmas]* hivatkozási számokat viselő GIS-projektekkel kapcsolatos adatok a megállapodási dokumentumokból, valamint a FEH és a FES engedékenységi közlemény alapján tett nyilatkozatának 2. mellékletében szereplő egyes dokumentumokból származnak. Bár a Bizottság nem fejtette ki, hogy honnan származnak a *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő GIS-projekttel kapcsolatos adatok, az ügy irataiból kiderül, hogy az engedékenységi közlemény alapján tett nyilatkozatának 2. mellékleteként a FEH és a FES nyújtotta be az ezzel a projekttel kapcsolatos megállapodási dokumentumot is.

262 Kétségtelen, hogy a megtámadott határozat (198) preambulumbekezdésében a Bizottság jelzi, hogy a fent említett GIS-projektekkel kapcsolatos bizonyos adatokat az ABB közölte, és a Bizottságnak a Törvényszék kérdéseire és dokumentumok benyújtására vonatkozó kérelmére adott válaszából kiderül (lásd a fenti 37. pontot), hogy ez a közlés 2004. május 7-én történt (lásd a fenti 10. pontot) a GIS-projekteket tartalmazó lista formájában. A Bizottság által a Törvényszék kérésére benyújtott lista azonban csak a *[bizalmas]* és *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő GIS-projektekkel kapcsolatban tartalmaz bizonyos adatokat, és ezek egyáltalán nem felelnek meg a megtámadott határozat (198) preambulumbekezdésében foglaltaknak. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy az említett GIS-projektekkel kapcsolatban egyedül azok az adatok relevánsak, amelyeket a FEH és a FES az engedékenységi közlemény alapján tett nyilatkozatuk 2. mellékleteként közöltek.

263 Rá kell mutatni, hogy a *[bizalmas]* hivatkozási számokat viselő GIS-projektekkel kapcsolatban a FEH és a FES által benyújtott adatok, különösen pedig a *[bizalmas]* hivatkozási számot viselő GIS-projekttel kapcsolatos megállapodással összefüggő adatok, amely megállapodásban az első érintett vállalkozás vett részt, és amelynek érvényességi ideje *[bizalmas] [bizalmas]* tartott, közvetlen hatással voltak a FEH és

a FES tekintetében a feltételezett kartell időtartamára azzal, hogy lehetővé tették a Bizottság számára annak bizonyítását, hogy az első érintett vállalkozás 2000 szeptembere és 2002. október 1-je között továbbra is részt vett a jogsértésben.

264 Ezenkívül különösen a megtámadott határozat (290) preambulumbekezdéséből, valamint a fenti 80., 94. és 97–101. pontból kiderül, hogy a kartell tagjai által nyolc, *[bizalmas]* hivatkozási számokat viselő GIS-projekttel kapcsolatban kötött megállapodások hasznosak voltak a Bizottság számára annak bizonyításához, hogy az első érintett vállalkozás és más vállalkozások a 2000 és 2001 közötti időszakban továbbra is részt vettek a kartellben. Márpedig a Bizottság rendelkezésére álló dokumentumok közül csak a kartell tagjai között a fent hivatkozott nyolc projekttel kapcsolatban kötött megállapodások alapján volt bizonyítható, hogy legalább 2001 szeptemberéig vagy októberéig a kartell fent hivatkozott tagjait továbbra is kötötték a kartell keretében kötött megállapodások, ami megerősítette a Bizottságot abban, hogy bizonyíthassa a kartell ezen időszakban való folytatólagos fennállását.

265 Mivel világossá vált, hogy a FEH és a FES nyújtott be minden, ezen megállapodásokkal kapcsolatos alapvető adatot, amelyekről korábban a Bizottság nem tudott, a bírságuk alapösszegét az engedékenységi közlemény 23. pontja alapján csökkenteni kell azért, hogy a velük szemben a megtámadott határozat 2. cikkének d) pontjában kiszabott bírságok összegének meghatározásakor e tényeket ne vegyék figyelembe.

266 Ebből következik, hogy a Bizottságnak csökkentenie kellett volna a FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírság összegét annak érdekében, hogy ne vegye figyelembe a jogsértésben való 2000 szeptembere és 2002. szeptember 30. közötti részvételüket. E körülmények között szükségtelen azt vizsgálni, hogy a felperes állításának megfelelően csökkenteni kell-e a FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírság összegét azzal az indokkal, hogy a megállapodások listájának benyújtásával az iránymutatás 3. pontjának hatodik francia bekezdése értelmében hatékonyan együttműködtek az eljárásban.

267 A megtámadott határozatban alkalmazott módszernek megfelelően (lásd a fenti 220. pontot) a FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírságok összegének kiszámítását meg kell változtatni annak figyelembevétele érdekében, hogy sem a FEH-hel, sem a FES-szel szemben nem állapítható meg a bírságuk kiindulási összegének növelése amiatt, hogy az első érintett vállalkozás a 2000 szeptemberének vége és 2002. szeptember 30. közötti teljes időszakban részt vett a jogsértésben. A megtámadott határozat (492) preambulumbekezdésében kifejtett elvek alapján a FES-szel szemben kiszabott bírság kiindulási összegét nem lehet 10%-kal növelni az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben való 2001. július 1-je és 2002. szeptember 30. közötti időszakban való részvétele miatt, amint azt a fenti 221. pont kimondja, és a FEH esetében csak a bírság kiindulási összege 120%-ának megfelelő növelést igazoló 12 év és 3 hónap időtartamú jogsértést lehet figyelembe venni, következésképpen az első érintett vállalkozásnak a jogsértésben az 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszakban való részvétele miatt az utóbbival szemben 2 200 000 euró összegű bírság megállapításának van helye.

268 A fenti megállapításokra tekintettel a megtámadott határozat (522) és (552) preambulumbekezdésében kiszámított (a megtámadott határozat 457. és 465. lábjegyzete), a FEH által fizetendő 2 400 000 euró összegű bírságot végül 2 200 000 euró összegre kell csökkenteni azzal, hogy a FEH által fizetendő összegből 1 000 000 eurót az utóbbinak és a FES-nek egyetemlegesen kell megfizetnie.

269 A jelen ítélet rendelkező részében figyelembe kell venni mindazonáltal azt, amint az a fenti 43. pontból is kiderül, hogy 2011. április 1-je óta a Fuji Electric Co. Ltd, amely a FEH új elnevezése, jogilag a FES helyébe lépett, és annak jogutódjaként a FEH és a FES érdekei ezt követően a személyében egyesültek. Következésképpen annyiban kell megváltoztatni a megtámadott határozat 2. cikkének d) pontját, hogy a korábban FEH elnevezésű felperessel, azaz a FES jogutódjával szemben kiszabott bírság összegét 2 200 000 euróban kell megállapítani.

A költségekről

270 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 3.§-a szerint részleges pernyertesség esetén a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy azt, hogy a felek mindegyike maga viselje saját költségeit.

271 Mivel a Törvényszék a keresetnek részben helyt adott, az adott ügy körülményeinek helyes mérlegelése megkívánja, hogy a Bizottság viselje a felperes részéről felmerült költségek egynegyedét, valamint saját költségeinek egynegyedét. A felperes maga viseli saját költségeinek háromnegyedét, valamint a Bizottság részéről felmerült költségek háromnegyedét.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (második tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék megsemmisíti az EK-Szerződés 81. cikke és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/F/38.899 – „gázszigetelt kapcsolóberendezések”-ügy) 2007. január 24-én hozott C (2006) 6762 végleges bizottsági határozat 1. cikkének h) pontját és 2. cikkének d) pontját annyiban, amennyiben azok megállapítják, illetve azon a megállapításon alapulnak, hogy a Fuji Electric Systems Co. Ltd, amelynek jogutódja a Fuji Electric Co. Ltd lett, személyesen felelős a jogsértésért a 2000 szeptembere és 2001. június 30. közötti időszak tekintetében.

2) A Törvényszék a C (2006) 6762 végleges bizottsági határozat 2. cikkének d) pontjában a Fuji Electrickel (korábban Fuji Electric Holdings Co. Ltd, a Fuji Electric Systems jogutódja) szemben kiszabott bírság összegét 2 200 000 euróban állapítja meg.

3) Az Európai Bizottság viseli a Fuji Electric részéről felmerült költségek egynegyedét, valamint saját költségeinek egynegyedét.

4) A Fuji Electric viseli saját költségeinek háromnegyedét, valamint a Bizottság részéről felmerült költségek háromnegyedét.

Pelikánová Jürimäe Soldevila Fragoso

Kihirdetve Luxembourgban, a 2011. július 12-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei ..... II - 4104

1. Az érintett termék ..... II - 4105

2. Az érintett vállalkozások ..... II - 4106

3. A közigazgatási eljárás ..... II - 4106

4. A megtámadott határozat ..... II - 4110

Az eljárás és a felek kérelmei ..... II - 4113

A jogkérdésről ..... II - 4116

1. A megtámadott határozat részleges megsemmisítésére irányuló kérelmekről ..... II - 4117

A megtámadott határozat 1. cikkének g) és h) pontjában megállapított jogsértéssel érintett vállalkozásokkal, valamint a FEH és a FES ezen oknál fogva megállapított felelősségével kapcsolatos előzetes észrevételek ..... II - 4118

A nyilvánvaló mérlegelési hibákra, valamint a tisztességes eljáráshoz való jognak, az ártatlanság vélelme elvének, az in dubio pro reo elvének és a bizonyítási teher megoszlására vonatkozó szabályoknak a megsértésére alapított, első és második jogalapról ..... II - 4122

A felek érvei ..... II - 4122

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4123

– Az első és a második jogalap alapjául szolgáló kifogás pontos tárgyáról ..... II - 4124

– A megtámadott határozatnak az első és a második jogalap alapjául szolgáló kifogással érintett preambulumbekezdéseiről ..... II - 4126

– Az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésének bizonyítására alkalmazandó szabályokról, valamint egy vállalkozás ilyen jogsértésben való részvételének bizonyításáról ..... II - 4133

– A megtámadott határozat alapjául szolgáló bizonyítékok elemzéséről ..... II - 4138

– A felperes által benyújtott alternatív bizonyítékok elemzéséről ..... II - 4144

Az azon alapuló, harmadik jogalapról, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét azzal a következtetéssel, amely szerint a FEH a japán tagok 2000 szeptemberében „vagy az idő tájt" tartott találkozóját követően továbbra is részt vett a jogsértésben ..... II - 4158

A felek érvei ..... II - 4158

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4159

Az azon alapuló, negyedik jogalapról, hogy nyilvánvaló mérlegelési hibában szenved a Bizottság azon következtetése, amely szerint a FES az 1988. április 15. és 2004. május 11. közötti időszakban részt vett a jogsértésben ..... II - 4161

A felek érvei ..... II - 4161

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4162

A Bizottság azon megállapításával kapcsolatos nyilvánvaló mérlegelési hibákra vagy téves jogalkalmazásra alapított, ötödik jogalapról, hogy a FEH-et és a FES-t személyesen és egyetemlegesen felelősnek kell tekinteni a JAEPS jogsértésben való részvételéért ..... II - 4171

A felek érvei ..... II - 4171

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4172

– Az ötödik jogalap alapjául szolgáló kifogás tárgyáról ..... II - 4172

– A megtámadott határozat ötödik jogalappal érintett preambulumbekezdéseiről ..... II - 4173

– A leányvállalat és anyavállalata közötti kapcsolatokban egy versenyjogi jogsértés betudhatóságára alkalmazandó szabályokról ..... II - 4175

– A FEH és a FES JAEPS fölötti irányítási jogköre tényleges gyakorlásának a Bizottság által a megtámadott határozatban összegyűjtött bizonyítékairól ..... II - 4178

2. A megtámadott határozat részleges megváltoztatására irányuló kérelmekről ..... II - 4184

Az uniós bíróság korlátlan felülvizsgálati jogkörével kapcsolatos előzetes észrevételek ..... II - 4184

Arról, hogy a jogsértés a 2000 szeptemberének vége és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében a FEH-nek jogszerűen nem tudható be ..... II - 4187

A felek érvei ..... II - 4187

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4187

Arról, hogy a jogsértés az 1988. április 15. és 2002. szeptember 30. közötti időszak tekintetében a FES-nek jogszerűen nem tudható be ..... II - 4188

A felek érvei ..... II - 4188

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4188

Arról, hogy a JAEPS anyavállalataiként a FEH-nek és a FES-nek a második érintett vállalkozás kartellben való részvétele a 2002. október 1-je és 2004. május 11. közötti időszak tekintetében jogszerűen nem tudható be ..... II - 4190

A felek érvei ..... II - 4190

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4191

A FEH-hel és a FES-szel szemben kiszabott bírságok összegének az általuk a közigazgatási eljárás során az engedékenységi közlemény alapján szolgáltatott információk jelentős hozzáadott értékére tekintettel, illetve másodlagosan az iránymutatás szerinti enyhítő körülményre tekintettel történő csökkentésének szükségességéről .... II - 4191

A felek érvei ..... II - 4191

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4192

– A megtámadott határozatnak a megváltoztatásra irányuló jelen kérelmekkel érintett preambulumbekezdéseiről ..... II - 4193

– A bírságnak a jogsértésben részt vevő vállalkozás által szolgáltatott bizonyítékok és a közigazgatási eljárás során tanúsított hatékony együttműködése alapján történő csökkentésére alkalmazandó szabályokról ..... II - 4194

– A FEH és a FES által benyújtott információk és bizonyítékok elemzéséről, amelyek a már a Bizottság birtokában levő bizonyítékokhoz képest „jelentős hozzáadott értékkel" rendelkeztek, és amelyek megfeleltek a közigazgatási eljárás során való „hatékony együttműködésnek" ..... II - 4197

– A FEH és a FES által a közös megállapodás 1988-ban kezdődő fennállásával és annak kölcsönös jellegével kapcsolatosan benyújtott információk elemzéséről ..... II - 4199

– Különböző dokumentumok, különösen a tényállás időpontjában készített és tizenhárom különböző, a kartell megállapodásai alá tartozó GIS-projekttel összefüggő megállapodási dokumentumok elemzéséről ..... II - 4208

A költségekről ..... II - 4212